

The Ukrainian Institute of Sociology.
Correspondence — Study Department: Ukrainian Worker's University.

УКРАЇНСЬКИЙ РОБІТНИЧИЙ УНІВЕРСИТЕТ.

Address: Praha, III. — Šefikova, 4/III, (Чехословаччина).

ЛЕКЦІЇ.

Відділ: _____

Предмет: _____

Число лекцій _____

На увагу студентам.

§ 1. Лекцію треба читати так уважно, щоб засвоїти її цілком. На пам'ять заучувати не треба, але вивчати все так, щоб можна було відповісти на всі запити та проробити писані роботи (вправи) з пам'яті, заглядаючи до тексту лекції тільки за цифрами та для перевірки себе.

§ 2. Коли лекція добре вже вивчена (як сказано в § 1), тоді приступити до писаної роботи (вправ), заданої до цієї лекції. Виповнивши цю роботу — перевірити її, а далі приступити до написання відповідів на всі запити, які задані до цієї лекції. Відповіді писати уважно і докладно, дбаючи про те, щоб показати знання, здобуті од лекції.

§ 3. Написану роботу та відповіді вислати негайно до Укр. Робіт. Університету (на перевірку). Вислати це в конверті, що прикладається до кожної лекції; конверта не зацілювати, zostавити відкритим (щоб не платити зайвого на пошті). На конверті написати свою адресу і студентське число.

§ 4. Коли робота і відповіді будуть одержані з Р. Університету — передивитися їх наново, обдумати вказівки, які дасть до них Р. Університет, та виконати ті вказівки. Як треба буде перерішити якесь завдання, то зробити це, і наново вислати до Р. Університету так, як указано в § 3.

§ 5. Читаючи лекцію, записуйте зразу на цю обгортку, чи на окремий лист всі Ваші сумніви та запити, щоб потім Ви могли запитати пояснень у Р. Університету. Про все, що Вам буде неясне, пишть запити до Р. Університету і присилайте їх так, як і писані роботи та відповіді.

§ 6. Для листування з Р. Університетом користуйтеся бланками, які Вам висилає Р. Університет. На кожному листі ставте Ваше студентське число, а також Вашу адресу.

§ 7. Лекції зберігайте аж до кінця курсу, бо окремою книгою лекції будуть Вам вислані тільки після закінчення курсу.

§ 8. Вивчивши одну лекцію і проробивши вправи, відсилайте відповіді та вправи негайно до Укр. Роб. Університету, не чекаючи одержання слідуєчої лекції. До слідуєчої лекції приступайте, не чекаючи відповіді від Університету на попередню роботу.

§ 9. Завжди пишть Вашу адресу та привітання чітко, розбірно.

§ 10. Адресу Укр. Роб. Університету пишть так: Ukrajinskyj Institut Hromadoznavstva, Rob. Universita, Šefikova ul. 4/III, Praha III. (Чехословаччина — на мові країни, де живете).

ЗВІДКИ ПОХОДЯТЬ НАЗВИ:

"РУСИНИ, РУСЬ, ГАЛИЧАНЕ, МАЛОРОСИ, УКРАЇНЦІ".

Лекція I-на.

В с т у п.

В цих лекціях читачі й слухачі мають познайомитися з цілком новим в науці поглядом про походження Русі і назви Україна /Вкраїна/ та Українці.

Про назву Вкраїна існує значна література московська, польська, українська, але одні з авторів бралися за це питання тенденційно, маючи на увазі протукраїнські політичні цілі, яким підпорядковували свої твердження й висновки, а другі наповнювали зміст цього народнього слова своїми вигадками, гаразд не знаючи української народньої мови або не відчувавши її психологічного підґрунтя. Тому всі почали не істину, а вигадки. Тільки проф. М. Максимович відчув шлях до правди.

Питання про походження Русі студіюється вже коло 180 років, а все ще залишається не вирішеним. Російський академік А. Шахматов р. 1919 писав: "Походження імени Русі, не зважаючи на уперті старання вчених залишається темним". /"Древнейшія судьбы Русскаго племени", Петроград, 1919 г., стр. 52/. Український академік М. Грушевський в 1921 році писав: "Звідки се імя /Руси/ взялося... , ми не знаємо". /"Ілюстрована Історія України", 1921, стр. 52/. Це найостанніші твердження вчених.

Нічого не вигадуючи і не вгадуючи, а оперуючи з фактами і на фактами, я хочу в популярному викладі вяснити, звідки взялися назви: Україна, Українці, Русь, Русини, Галичани, Малороси, якого вони походження і до саме вони означають.

Як кожна людина мусить мати своє власне імя, щоб її не плутали з іншими і щоб під своїм іменем уявляти собою суб'єкта прав, так і кожен народ. Його історичне імя - це його паспорт між іншими народами серед цілого людства. Народ може мати свідомість свого "Я" і своєї нації та відстоювати свої інтереси не анонімно чи пасивістично, а тільки під певною своєю назвою. Правдиве, природне, історичне імя народу гуртує, об'єднує його в одну націю того імени, кличе до соборності, веде народ до пізнання самого себе, до національної свідомості, зв'язаної з свідомістю спільних національних інтересів, до відчування своєї гідності, до самоповаги, а між іншими народами дає рівноправне місце суб'єкта тих же прав, які належать всім людям, народам і націям. Осв'яченість всієї вороги існування, життя, розвитку, прав, свободи, державності, незалежності, культури українського народу вживають заходів, щоб він обезличився і не знав би свого імени, хто він такий між іншими народами. Свідомість промовляє народові про його права та інтереси, а брак свідомості свого "Я" робить народ чужим поприкачем і невільником, який мусить працювати не користь гнобителів та з його наказу поступати навіть проти своєї нації, а тому і проти самого себе. Вже Т. Шевченко дорікав українській інтелігенції за службу проти свого народу в наслідок браку національної свідомості і національної самоповаги. За цю протинародню службу гнобителів він винув їм докірливо: "Няньки, дядьки Отечества чужого!". А про їх національну свідомість писав: "Ви Моголи!" - "Моголи, Моголи...!" "Ви Славяне!" - "Славяне, Славяне...!" Так і історик А. Єфименкова закинула українському панству докір, що воно, позбавлене

національної свідомості і чуття гідності, ограбувавши нарід матеріально, понижило його і культурно, зрівняв своєю народності. /"Юж. Русь", т. I, стр. 181/. -Через неспівомість дійсного національного імени Українців проголошують Москвини - Москвинами, Поляки - Поляками, Румуни - Румунами і т.и. Українська нація без національних проводарів стала сліпою масою, яку опутали і плутаниною назв. Це доводило до ще більшої денационалізації та обезличення і стало трагедією для нашого народу. Істини вічні. "Пізнай себе та будь самим собою", щоб стати вільним, жити і розвиватися та нести собі і людству гідності, а старсю істиною. Обезличений працює і проти самого себе, не розуміючи того.

З назвами: Русь, Русини, Руські, Малороси, Україна, Українці -польські та російські політики асимілятори й унітаристи натворили такого баламуцтва, що й самі заплуталися. Край цьому може погласти тільки істинне знання про ті назви та про їх зміст.

Кожен нарід має свою назву, а деякі народи і по кілька назв, особливо на протязі своєї історії. Напр., Німці називаються Німцями, Германцями, Дойтше, Тедесками, Аллеканами, Готами, Тевтонами і ин. Ці назви належать народів одного племені і кожна з назв має своє походження і свою історію.

Назви народів творяться ріжно. Буває, що нарід сам себе називає певним іменем, а другі прозвуть його по своїм і це прізвисько поширяться. Буває, що нарід прозивається по імені зайнятої ним країни, чи по завойовникові, чи по державі, під владу якої попався. Коли два чи кілька народів зіллється в один чи утворять одну державу, то або всі перебірають назву одного з них, або твориться нова назва, або залишаються старі назви і конкурують між собою. Утворена з Сербів, Хорватів та Словінців держава зветься Югославією, а з Чехів та Словаків - Чехословакією. Отак з р. 1919 появилися назви: Югослави і Чехословаки. Буває, що нарід гнобитель накидає своє імя поневоленому, а буває, що сам переймає собі імя поневоленого народу.

В давні часи народ на території нинішньої Франції сам себе звав Кельтами, а Римляне прозвали його Галами, Кельтику ж - Галією, по тій приметі, що тут у населення був у пошані півень, по латині галус. Греки називали Галів Кельтами і Галатами, а Київський літопис - Галичанами. /Іпатьевск. спис. літоп., вид. 1923 р., с. 4; Лаврентіевск. сп. літ., вид. 1926 р., стр. 4/. Далі побачимо, що Кельти на півдні нинішньої Франції називалися по своїй країні Рутенами, Русинами, Дромітами. У V віці, після Атіли, який зрушив з місця багато народів, на Галію посунув Германський нарід Франки, який в VI віці опанував Галією і по ній вона стала зватися Франконією, Францією, а населення Кельтське - Франками, Французами.

Переселенці в інші краї часто заносили з батьківщини свої назви на нові місця, як буває і тепер. Так Гали переселенці занесли на північно-західну частину Піренейського півострова своє імя і тепер ця країна зветься Галіцією, а населення її Галіці, Галичани. Так само Галі, що в III віці перед Хр. вимандрували в Малу Азію, занесли туди своє імя: їх місце осідку Греки звали Галатією, а їх Галатами - до них апостол Павло писав послання. Частина Кельтів теж ще перед Різвом Хр. з нинішньої Франції переселилася на Бритійський острів Англійський Уельс - це Валес, од Галес, у Французів і тепер зветься "країна Галів".

В старі часи народи, рятуючись од навали ворогів або шукаючи кращого осідку, заходили з родинами дуже далеко. Так Ібери чи Івери

з Піренеїв через Галію та Придунайщину зайшли аж на Кавказ і там злилися з Грузинами, як і Єгиптяне, що зайшли туди ж з військом. /Страбон, Географія, кн. I., гол. 3, параг. 21/. Так Гали зайшли і на Україну.

Україна у старих Греків та їх географів називалася Скифією. По цій назві країни і всі ріжноплеменні народи, які населяли її, звалися у Греків Скифами. А назву Скифія дано було по прозвіщу орди завойовників - Скифів. По назві території й племені Греки одних прозивали також Кельтіберами, а других Кельтоскифами. Населення України - Скифи і Кельтоскифи. /Страбон, I вік, Географія, кн. I, гол. 2, параг. 27 і ин./. Назва Кельтоскифи вже сама вказує на Кельтів і Скифів на Україні. В Київському літопису Скифи звуться С к у ф і С и у ф ь.

Згодом, коли на Україну насунули з Азії нові орди завойовників, населення України по них називалося Сарматами, Савроматами, Роксоліанами, Козарами, через що і Український наріч називається народом Скифським, Сарматським, Роксоліанським, Козарським, Келто-Скифами, Тавро-Скифами і ин.

Наші славянські предки на Україні звалися Антами. Це назва не славянська, а латинська і грецька, тому її дали нам Римляне або Греки, або ті, що писали їх мовами. Само це слово по своєму змісту має означати найдавніше населення Української землі /латинське антиквус означає стародавній/, найстаріших тубольців. Найдавніші звістки про Антів маємо ми від істориків Іордана /Іорданда/ та Прокопія, що писали в VI віці. Про славянський наріч Антів Іордан подав звістки з IV віку, розповівши і про війну в кінці IV віку Готів на Україні проти Антів та їх князя Буса /Боза, Божра, Богдана/ з його синами та старшинами. Готи перемогли і забили їх. В українським творі 1187 року - "Слові о Полку Ігоревім" згадується про цю подію, що готські дівчата на березі моря дзвонять золотом Буса і співають пісні про його часи. Як розповідає Прокопій, Анти в IV віці ходили війнами на Ілірію, Фракію і інші Грецькі та Римські землі. З цих оповідань бачимо, що Українці-Анти вже в IV, V, VI віках мали свою державу з князем і старшиною на чолі. Це було задовго до появи Руси на Київщині. Русь застала в Українців стару державність і тільки внесла в неї свої зміни. А походи Руси в Придунайські землі, в Македонію, Фракію, Ілірію були тільки продовженням походів Антів. Вважати початком Української історії появу Руси на Україні суперечить історичній дійсності і науковій правді.

Прикладом того, як пануючий наріч засвоює собі назву переможеного народу з підступними політичними цілями експлоататора, асимілятора, гнобителя, може служити перейняття в XVIII віці Московським народом од Українського народу через титул свого царя Української назви Русь. Щоб зватися і вважатися Руським, Москвини зреклися своєї історичної назви народу Московського, покинули її, а засвоїли собі неналежне ім'я народу Руського і Російського. Це їм було потрібно для того, щоб через формальну зміну своєї назви Московський народ на назву Руський змінити в Європі свою недобру славу на українську репутацію народу європейського, присвоїти собі старі українські надбання, зв'язані з іменом Русь, але видати їх за свої Московські і, посилаючись на спільну назву Руський, підмінювати українське московським, а все Українське-Славянське нищити. Ця облуда в плутанині з назвою Руський, як московський, породила і політичну вигадку про існування "єдиної руської народності", яка наче б то уявляє со-

бою племенну одноцілість з Українців, Москвинів та Кривичів. Такої народности ні природа, ні антропологічна наука не знають, бо це є вигадна, а не дійсність природи й історії. Але ж ця вигадна потягла за собою ще більше нищення українського московським і захопила позбавити Український нарід його власного історичного імени в цілях московського унітаризму, асиміляції та поневолення. Назви Україна та Українці були навіть заборонені. Так чинить лише той, хто фальшує собі на чуже імя документ, аби по нім присвоїти собі чужі права, а другого позбавити його прав.

Ясно, що Німців не треба німеччити і німеччиння Німців було б нісенітницею. Але проти стародавньої Української Русі московська політика переводила русифікацію, наче Русь не є Руссю. Так сталося тому, що в дійсності через навмисну плутанину і підміну в назвах під руським вважалося не руське, а московське.

Баламуцтва і утворена політиками плутанина в назвах коштували Українській нації дуже дорого: тільки за останню світову війну Український нарід заплатив за цю плутанину сотнями тисяч смертей і жертв своїх синів, особливо з Галичини. Одні з Галичан звали себе Руськими, другі Українцями, треті Москвинами, четверті Австрійцями і т.и. Як розпочалася війна, почали арештовувати всіх, хто звався Москвинами і Руськими. Прийшла російська армія і заходилася виловлювати й арештовувати всіх, хто звав себе Українцем, садили по тюрмах і хто залишався живим засиляли на Сибір та на північ Росії, де й вигинули ці нещасні масами. Коли російське військо відступило і вернулися Австрійці та Угри, то заходилися ловити й арештовувати всіх, хто звався Руським або Москвином, сажали по таборах і звідти мало хто вийшов, бо арештованих просто розстрілювали, катували і нищили, як зрадників. В Росії ж цих Русинів за те, що вони звали себе Українцями, винищували умовами життя, напр., в лісах Вятської губ., як зрадників "Русской народности", під якою розуміли народність не руську, а московську. В Америці ж тих, що звали себе Австрійцями та Русинами теж арештовували і тримали в концентраційних таборах, як людей ворожої сторони. Так нещасні люди не могли називати себе ніяк, бо за кожную з назв можна було позбавитися як не життя, то свободи. В Америці прятувалися тільки тоді, коли вияснили, що вони в дійсності є Українцями. Лихо з плутаниною в назві багатьох з цих людей привело до свідомости своєї нації і її імени.

До цього ми вернемося ще під кінець.

З наведених фактів ясно, що народам доводиться вести боротьбу і за своє імя. Існування і окремішність назви народу будить в нім національну свідомість та чуття своєї гідности, промовляє про права і підтримує змагання до визволення, свободи, державности і соборности нації. Єдність назви гуртує етнографічну масу в одноцілість нації. Брак своєї національної назви завше сполучається з найменованням такого народу назвами чужих народів, які мають собі власну назву. Так нація розпорошується і в назвах між чужими народами, які мають свої інтереси часто цілком протилежні. Так розбивається національна одноцілість, одностайність та солідарність навіть на взаємно ворожі табори і твориться внутрішній розклад та деморалізація. В цих умовах нація робиться жертвою перш за все тих народів, імя яких перейняла собі. Розпорошені частини з чужими іменами служать не своєму народові і не собі, а тим народам, імя яких несуть, тому, коли інтереси противні, то зраджують свій нарід, свою націю, працюють проти неї.

Англієць, Француз, Німець, Чех, Італієць, Іспанець де б не був, куди б не заїхав - він всюди застається самим собою і зветься імям своєї нації. З цим всі рахуються, як з членом певної нації, імя якої він носить і яка стоїть за ним. Нація його має одне своє власне імя, тому завше ясно, хто він, за кого він себе вважає і кому служить. Кожен з них свідомий і свого імени, і приналежності до нації того імени, і своїх обов'язків перед нею. Він всюди служить своїй нації, а коли де на чужині чи на чужій службі, то, чесно виконуючи зобов'язання, все таки не дозволить собі того, що шкодило б його нації, або було б противним її інтересам. Це відповідає принципам спільності інтересів людства, яке уявляє собою одноцілість різноманітних націй. Для людства нищення якої б не було нації - це зменшення і нищення активу людства.

Щоб знищити якусь націю, її свободу, незалежність, права - треба знищити остаточно її власне імя. Коли не існує імени, то немає й того, що є носієм імени. Над знищенням власного імени Українського Славянського народу - Україна і Українці - довго працювали вороги його і Славянства, вживаючи для того різних способів. Працюють над цим і тепер, в ХХ віці. В давні часи варварські народи своїм національним ідолам приносили фізичні людські жертви, вбиваючи для того чужинців. В нові часи народи, які ще не вийшли зі стану примітивізму, фізичні жертви своїм національним ідолам заміняли нищенням людських і національних благ чужинців, в формі позбавлення свободи, державності, незалежності, культури, розвитку нації для поневолення собі, асиміляції й інкорпорації чужого народу. Тяжкі наслідки цього язичества своїх сусідів Українська нація несе на собі вже давно. Вона повинна вжити всіх зусиль, щоб здобути собі всі свої права, потоптані чужими зазіханнями, імперіалізмом та іншими низькими стремліннями сусідів. Цьому допоможуть гуртуюча свідомість одного національного імени й активна свідомість спільних всіх нації інтересів, зв'язаних з тим іменем і в нім сконсолідованих. Українці мусять бути, як і інші нації, - самими собою, бути українцями і людьми, поводитися, як українці і люде. Так роблять Французи, Англіїці, Німці і ин. всі ті нації, до яких ставляться з повагою і з якими рахуються.

Хто називає себе іменем чужої народности, той цим самим переймає на себе обов'язки того імени перед народом, якому воно належить. Візьмемо для прикладу Українця, який зве себе Руським. З ХVIII віку російська політика настирливо добивалася, щоб завоювати назву Руським Московському народові і щоб все московське вважалось б монополярно руським. Тому всякий з Українців, що називає себе Руським, цим самим знімає з себе обов'язки перед своїм рідним народом і накладає на себе обов'язки служити Москвінам і московським інтересам, а Москвінам надає право вимагати такої служби, хоч би то було і на шкоду Українському народові. Московський і Український народи різні, чужі один другому і їх інтереси не тільки не спільні, а часто протилежні. Однак, хто назвав себе Руським, мусить служити їм, як руським, навіть проти інтересів свого рідного люду. Так Українська нація залишається без обслуги, а сини її часто служать навіть в таборі ворогів її. Національні баламуцтва спричинилися до того, що по війні Українська нація не тільки не здобула собі ніяких прав, а в частинах загубила й те, що мала. За українські інтереси ніхто не воював. Українці ж воювали за чужі інтереси, а не за свої. Очевидно, що річ про Українські національні інтереси може бути серйозно поведеною тільки в імени Української нації, свідомої свого імени і своїх прав. Україн-

ські інтереси організувати, задовольняти й обороняти може тільки Українська нація, а більше ніхто. Свобода, незалежність, державність нації - це права, а щоб бути носієм права - треба бути суб'єктом права, який завжди має своє власне ім'я.

Наше історичне, народне, слов'янське, національне ім'я У к р а ї н а і У к р а ї н ц і, наріч Український, нація Українська. Мусимо бути свідомими носіями цього нашого імени, його походження і значіння. Цьому я й хочу присвятити кілька лекцій. Очевидно, для того було б досить одної лекції. Але політики проти нас і нашого імени натворили так багато всяких баламутств, що, йдучи до правди, мусимо перш за все розвіяти туман і розчистити шляхи до неї.

РУСЬ, РУСИНИ, ГАЛИЧАНЕ

Твердження учених про скандинавське походження Руси не має під собою підстав - о стільки, що тепер цієї теорії норманистів майже ніхто не визнає.

В найдавнішому Київському і в Новгородському літопису ми маємо два перекази про Русь, які допорнюють один другий.

Київський літопис, називаючи Русь зашилою /"находниці"/, розповідає що вона прийшла од Варяжського моря. Норманисти витолкували, що Варяжське море - то море Балтійське, а по цій причині Русь - то Шведи, які припливли з Скандинавії через Балтійське море. Але: 1/літописець сам пише, що Русь то не Шведи, не Нормани, не Готи, не Англії, а такі ж Варяги, то б то чужинці; 2/Балтійського моря він і не згадує, і не називає окремо, як і інших Західно-Європейських морських вод; 3/Варяжським морем він називає води не тільки Балтійського моря, а й Німецького, і Атлантичний океан, і Середземне море. У його Варяжське море - це морські води всієї Західної Європи, від гирла р.Неви через Балтійське море, Німецьке море, Атлантичний океан, Середземне море, аж до Чорного моря, яке звалось також Руським морем, а у Греків Евксипонтом. Літописець одріжняє свої води для плавби од вод чужих, свої - це Русьне /Чорне/ море, Дніпро, Ловоть, Ільмень, Волхов, Нево, а чужі, то б то Варяжські, води - це од Нево Балтійське море, Німецьке море, Атлантичний океан, Середземне море - всі морські води аж до Чорного моря. Тому він пише: "Озеро великое Нево и того озера устье видеть в море Варяжское, и по тому морю /то б то: по морю Варяжскому/йти до Рима, а от Рима прити по тому же морю /то б то знов таки: по Варяжскому морю/ко Царюгороду, а от Царюгорода прити в Понт море, в не же втечеть Днепр река". Описуючи подорож апостола Андрія, літопис каже, що він з Києва по Дніпру піднявся до Новгороду, а звідти "в Варяги и приде в Рим". Самим Балтійським морем, як і самою Скандинавією до Риму не добратися, бо якраз на тім шляху інші моря, інші народи, а поминути їх ніяк не можна. Тут на дорозі великі народи: Готи і Кельти. Перші - Германці, а другі - Гали, яких літописець називає Галичанами. І тих, і других він в тій подорожі назвав Варягами. Це нині-Германія і Франція. /Іпатьевск.літ.вид.1923 р., стор.4,6,7,15; Лавр.л.,1926 р. стр.6,7,18,19/.

В етнографічній частині літопису читаємо: "По тому же морю /се б то по морю Варяжскому/седять и Западу до земли Агнянски

/Англійці/и до Волошських /Італії/, Афетово бо и то коліно, Варязи: Швеи /Шведи/, Урлане /Нормани/ Готи, Русь, Агняне /Англійці/, Галичане /Гали, Кельти/, Волхва /північні Італійці/, Римляне, Німци, Корлязи, Венгичи, Фрагове и прочии, ти же присецають оу Запада и Полуденью и сосѣдятся с племенем Хамовим". /Іпат.с.4 і Лавр.с.3-4/.

Коли подивимося на географічну мапу Західної Європи, то побачимо, що ці народи сидять: коло Балтійського моря, Німецького моря, Атлантичного океану, Середземного моря. А літописець пише, що вони сидять "по Варязьському морю". Таким чином, з цього місця літопису, як і попереду, читаємо це раз, що "Варязьське море" - то система Західно-Європейських морських вод, виключаючи Середземне море, і що літописець не вважав Русь за Шведів, Норманів, Готів, а назвав їх окремим од них народом, що належить, як і вони, до Варягів. Так і в іншому місці літопису, де просто каже, що Русь то не Шведи, не Нормани, не Готи, не Англійці. /Іпат.16, Лавр.18-19/.

Таким чином, і в етнографічній частині літописного переказу літописець каже, що Русь - не Шведи, не Нормани, не Готи, не Англійці, а такий же, як і вони Варязький народ Західної Європи, і що Варязьське море - не тільки Балтійське, а всі Західно-Європейські морські води, коло яких живуть і Кельти /Гали/, і Волохи /Італія/, себ-то: які омивають нижню Францію і Італію. Коли виключити Шведів, Норманів, Готів та Англійців, як виключає їх од Русь літописець, то це - виключити Балтійське і Німецьке моря, після чого Русь треба буде шукати, згідно з указівкою Київського літопису, коло Атлантичного океану та Середземного моря.

З літопису ми бачимо, що літописець знає дві Русь і пише про дві Русь. Одну Русь, зайшу /нахощици/, він назвав в комбінації з Чудь, Меря, Муром, Вєсь, Нордва і т.и., тоб-то з Фінськими племенами, які є "инии язци, иже дань дають Руси" /Іпат.с.4, 9; Лавр.с.3, 10/. Другу Русь, метропольну, корінну, він назвав у комбінації з Англічанами, Галичанами /Галами/, Волохами /Італійцями/, в Західній Європі, коло Атлантичного океану та Середземного моря, на землі між Англією та Італією /"и Западу до земли Агнянски и Волошски" /, що йде "от Запада и Полуденью". /Іпат.с.4, Лавр.с.3-4/. Про ці дві Русь він пише внідряд, одну вказівку за другою. Значить, ясно відрізняє їх по території, а тому й згадує окремо в описах населення двох країн.

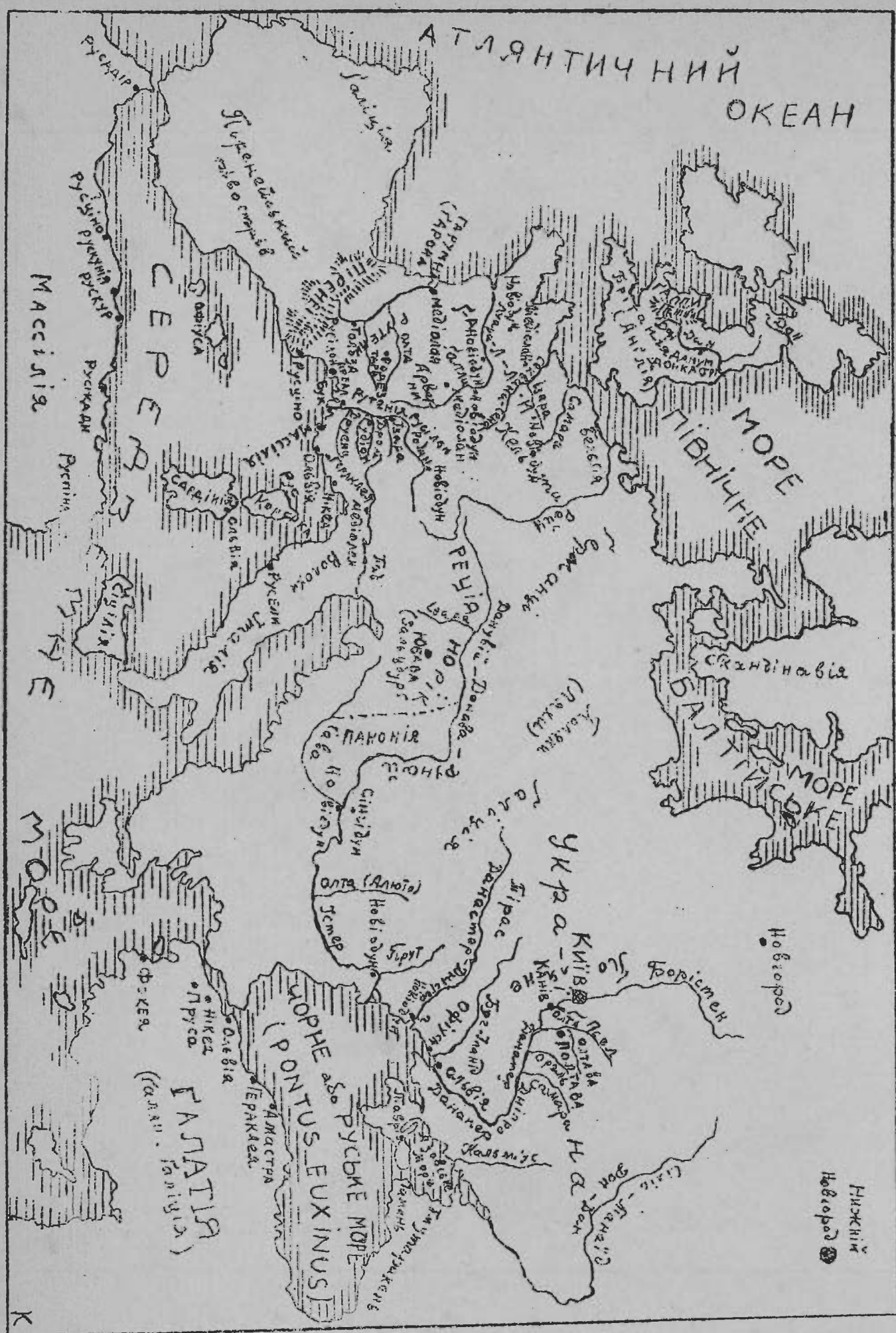
Коли ми візьмемо географічну мапу Захід. Європи і розподілимо її територію між переліченими літописцем народами, то побачимо, що для Русь і Галичан /це назва у латол. Іпат.с.4, Лавр.с.4/, які сусідують по літопису з Англійцями, Італійцями та Німцями, залишається єдине місце, а саме: територія нижньої Франції, залюднена Кельтами, Галами. Коли б Русь і Галичанс були б десь инде, то виходило б, що Франція була безлюдною пустинною, а пустинною вона не була і назвати її населення літописець ніяк не міг. Очевидно, що Галичанами названо тут не тих Галичан, що коло Збруча. Тут літопис. назвав Галичан і Русь, що живуть коло Варязьського моря, на крайньому Зах. Європи, в сусідстві з Англійцями і Волохами, Італійцями. - Це населення Галії, Франції.

/ Далі буде. /

Картка географічна мапа за часів Ю. Цезаря [в. пер. н. е.]

Начна географічна мапа з часів Ю. Цезаря.

Північ
Південь

К

Продовження.

Південна частина Галії, де Провансаль, на простороні коло річок Олти /нині Лот/, Гарна, що через Гарону вливається в Атлантичний океан, і річки Родану /нині Рона/, що вливається в Середземне море, називалася вже до Хр. Рутенією, а мешканці її Рутени, Русини, тоб-то так само, як Русь називалася - Русин, Русини в договорі Київського князя Олега з Греками 911 р., в договорі ки. Ігоря з Греками 945 р., як звався гетьман Б. Хмельницький Русином в думі про похід на Молдавію, як і по цей день звуться Українці на Прикарпатті й коло Збруча. Як зі свого бажання літописець підкреслив Римлян окремо од Волохів, так і тут: бажаючи підкреслити звістку про Русь, літописець назвав Галичан /Галів/ окремо і згадав тут же й про Русь, хоч Русь - то теж Гали, Кельти.

Таким чином, ми у Київського літописця знайшли цілком ясну вказівку, що Київська Русь була родом Кельти, Гали, і прийшла на Україну з Галії, з півдня нинішньої Франції. Підтвердженнь цьому ми маємо безліч і в той же час не маємо ні одного факту, який цьому перечив би.

Вказана країна на півдні Франції /тоді Галії/ звалася Рутенією від кельтського слова роуте, руте - шлях, дорога, перехожа земля. Хто йшов з півночі Галії чи з Германії на Піренеї або в Італію, з Італії на Галію або на Піренеї, з Піренеїв на Галію або Італію, той мусів іти сюди, бо шлях був тільки через цю землю і тут була переправа через річку Родан /Рону/. Тут і Доміцій проклав Римський шлях, який і звався шляхом Доміція. По цій прикметі перехожости землі для всіх народів вона й звалася Рутенією, а мешканці її вже по прикметах країни, що була битим шляхом для всіх, звалися Рутенами, в грецькій вимові Русинами, Роус, Рос. По цій прикметі перехожости країни для всіх тут утворилися й інші назви. Наприклад, місто Родез, од французького слова /кельтського/ роде /роуде/-броджати, кружити, вештатися сюди й туди; країна тут звалася Роург, од франц. /кельтс./ слова роуе, по латині рота, ротаре - колесо, колесувати, снувати, кружити туди й сюди. Це з правого боку річки Родану /Рони/.

Натурально, що з лівого боку річки Родану /Рони/ була така ж перехожа земля, такий же битий шлях для бродячих народів і для переходу військ, як і з правого боку, бо тут була переправа для всіх, хто йшов в Італію і з Італії, в Норік і т.д. - взагалі з Галії і в Галію. По цій причині й ця територія чи місцевість те-ж мусіла б зватися Рутенією, а мешканці її Рутенами, Русинами. Але, по цей бік Родану коло моря увесь берег було усіяно грецькими колоніями і VI віку перед Хр. - Масілія /Марсель/, Ольвія, Антіполіс, Нікея і ин. Тому й місцевість ця звалася по грецькі Дром; од грецького слова дромос, яке означає те саме, що й кельтське роуте, руте-шлях, дорога, перехід, перехожа земля. І тепер ця місцевість у Французів називається Дром. Очевидно, що мешканці такої країни по її назві - Дроміти, як по Рутенії - Рутени, Русини. Дроміти і Русини - це те ж саме. Назви того ж походження, як на Україні місцевість за порогами Дніпра - Запорожжя, а мешканці - Запорожці.

Р. 914 Київський князь Ігорь утворив морський похід на Константинополь. Очевидець грек Семен Льогофет пише тає: "Підпливли /до Константинополю/ Роси, що звуться також Дромітами, родом сущі з Франків".

У великій роботі я подаю латинські, грецькі, французькі, німецькі тексти. Тут обмежуюся подачею дослівного перекладу. М. Грушевський

пише, що з цим текстом "взагалі трудно щось зробити". У Гедеонова і у всіх інших це оповідання вважається темним, не ясним. Тому й досі воно ніким не пояснене. Очевидно, коли б Русь була Скандінавами, то ця звістка виглядала б нісенітницею. Коли Русь невідомо хто і звідки, то тут дійсно неясність "взагалі трудно щось зробити" з таким поясненням Льогофета. Але, коли Русь-Кельти, з Галії, з Рутенії, що по грецькі зветься Дром, то в цим опису Льогофета все ясно. Він каже, що припливла Київська Русь, Рутени, Русини, або по грецькі Дроміти, бо Русини й Дроміти, як ми вже пояснили, це теж саме, як назва землі Рутенія і Дром це теж саме. В VI віці над Галією панували вже Франки, а в X віці для Льогофета по цій причині мешканці Галії вже були Франками, Французами. Таким чином Льогофет про Київську Русь князя Ігоря пояснив, що вона була родом з Галії, з того населення, яке в його часи звалось Франками, з тих, що по території звалися Рутенами, Дромітами.

Греки знали Кельтів, Галів, і їх територію дуже добре з найдавніших часів, а особливо Рутенів, Русинів, коло яких по порегах Середземного моря було повно грецьких колоній, які вели з Кельтами постійний торг. Зносини і звязки були на стільки близькими, що Кельти знали грецьку грамоту, писали по грецькі і в Друїдських школах письмо було грецьке. Кельти воляки мали й зовнішні особливі прикмети. Льогофет знав, що писав, і не міг помилитися в цім. А з його свідчення ясно, що Русь була Кельтами з Галії, з нинішнього французького Провансаль. Для Греків це було загально відомим фактом. Тому грецькі хронікарі Скліца /XI в./ і Кедрин /XIII в./ про Русинів з Києва, які служили по найму в Константинополі у імператора Михайла Стратіотина, описуючи подію 1056 року, пишуть, що вони "родом Кельти" по грецькі - генос Кельтікон. Вважаючи Київську Русь Скандінавською, академік Васильєвський вважав це за помилку названих письменників. Але, сам він помилявся з своїми Скандінавами.

Взагалі, норманісти, коли що не по їхньому, то або звертають на чисту помилку, або ж обминають. Помилку чиясь тож треба довести доказами, а не одмахуватися голословністю, без доказів. Те, що у Київській Русі корабельна термінологія мореплавання була грецькою /корабель, парус, плавба і т.и./, норманісти обминають мовчанкою, бо це повалює їх норманізм. Скандінави були споконвічними моряками і мали всю свою мореплавську термінологію, а грецької їм нізвідки було б і взяти. Провансальські ж Русини-Кельти дома плавали з Греками не тільки по Середземному морю, а й по інших, тому й засвоїли од них мореплавну термінологію грецьку, як засвоїли грамоту і принесли це з собою на Україну.

Давні звістки про Русинів ми маємо од Юлія Цезаря /I вік перед Христом/ з його опису Гальської війни. Він каже, що Русини /на півдні Галії /нині Франції/ мали свою державу, як і інші Гальські племена, і жили поруч з Арвернами, теж Кельтами, як і вони, що мали також свою державу. В 121 році перед Христом римський полководець Фабій Максим в війні проти Галів побідив Арвернів і Рутенів /Русинів/, але вони сберігли собі свободу й державну незалежність. /Цезарь, про Гальську війну, Ком. I, гол. 45/. В 52 році перед Хр. під час повстання Галів на чолі з Арвернами проти Римлян, Русини взяли в тім участь і поставили 12.000 війська, не менше, бо про цю кількість згадує Цезарь під кінець війни. Русини були одним з більших народів. Полководець повстанців Луктерій Кадурк, посланий головою повстання Арверном Верцінгеториком:

на територію Русинів, щоб стати на шляху Римському війську, яке йшло з Італії проти повстанців, прилучив державу Русинів до держави Арвернів, як клієнта, для спільних акцій. /Ком. VIII, гол. 5-7/. В цій війні Галія була покорена Цезарем.

Описуючи цю війну, Ю. Цезарь подає досить багато про Галів; їх вірування, світогляд, культуру, побут, звичаї, заняття, науку і т.и. Цей опис відносить і до Рутенів /Русинів/. Тут ми читаємо дуже багато такого, що Русини цілком перенесли на Віраїну і що Славянське населення України - Анти - прийняло собі й засвоїло від них, в тім числі і що до державного та громадського, соціального ладу. Про це далі.

Русини були тільки одним з Кельтських племен, які мали на території Галії коло 120 держав. Те, що ми подаємо про Кельтів, відноситься і до Русинів.

У Кельтів було три стани: Друїди, Кінники і Плебс - прості люди. Друїди - це був клас освічених людей, які відали справами релігії, суда, моралі і народної освіти, яка була приступною для кожного, хто хотів учитися. Вони мали обраного старшину і раз на рік в призначений день зіздилися в священній кубовий гай з цілої Галії, в тім числі і з Британії, в землю Карнутів на раду, суд, вибори і священні жертвоприношення. Дуб у них був священним деревом. Вони відали школами і наукою. В школах вільно було вчитися кожному. Батьки охоче посилали своїх дітей в науку, яка давала привілеї. Вчилися і по 20 років, бо все заучували на пам'ять, а треба було заучити дуже багато. Користувалися в школах грецьким письмом. У побіджених Кельтів Цезарь знайшов у їх таборі списані по грецьки на дошках відомости про кількість населення, війська, хат, скоту, зброї, поділ на старих, малих, жінок і т.и. статистичні дані. Кельти вірували в безсмертність душі і в продовження життя на тім світі. Щоб прийти на той світ чистим, то мертвих палили, а разом з ними палили для того світу і потрібний мертвому інвентарь: його любими речі, музичний інструмент, зброю, хазяйські прилади, півня, собаку, коня, любимих слуг, навіть любимих клієнтів, хто хотів того, а для родинного життя жінку, дівчину. Божеством приносили в жертву людей - полонених, злочинців, а за браком їх - звичайних людей, палили їх живими. Багаті ставили своїх ідолів і палили перед ними людські жертви.

На жаль Юлій Цезарь подав назви Кельтських божеств латинськими назвами: Меркурій, Аполлон, Марс, Юпітер, Мінерва. З характеру й символізації по тих божествах видно, що Кельти були воїнами, хліборобами, скотарями, торговцями, які для торгу подорожували куди дуже далеко, любили співи і всякі умілости. По науці Друїдів Кельти походили од божества Діта. Згодом вони засвоїли собі багато з Римського культу. У них були в особливій пошані Нептун і Прозерпіна. Їх тривуб, як установлено археологією, був символом і у Кельтів.

Стан кінників був вищим. Кінники були воїнами, мали слуг, клієнтів і весь час проводили в війнах та усобицях. Між ними були такі, що мали в себе до 10.000 людей /напр., Оргеторик, що підняв був Гельветів на переселення/. Кінники мали у себе великі хазяйства і свої військові дружини, як в Києві боярин Свенельд. У них розвинуто було хліборобство і скотарство, коневодство.

Дітки у них приносили з собою придане, яке чоловік забезпечував вінуванням поцібно. Дітей виховувала мати до повних літ.

/Юлій Цезарь, про Гальську війну, ком. VI, гол. 13-20/.

Після того, як Цезарь покорив Галію і вона підпала під Римську

владу, почався великий вплив Римської культури. Засвоївши собі дуже багато з Грецької культури, Кельти потім піддали такій романізації, що в школах друїдських вчили по латині, далі школи стали у них римськими, в яких вони між иншим вивчали на пам'ять III римських таблиць стародавнього римського права, і так латинизувалися, що в V стол. вже забули свою рідну кельтську мову, засвоїли собі вульгарну латиню і в мішанці зі своєю утворили собі нову мову, з якої виросла французька мова. Кельти служили в Римських легіонах, ходили з Римлянами по цілому світі в походи, засвоїли собі римську військо-ву науку і сідали осадчими по римських землях, особливо в Приадриатиці та Придунайщині. Тут вони ще більше романізувалися, латини-лися, бо віддалялися від Кельтського населення і більше зближались з Римською владою та Римським населенням. Русини в цім не були виключенням. Русинів Цезарь пише "Рутені", у інших "Рутгені". Оце "тг" у Греків і в тих, хто підпадав під їх вплив, вимовлялося, як "тс", "сс". Тому в одних Рутени, а в других Русини. Так само і "о" та "у" в вимові мінялися: Толоза-Тоулоуза-Тулуза; Гарунна-Гаронна, і ин. Народи мінялися, мішались, впливали один на другий, від того не тільки вимова, а й мова мінялася. Рутени під грецьким впливом звалися Русени, Русини, Роусини, Роус, Рус, Рос. Так і з місцевими назвами у Кельтів.

Таким чином, уже на своїй метрополії, на батьківщині, в південній Галії Русини були народом трьох культур: кельтської, грецької і римської. Римська культура в мові, праві, науці переважала всі инші.

На території поширення Русинів маємо такі назви, зв'язані своїм походженням з пнем їх імені Рус: на північному березі Середземного моря коло Піренеїв місто Русціно, нині французький департамент Руссілон /Роуссілон/; на північний схід од його місто Родез, колишній Сегодун, Сінгідун, з округом Руерг /Роуерг/ і мешканцями, які й нині звуться Рутени, по франц. Рутенуа, Рутенуа; місто Руссілон, нині в департ. Ізер /раніш - Ізар/, на південь од Ліону, з мешканцями, які звуться й тепер Русини, Руссілоне. Ведучи торг по Середземному морю в Африку, на південному березі Середземного моря, по берегах Африки, вони мали свої торгові місця-пристані, які звалися: Русціно /як і в Галії/, Русадір, Рускуну, Рускуру, Русіада, а мешканці коло його Масілії, як в Галії коло Грецької колонії Масілії, нині Марсель. Пізніше на острові Корсиці - пристань Рус /Роуссе/. Торгові інтереси в цій частині моря так сполучали Галів з Картагенянами, що вони в Картагенських війнах проти Римлян були союзниками Картагенців.

В IV віці перед Хр. Гали на чолі з Бренном пішли походом на Італію проти Етрусків, а далі й проти Римлян. І тих, і других вони перемогли, Бренн навіть взяв і спалив Рим. Це було р. 390 перед Хр. З того часу вони поселилися в Північній Італії, де зазнавали собі столицю, яку назвали Медіолан, нині Мілан. У себе в Галії вони мали аж три Медіолани. На березі моря проти північної частини острова Корсики в Італії маємо місто-пристань для торгу Русели. На півдні, в північній частині острова Сардинії Греки мали колонію Ольвію. Там же на північ на березі Галії вони мали колонію теж Ольвію, а на південь од неї на острові в Середземнім морі мали колонію Оффіусу. На Україні у Греків на березі Чорного моря коло гирл Дніпра та Бугу теж була грецька колонія Ольвія, а ближче до Дністра колонія Оффіуса. Ці назви промовляють про давні морські сполучення Галії з

Україною ще до Різдва Христового, в яких брали участь і Кельти, плаваючи з Греками і ведучи торг. Походи Кельтів у Римському війську знайомили їх і з Україною.

З часів Юлія Цезаря багато Кельтів переселилося в Британію і там маємо багато кельтських назв, які маємо і в Галії, і на Україні.

Просліджуючи вплив Кельтів на Україні, ми постійно мусимо мати на увазі величезний вплив Римлян на Кельтів, особливо в мові і в словотворчості, в праві, в звичаях, в релігії.

Германські народи, як пише Цезарь, в його часи були на зовсім низькому рівні культури, в порівнянні з Кельтами вони були дикунами. В той час, як у Кельтів хліборобство стояло високо, Германці його ще не знали і, як пише Цезарь, "агрікультури не студіювали" зовсім. /Ком. VI, гол. 22/. Пflug першими винайшли Гали. Таким чином, Гали не мали чому вчитися від Германців, а Германці вчилися від Кельтів і були під великим впливом їх культури, переймаючи через них і здобутки Елінійської /Грецької/ та Римської культур, поки увійшли в безпосередні стики з Римлянами, а через них і з їх культурою.

Атіла в V віці своїм походом на Західну Європу зрушив з місця всі народи на шляху своєї навали. Германські народи він зрушив на Галію і пішов з ними походом на Лютецію /Париж/, де, хоч і потерпів поразку, все таки не спинився і пішов після спочинку на Італію, а за ним посунули навалом до Дунаю та в Галію Германські племена. Русинам на їх території, яка була перехожим шляхом для всіх бродячих і воюючих народів, не можна було всидіти, особливо на частині коло верхівья річок Тарну та Олти і коло Родану з його переправами. Тому Русини-Кельти рушили з родинами масою з цієї неспокоїної й небезпечної країни через річку Родан /Рону/ в Римську провінцію Норік, в Придунайщину та Приадріатичу. Населення, гідне до військової служби, йшло як римські воїни.

Норік займав частину нижньої Баварії й Тіролю, Австрію, Штірію, Карінтію і частину Країни. Нижній Зальцбург в Римські часи звався Ювава, Ювавія, мав цю назву в честь Юпітера. На схід од Норіку під коліно Дунаю і на південь через річки Драву й Саву до Адріатики простягалася Панонія. Ці країни, в тім числі й Русинам, були давно відомими і мали тут в географічних назвах багато свідків їх не тільки тимчасових осідків, а й довгого пробування.

Р. 1922 під час нової поїздки по Австрії мені пощастило в Зальцбурзі в старім місті Ювані провінції Норіку, в християнській катакомбі натрапити на пам'ятку проживання там Галичан-Русинів у п'ятому віці. Бживав тут назву "Галичане-Русини", бо Київський літопис Галів називає "Галичане" /Іпат. літоп. стр. 4, Лавр. літоп. стр. 4/, а "Русини" тому, що так ця частина Кельтів по своїй землі звалася дома.

В Ювавській катакомбі, на Римському кладовищі, коло старої церкви св. Петра, над кам'яною труною в верхній катакомбі, де перші християне, ховаючись од поганців, правили свої богослуження, стоїть мармурова плита, на якій латинською мовою з титлом в однім слові висічено такий напис: "Року Божого 477 О д о а к р князь /царь/ Р у с и н і в, Гепіди, Готи, Унгари і Герули, лютуючи проти церкви Божої, благочестивого Максима з його п'ятьдесятьма товаришами, що молилися з ним в оцій печері по латинському обряду, за ісповідання віри жорстоко мучених скинули вниз, а провінцію Норіків мечем і огнем спустошили".

Про цей напис я знайшов звістки тільки в двох агіографічних

описах про св.Максима та про ці катакомби - одну анонімну, а другу Ансельма Ебнера. У них подано цей напис тільки в перекладі на німецьку мову, але у першого невірний, а другого точний. Катакомбу християне висікли в високій скелі, зробивши прохід вгору, що має дві кімнати для богослужень. Верхня дуже високо і має маленьке віконце. Коли б скинути через його людину, то вона мусить розбитися на смерть. У Ебнера зроблено примітку, що ця "Плита за Аббата Кіліана /1525-1535/ була в долішній катакомбі, але пізніше з не зовсім зрозумілої причини її приміщено тут на горі". Хто саме зробив цю плиту з надписом, не відомо, але можна думати, що це зробив єпископ Руперт в VI віці. Про подію в цій катакомбі з Максимом писав сучасник його Евгініус, а згодом, в VI віці Руперт, який сам жив у тій катакомбі, упорядкував її і ввів заходів для прославлення пам'яті Максима. У всякому разі поданий напис точний і відповідає історичним даним. З його бачимо, що в 477 році Русини на чолі з своїм ватажком Одоакром і з союзниками з ними Гепідами, Герулами і ин.творили в Норіку військові акції проти Римської влади, яка була в Норіку, бо Норік був тоді Римською провінцією.

Назва Одоакра в цім надпису "рекс Рутекорум", тоб-то: князь, царь, предводитель, управитель Русинів, показує, що його Русини обрали для своїх виступів. У Кельтів такі особи називалися "рекс". Юлій Цезарь називає так Верцінгеторика, Цінгеторика, Карвілія, Таксімагула, Сегована і ин., обраних на чоло, щоб правити виборцями.

Якого походження був Одоакр - не відомо. Гадають, що він був Готом, яких було тоді не мало на військовій службі у Римлян. Р.470 Одоакр вступив на Римську службу і р.476 був у царських охоронах. Р.475 начальник найманого Римського війська Орест прогнав в Риму імператора Непота і посадив на його місце свого сина Роміла Августула. Але р.476 Римські воєнки забунтувалися в провінціях, особливо в Норіку, вимагаючи собі землі під поселення. Орест відмовив їм. Тоді вони взялися за зброю і підняли аграрне повстання, проголосили молодого Одоакра своїм провідником, пішли проти Ореста, в сутичці 22 серпня р.476 вбили його, після чого Одоакр примусив Орестового сина Роमुла зректися імператорства, перебрав владу в свої руки з титулом короля Італії і призначив повстанцям землі під поселення в Норіку і по сусідству на південь до Адриатичного моря. За ці землі йому довелося воювати, в тім числі і за Норіцькі, бо Ругії перейшли Дунай і заняли частину Норіку. Одоакр розбив Ругіїв, полонив їх короля Фелетя і вигнав. Але Остготський король Теодорих р.490 злігвідував Одоакра, а р.493 вбив його. Таким чином Одоакр правив Римом 14 років.

Ясно, що повстання проти Риму першими підняли Русини, обравши собі для того в провідники Одоакра, через що він і титулується в надписові провідником Русинів; "рекс Рутекорум". Цей документ з безсумнівною свідчить, що Русини в V віці були в Норіку, коло Панонії, в Придунайщині, в Приадриатиці, бунтували там, вимагаючи собі землі, очержали її під свої поселення і осілися там на хліборобство з родинами.

Україна, яка в XII віці берегла пам'ять про події IV віку з Бузом, берегла пам'ять і про Одоакра ще і в XVIII віці.

В Українському літопису Самуїла Величка про війну Козаків з Польяками, перевиданому Українською Академією Наук р.1926, на стор.46-51 читаємо копію рукопису 1648 року, названого Універсалом Б.Хмельницького, і складеного ймовірно його секретарем Зоркою. У всякому разі, безсумнівно, що це рукопис XVII віку і що в нім відомости з то-

го часу. Універсал закликає усіх "Українських" людей стати з Богданом Хмельницьким за "цільність своєї Отчизни України" та права і вольности, беручи приклад з "славних і валечних /войовничих/ Руссов" предків своїх і гінчає свій заклик так: "Куди ж очели ветхий Рим... о 645.000 війська свого древле гордивийсл... Чолово меншим... числом... валечних Руссов... за преводителством князя їх Одо на - ц е р а року... 470 бил вятый і 14 літ облацаемый, то нам тепер кшталтом /по прикладу, зразку/ омих древних Руссов, пред - ко в н а ш и х, кто може возбранити цільности воінственної і у - менгити отраги риперської".

Через цей писано, очевидно, з пам'яті, тому й помилка 470, замість 476 рік. Є ще деякі помилки, залежні од переказу з пам'яті, але основне, головне, передано вірно, точно. Навіть 14 років указано точно. Ця звістка сходиться з катаномбним надписом про те, що Одоакр був у Русинів провідником і ходив з ними на Рим. В документі 1648 року цих Русів названо "древніми Руссами, предками нашими", тоб-то: предками Українського народу. А предками вони могли бути тільки прийшовши з Норіку на Україну і змішавшись в кровну одноцільність з Антами, з славянськими тубольцями на Україні. Як з Полтавщини - Полтавці, так і з Норіку - Норці. /На мапі/. Київський літописець і називає виходців з Придунайщини на Україну Норцями: "Нарицаеміи Норці, иже суть Словени, ... сіми суть Словени по Дунаєві, где есть нині Угорская земля, ... от тих Словен розидошася и прозвашася именами своїми, и где сілше" ... /Іпат. літ., стр. 5/. Русини в Придунайщині та Приадриатиці перемішалися з Славянами і виїшли звідти на Україну пославяненими. Щож торкається Придунайщини, Норіку, то туди Русини зайшли з Галії, з Рутенії.

Поволі Русини, підбивши під себе слов'ян на р.р. Дністрі й Дніпрі, так перемішалися з ними, що українські письменники стали вважати українських нарід нацїями Русинів, і в заяві Польяком р. 1621 писали їм про українців так: "Се ж бо то племя славного народу Руського, з насіння Ефетового, що воєвало Грецьке Цїсарство морем Чорним і сушепуттю. Се з того покоління військо, що за Олега, конарха Руського, в своїх моноксїях по морю й по землі плавало і Константинополь втуровало. Се ж вони за Володимира св. монарха Руського, воєвали Грецію, Македонію, Іллірик" ... /М. Грушевський, "Історія України-Руси", т. VII, вид. 1909, стор. 391/.

В цій текстї псчувається етнографія літопису, нами цїтованого. В заяві р. 1621 Українці - "то племя славного народу Руського", "се з того покоління військо". Традиція ясно каже про на - р і д Русинів, який злився з Славянським населенням України і поволі утворив з них одну Українську націю, тому то й нарід Русини є предком, а Український нарід є "племеник", "поголінням" того народу Русинів, як і нароку Славян. Той нарід Руси, як бачимо, був Кельтами, Галами, Галичанами, од яких походять і сучасні Французи і з якими кровно зв'язані походженням і Англічане. Українці і Французи вже на очах історії мали спільних предків. Про це зберіглася традиція і у Французів. Французький історик Жак Шаррон в своїй "Есесвітній історії всіх народів", написаній р. 1621, на стор. 699 перелає цю традицію і пише, що Київські Русини походили з Галів, були Кельтами, які прийшли в Київ з Гальської Рутенії, з країни Руєрг. /За цю виписку з рідкої книжки приношу почяву Борцакові/.

Про перебування Руси в Приадриатиці і вихід її звідти зберіглася традиція і у Хорватів, яку в місті Країні записав і надрукував

Лнушевський /Вільно, 1923 р./ . В легенді розповідається про Руса, який з своїм родом /з Русами/ коло V-VII віку виїшов звідти на Україну.

Київський літописець, поміщаючи Русів і Галічан на території між Англічанами, Німцями й Італійцями, не вигадував, а брав це з Грецьких та Римських джерел і приймав, як живе в традиціях. Льюгофет в 941 році писав точно, що Київська Русь з ги. Ігорем з Рутени, Дромиці з Галії. Сквіліца і Кедрин не вигадували, писавши в XI і XII віках про Київських Русинів 1056 року, що вони "родом Кельти". Надпис в Норіцькій катакомбі в Зельцбурзі документально доводить, що в V віці Русини з Гальської Рутенії були в Норіку і з Одоакром ходили походом на Рим, а традиція на Україні рукописом 1648 року каже, що ті Руси були предками Українського народу. Французька ж традиція у Шаррона свідчить, що Київські Русини були Галами, Кельтами з Рутенії, з Провансалу нинішньої Франції. Все це є промовляючі рішучо історичні факти, з якими мусимо рахуватися, як з фактами безсумнівними, бо істинність їх нічим не підривається, а, навпаки, всім підтверджується.

Найдавніші звістки про Русь на Україні ми маємо з кінця VIII віку, тоб-то за довгий час перед 862 роком з легенди про Руріка /Рюрика/, Сінеуса і Трувора, назви яких - Кельтські латинізовані, романізовані, як і все у Кельтів з VI віку вже було латинізованим, романізованим. Про це в більшій праці. Це звістки про похід Руси з острова Тамані, од Азовського та Чорного морів, з Тмутаракані в Малу Азію - в Амастру, і на Таврійський півострів на Сурож, Сулак.

В "житії" Степана Сурожського розповідається про напад Руси з князем Бравлином на місто Сурож /нині Сулак/ на північ Таврії і на інші місця в кінці VIII віку. Це було за довгий час перед 862 роком легенди про Руріка. Оповідання каже, що князь Бравлин був "силен зело" і мав з собою "рать велику рускую из Новограда". Бравлин імя не славянське. Це кельтське слово в латинського. І тепер у французькій мові є слово брав, яке означає: відважний, хоробрий. Та й в Українську мову його занесено: це слово - бравий. Що торкається "Новограда" - то це з нового осідку Руси на острові Тамані. Як далі побачимо, Кельти називали нові городи в нових містах осідку свого Новіодунами і мали Новіодунів дуже багато. І туг, осівшись на о. Тамані, вони мали город Новіодун, що в перекладі означає Новгород. Русини не були кочовниками. Велике руське військо в Сурож могло прийти тільки зблизька. Це "рать велика", тоб-то велике військо - вказує, що Русь була там поблизу і народом, який осівся, ожився і організувався так, що мав велике військо.

Морський похід Руси в Малу Азію на початку IX століття на місто Амастру /коло Сінопу/ та Малоазійські береги, як розповідається в "житії" Георгія Амастридського, зроблений був великою організованою силою. /Обидва "житія" в праці Василенського. У М. Грушевського про них в I т. його "Історії України-Руси"/. Грекам цей похід наробив багато клопоту. "Житіє" Георгія називає цю Русь народом варварським, суворим, немилосердним, і додає, що Русь там була вже народом "всім пічомим". Ясно, що там вона перебувала вже не малий час і не є випадком, коли про її репутацію суворого і немилосердного народу пишуть Греки: "як то всім відомо".

Звістка Бертинського літопису за 839 рік про послів од Руського князя до Бізантійського імператора, який офіслав тих послів кружним шляхом до імператора Людовика, бо на прямім шляху засіли кочов-

ники, теж підтверджує не тільки про давність Русь на Україні, а і про зв'язи її з Візантією вже в 839 році. Посли були, як вони самі заявили, со "народу Руського", у якого князь зветься Хахан. Про себе ж послы пояснили, що самі вони родом Швеци.

Русь Причорноморська, з острова Тамані, з Тмутаракані, сусідувала з Козарами і мала з ними постійні торгові зв'язки. У Козар князь називався Хахан, Каган. Цю назву перейняли від них і Русини для свого князя. Хаханом, Каганом титулювалися і св.кн. Володимир, і кн. Ярослав і ин. Що ж торкається того, що послы були Шведами, то у Руських князів на службі було багато чужинців, в тім числі і Швеци. З оповідання Тітмара Мерзебургського за 1018 рік знаємо, що в Києві було більше 100.000 чужинців, які збігалися туди, шукаючи свободи, бо в Києві було вільно. Багато між ними було й Швецив, які наймалися до князів та бояр на службу.

Р.860 Русь утворила великий морський похід по Чорному морю на Константинополь. Патріарх Фотій в своїм посланні з цього приводу нарікає на Греків, що вони не добре поводяться з Русинами, які приходять у Візантію і служать, а з другого боку він про свій народ Русь каже, що він оскверненням себе кров'ю, убивством /міаіфонія/, жорстокістю, суворістю переважає всі інші народи, як це про його вже так часто розповідано. Оцей додаток і ця звістка теж кажуть про те, що Русь в кінці VIII і на початку IX століття в Причорноморщині була вже народом давно відомим, а судячи по її походах була народом і численим і добре зорганізованим, на що теж потрібні не малий час і осілість, особливо для морських похідів, які вимагають і знання мореплавства, і виготовлення суден для плавби по морю.

Панонське "житіє" св.Кирила розповідає, що він р.858, приїхавши з Константинополя в Корсунь /Крим/, щоб звідати їхати до Козарів проповідувати християнство, стрінувся там з Русиною, у якого були Евангеліє і Псалтирь, писані "руськими букви і руськими словеси". Кирило швидко вивчився балакати з ним руською мовою, а також читати "руські букви". Коли взяти на увагу, що Константин /Кирило/ знав грецьку та болгарську і почасти латинську мови, то швидко навчитися руської мови і читати на ній міг тільки тоді, коли вона була славянською мовою, близькою до болгарської.

Наведені факти про Русь на Україні задовго до 862 року ніяк не можна погодити з твердженням норманистів, що Русь була Скандинавського походження і прийшла тільки р.862 на Україну. Маємо Чорноморську Русь куди старішу за Скандинавську легенду, числену і організовану, як народ високого ступня культури. Свідectво про грамотного Русина в Корсуні далеко не одинокое. В договорі Олега з Греками р.911 ст.13 передбачає, коли Русин на випадок смерті напише заповіт про наслідування свого майна. Та й сам договір р.911 був писаний в двох примірниках, по одному для кожної сторони - Руської і Грецької. Після похорону Русина, описаного Ібн-Фадланом в 922 році в Ітілі, коло Волги, над ним насипали могилу, поставили стовп, а на стовпі написали імя покійника і його князя. Грамотність, переклад на свою мову Псалтиря та Евангелія, організовані сухопутні і морські військові походи - це вимагає осідку і багатьох років праці, як і високої для VIII-IX віків культури. Тому й Причорноморська Русь була такою. Назва Руського князя Хаханом, як і те, що Руські купці були в Ітілі, у Козар, на Волзі, і що Козари мали постійного суддю для Руських, показує на давні, організовані й постійні, а не випадкові, зносини і зв'язки з Козарами та сусідство з ними. Ор-

ганізовані сухопутні й морські походи на грецькі волоціння в Таврії та в Малій Азії і на Константинополь - це можна було робити тільки маючи обіжон коло моря або по Дніпру.

Арабський географ Ібн-Русте /Ібн-Русте - коло 903 року/ пише: "Між країною Печенігів та країною Славян /Склабіїв/десять днів ходу...Славянський край - то рівнина, повна лісів, де люде й оселилися...

... У Склабіїв робиться з дерева щось як глеки, в яких вони держать бжіл і мед і звуть це ульєр... Що ж до Руси, то вона мешкає на острові, оточенім навкруг невеликим морем. Цей острів, на якому живуть Руси, займає просторінь трьох днів шляху. Він покритий лісом та болотами, нездоровий та вохкий такий, що вода виступає з під ніг і земля трясеться од мокроти. У Русів є царь, що зветься Хакан-Рус. Вони чинять військові наїзди на Славян, підїзжають до них на кораблях, висажуються, захоплюють Славян в полон, одвозять в Хазран та Вулгар і продають там. /Д.Хвольсон, А.Гарнаві, А.Шахматов, Агаф. Кривський/. Це ж поцає й другий письменник X віку Гардізі з додатком, що "довжина і ширина острова на три дні шляху...на цім острові живе коло 100.000 люду". Як цілком правильно пише академік Кривський, тут "як видно з цілого контексту, мова йде про Озівське /Азовське/ море і півостров Тамань". В ті часи гирло річки Кубані мало впадіння і Тамань була островом. Звідси походи на Таврійський півострів, на Малу Азію, на Константинополь, на Придніпрянських, Прибузьких та Придністрянських Славян були цілком зручними, а звосини з Козарами були сусідськими. Вказівка на 100.000 люду каже, що Русь була народом, з жінками, з дітьми, а не якась тільки військова чи купецька організація. Напади на Славян з захопленням полону промовляють, що Русини з поміж Славянок вибірали й собі жінок, а тим самим славянилися, бо діти від Славянок вчилися славянському. Не маючи з боку притоки жінок свого племені, Руси цим прискоржвали свій процес пославянення, а тому і злиття з Славянським населенням України.

У Грецького письменника Евстафія /XII в./ в його коментаріях до землекопису Діоніса /II вік/ сказано, що "Коло Ахіллового шляху живе нарід Таври, які звуться також Русью /Рус/. Це племя Таврів має великий Таврійський або Местійський острів, до якого належать і Фанаторія та Ермонасса. Острів Тавріка лежить посеред Местійського сєра /Азовського моря/ і на цім острові міста Фанаторія та Ермонасса, давні Грецькі колонії Іонян". Вказівка на Фанаторію є вказівкою на острів Тамань. Сполучення з Кримом через вузьку й неглибоку Керченські протоку тут цілком просте й легке, тому то Греки Русинів звали в IX-X віках також Тавроскіфами і так писали.

Тамань - це та Тмутаракань, куди безробітні князі їздили з Києва, з Чернигова і взагалі з України, як до дому, щоб там набратися сил і звілти пунати собі щастя й кращої долі.

Новгородська легенда про походження Руси теж розповідає, що Русь на початку поселилася на берегах Евксипонту /Чорного моря/ і вже звідти через якийсь час переселилася по Дніпру, пішовши цілим народом з жінками й дітьми. На цей переказ, про який ми будемо говорити далі, в свій час звернув увагу Костомаров. Цей літописний переказ цілком нищить вигадку Баєра, Шлецера, Карамзіна і ин. про Славянське походження Руси, а тому так і зостався не розслідуаним, його обминути.

Звідкіля ж взялася оце Черноморська Русь, хто вона була, коли прийшла на острів Тамань і там поселилася? Розвідки над цією Руссю, її життям, звичаями, побутом, культурою, віруваннями, правом, словами і назвами, які вона принесла, ведуть нас простісінько в Галію, в нинішню Францію, в Рутенію, до річки Родану, - в Французький Провансаль.

Арабський письменник Ібн-Фадлан /922 року/ в подробицях описав похорон Русина, купця, що вмер в Ітілі, коло Волги річки. Він пише, що Русини, витягнувши на берег човна, обклали його дровами і на прибраному дорого й гарно місці посадовили в човен мертвого Русина, а навкруги поставили ідолів. Покійника нарядили в дороге вбрання і поклали коло його найлюбиміші речі; зброю, музичний струмент, напої, овочі, нахуче зілля. Далі зарізали й поклали коло його собаку, півня, двох коней і волів; нарешті закололи й поклали коло його жінку на той світ, як і весь инший інвентар, після чого один з старших підпалив крова, присутні кинули в огнище по трісці і все швидко згоріло. Тоді насипали над попелищем могилу і ставили стовп з написом, хто помер і як зветься його князь.

Про такі похорони у Русинів розповідає і Массуді. Археологічні розкопки на Черкигівщині /землі Северян/, зроблені Самсквасовим і иншими дали цьому повне речево підтвердження - картина похорону та сама, як у Ібн-Фадлана. Але така самісінька картина похорону була і у Кельтів, у Галів - її описав Юлій Цезарь. /Ком. VI, гол. 16-17, ком. VI, гол. 19/. Півня й собаку з цього варварського похорону взяли від Кельтів і Римляне для похоронного ритуалу убивців, щоб цим понизити Римлянина-убивцю до ступеня варвара. Це закон Помпея про потоплення убивця з півнем, собакою, гадюкою та мавпою. Останні дві є символізували, що така людина і на тім світі гідна товариства не з людьми, а з гадами та мавпами. Цей закон за імператора Адріана р. 117-138/ було замінено: убивців кидали на розшматування звірів. Цей закон Помпея перейшов і в звичаєве право Українського народу, а потім і в Статут 1588 року, названий Литовським. На Україні мавпу замінили котом. Особливу увагу звертає на себе фігурування півня.

Р. 971 під Доростолем /Сілістрія, Добруджа, коло Дунаю/ Київський князь Святослав, розбитий Греками, в ночі ховав своїх убитих Русинів воєнків. Грецький письменник Лев Діакон був очевидцем цього і від його ми знаємо, що Святослав при місячному світлі збирав своїх побитих воєнків і учинив їм похорон трупоспаленням, а разом з воєнками спалено було, щоб ками на тім світі, слуг, невільників, дітей. Хоч у військових обставинах походу, та ще після поразки, тяжко було роздобути півнів, однак, роздобули і півнів для повноти похоронного ритуалу і покійники вирядилися на той світ з півнями, як у похороні, описаному Ібн-Фадланом р. 922 при похороні трупоспалення Русина купця в Ітілі. Цього вимагав похоронний культ і ритуал Кельтів, Галів.

Але з Грецького опису ми знаємо і повний образ Київського Руського князя Святослава. Він годив бороду, мав пуса і носив чуприну-оселедця, як потім носили Українські козаки і Запорожці. "Цю чуприну ще від Святослава всі батьки наші носили в знак чести і слави". - каже старий український поет Думитранко-Райч. Так описав фігуру Святослава той же Лев Діакон. Академік Василевський з цього приводу пише, що це фігура Кельта, як на Армінійській бронзі. Так, бо Святослав і Київська Русь були Кельтами. Юлій Цезарь, опи-

суючи Галів вояків, що переселилися на Бритійський острів у Кантію, пише, що вони мали звислу чуприну, а на всім обличчі брили волосся, окрім голови та верхньої губи. Носили вуси і чуприну. /Ком. V, гол. 14/. Ці переселенці Кельти були з Галії, з Кантілії, поруч з Арвернами. Таку фігуру Гальських вояків дала нам і археологія. На малюнку в енциклопедичному словнику "Птіт Ларус ілюстре", вид. 1924 р. /Париж/, на стор. 1339, при слові "Голь" /Галі/ три Гали воляки - два піших і один кінний. У всіх трьох борода голена, брила, і всі трое з вусами, а у кінного вояки з голови коло лівого вуха звисає довга чуприна, зашлетена в кіску. Вигляд цих Кельтів той, що по опису Діакона у Святослава. Римляне голили бороду й вуси, а на голові волосся стригли коротко, ходили без штанів. Гали-Русини носили штани, тому й країна їх у Цезаря звалася Галія Браката, тоб-то штанна, що ходить в штанях, носить штани, тоді як та частина Галії в якій, подібно Римлянам, штанів не носили, називалася Галія Тоґата, тоб-то, що ходить в тоґах, без штанів. Греки ще і в I віці не носили штанів, тому Діон Хрїзостом, приїхавши з Греції в Ольвію, до Дніпра, і завваживши, що Грецькі колоністи багато перейняли собі від місцевого населення в мові та звичаях, підкреслив, що перейняли собі від тубольців і пошення штанів /анаксєрїди/. Гали носили також чоботи. Цїцерон називає Гальське взуття на болото та дощ "галїці", з чого й пішла назва "галоші", "калоші", які тепер роблять од мокротї з резини /гумовї/.

Як видно з найденого археолоґами в Рейсї Гальського вївтаря Кельтського храму, Кельтський бог уявляв собою фігуру чоловіка з вусами і без бороди - борода голена. Отаким самим був і Перун в Київї, поставлений князем Володимиром: без бороди, а нав золотї вуси. Цїнаве тут ще ось що.

Коло правого плеча Кельтського бога в Рейсї стоїть т р и з у б. На Кельтських монетах Арвернів, з якими при Цезарї злучено було Русиків, на однім боці їх фігура коня, а під конем біля піднятих передніх ніг фігура тризуба. В Київї на монетах князїв Володирира, Святополка, Ярослава, теж фігура т р и з у б а. А ли в святїлицї Кельтів коло бога їх фігура тризуба, так і на цїмлі Київської Десятинної церкви, будову якої літопис приписує кн. Володимировї, теж фігура т р и з у б а. На монетах кн. Ярослава з образом св. Юрїя теж фігура тризуба.

В Провансалї і тепер на Рїздво для вертепу роблять всякі фігурки - людей, пївнїв, тварин, які ставлять під час кутї на покуті. Всї ці фігурки звуться Сантони, а розкрашують ся обовязково в два кольори: жовтий і блакїтний, як символ гллубого неба і жовтих нив та жовто-золотистого провансальського масла /олїї в Провансалї/, багатства пївденної Галїї /нинї Франції/. Цї кольори тут мають національне значїння. Жовто-блакїтний колїр став національним і на Вкраїні. Трапляється він у Шведїв, але в Скандїнавїї він не відповїдає природї і нічого не символїзує в гармонїї з природою. Його мабуть занесли туди ті Шведи, що були на службї в Київї у князїв Руських, як занесли й ще де-що Українське, повернувшись до дому з Київської служби. Так і Українцї занесли до дому багато переймання від Вїзантїйцїв, вертаючись од них до дому на Вкраїну з Царгороду, куди ходили на службу. На мечах, знайдених археолоґами на Вкраїні, є теж фігура тризуба. Цї мечї Гальського виробу, як і ті застїбки металевї /фібули/, що знайдено на Вкраїні в могилах з трупоспаленням. Цї застїбки занесли на Вкраїну Кельтами з Галїї, а не куповано, як предмет торгу на Вкраїні, бо знайдено їх тїлько в могилах з трупоспаленням.

У Кельтів було тільки трупоспалення. Коли б фібули ці занесли на продаж, то їх купували б і Славяне, а тому їх знаходили б і в могилах заритого трупу в землю, без трупоспалення мертвих. Про те їх знайдено тільки при трупоспаленні, а Кельти тільки мали своїх мертвих. В цих могилах знайдено фібули і Норіцького виробу.

У Славян, як знаємо від Прокопія /VI вік/, людських офірувань богам не було. Приносили в офіру птиць, тварин, але не людей. У Кельтів, як ми вже казали зі слів Ю. Цезаря, були людські офірування ідолам, та й це дуже часті. Римська влада навіть боролася проти них і пересміщувала за це Друїків. Київські Руські князі, як і Кельти, приносили людські жертви. Літопис оповідає, що такі жертви приносили ки. Володимир, Добриня перед Перуном і иншими ідолами. З оповідання арабського письменника Ібн-Даста /властиво це були Перси, а писали по арабському/ знаємо, що коли знахар казав князеві принести в жертву людину, то князь так і робив. Ки. Володимир р. 938 після успішного походу на Ятвягів у подяку богам звелів у Києві кинути жереб на хлопця і дівчину та "зарізати їх богам". Так робили Кельти, але Славяне ні. Вони й з мертвими на той світ врятали для них живих людей, забиваючи їх і спалюючи з жертви. Так робили і Русини - купці в Італії, як ховали трупоспаленням мертвого Русина, і Київський князь Святослав, як ховав трупоспаленням під Доростолем своїх забитих на війні воїків Русинів.

Кельти знали Україну з найдавніших часів. Кельтські Ольвія та Офіуса Середземного моря вважалися з Українськими Ольвією та Офіусою Чорного моря. Амадоки, які жили на Подніпрові, судячи по Кельтській назві, були Кельтани. Кельти, як ми вже казали, далеко ходили і далеко селилися. Дорогою на Україну вони зайшли аж в Малу Азію в III віці перед Христом - це Галати, грецька назва по Галії. Грецькі колонії в Галії на березі Середземного моря засновували Фокейці в Малій Азії. І от, колонії в Галії звуться: Ольвія, Нікея, Гераклея, а в Малій Азії теж коло Пропонтиці Нікея, Ольвія, на березі Чорного моря - Гераклея і коло Нікеї - Пруса, а на схід Галатія. Як Галатія зв'язана з Галією, так і Пруса. Це по дорозі морській на Україну, до Чорноморських Ольвії та Офіуси, проти яких лежала Причорноморська Гераклея.

Грецькі географи так знали Кельтину і Україну, що робили порівняння. Астроном Гіппарх /2-й вік перед Хр./ зробив навіть астрономічні спостереження, що "в країні Борістени /Дніпра/ і в Кельтиці /Галії/ в літні ночі сонце дає відблиск". Страбон /I в. по Хр./ писав, що Кельти мали свою область також у Фракії, коло Дунаю й Чорного моря, але в його часи Гет Веревіст, перейшовши Істер /Дунай/, спустошив Фракію і зруйнував область Кельтів так, що вони розбрелися і змішалися з Фракійцями та Ілірійцями. Тут же Страбон зауважив, що верхня частина р. Дунаю до порогів звалася Данувієм, а нижча до Понту звалася Істер. /Географія, Страбон, кн. VII, гол. 3, параг. II-III/. Страбон зробив також порівняння клімату країн Борістена /України/ й Кельтики /Галії/ та їх рослинності. /Кн. I, гол. 2, параг. 27, кн. II, гол. I, п. 16/.

Таким чином, ми бачимо, що ще в I віці по Хр. верхня частина Дунаю звалася Данувієм тільки до порогів, а потім ця назва поширилася вгору до гирла дунайського, до моря, і витиснула грецьку назву Істер, після чого вся річка Істер од верхів'я і до моря стала зватися Данувієм. Чия ж це назва Данувієм; хто поширив її на всю річку і витиснув нею грецьку назву Істром?

Слово "Дан" по кельтській означає: річка. "Ро" це по кельтській:

ниціній. Назва річки "Ро-Дан" означає по кельтськи: швидка річка. Так Кельти назвали Ро-Даном свою річку на півдні Галії /ниці Рона/. Через цю річку перейшли Русини в Норів. На правому боці її вони жили, територія тут зветься Рутенія, а тому що її омиває р.Дан, то вона є країною Дан /як на Україні Дніпрянина/. Так Кельти і верховія нижнього Дунаю назвали своїм іменем: Дан-увій, Данувіус, в латинізованій формі. Поширюючись по Дунаю вниз, вони увесь його переіменували на кельтське Дан-увій, витиснувши грецьку назву Істер. У Словінців Дан-увіус вимовляється Дон-ава. Порехід о в а і а в о річ звичайна. Просунувшись далі по території України, Кельти відкинули і грецьку назву слідувочої річки Тірас, а змінили її на Дан-астер, Дністер. Пройшовши ще далі на схід до річки, що звалася по грецькому Борістенес, вони і її назвали по кельтському Дан-апер, що стало по українському Дніпер, Дніпро. Лише коло Піпаніду, де Ольвія, вони прозвали Бук, Буг, по назві лиману Буком коло гирла Родану недалеко від Ольвії в Галії. Пройшовши ще далі на схід, вони мали тиху річку, що вливається в Азовське море, прозвали по кельтському/латинізовано/Кальміусом. Кальми значить по французькому тихий, спокійний. Так ця річка і тепер зветься Кальміусом, як прозвали її латинізованою мовою Кельти. Далі вони дійшли до річки Сіліс, яку Греки за тиху воду звали Танаїс. Цю річку Кельти переіменували на Дан, Дон, Дін. Кельти мають з цією назвою ще дві річки. Як ми вже казали, Кельти переселилися з Галії на Британський острів ще з часів перед Христа. На південному заході Англії і тепер живуть Кельти. Їх країна зветься Уельс, Валлес, а у Французів "країною Галів". На сході цієї країни йдуть гори, які зветься Пенінськими, од кельтського слова Пен - гора. Тут з півдня гор тече на схід річка, яка зветься Дон, а коло неї місто по ній зветься Донкастер. На північ од цього Дону є ще й другий Дон, який вливається в Північне море. За часів Ю.Цезаря ця річка звалася Дан, а місто - Данум /тепер Донкастер/. Кельти переіменували річки на Україні в давніші свої мандрівки.

Приблизно коло початку VIII віку Русь-Кельти, дійшовши на острів Тамань, до Фанагорії, до Тмутаракані, оселилися там з родинами коло гирла річки Кубані, на берегах Азовського та Чорного морів, і звідси далі робили свої походи, поки вирости в більшу силу і пішли по Дніпру в Полянську землю, в Київ. На Тмутаракань вони прийшли після того, як їх попередники цілими століттями протирали їм цей шлях та носили їм відомости. У Греків географію всі знали добре, бо в школі вчилися на пам'ять, а для полегчення складали географічну науку віршами. Були під грецьким впливом, Друїди і у себе в школах вчили Кельтів географії. А як школа підпала під римський вплив, то ця наука від того не потерпіла нічого. Кельти з родинами і з іменем Руси прийшли на острів Тамань приблизно в кінці VII або початку VIII віку, проживши перед тим коло 150-200 років в Придунайщині та Приадриатиці, де за той час почали мішатися з Слав'янами і значно послав'янилися.

У Константина Порфірогенета подано назви Дніпрових порогів в двох мовах: в руській та славянській. Руські назви порогів є назвами кельтськими. Про це в іншій праці. Річку вище Дніпрових порогів вони назвали Самарою - іменем своєї річки в Галії: колишня р.Замара тепер у Франції зветься Сомм, вливається в Ламанш. Приток Дніпра нижче Самари Кельти назвали Орель: так у них в Галії, в Рутенії, місто коло нижнього рукаву Родану /Рони/ і рукав - Арелате, Арель, Орель. На Україні коло Переяслава вони річку назвали по кельтському

Ольта, Альта, Лъто, Лто - в Галії, в Рутенії, у них погранична річка з Арвернами звалася Ольтіс, Ольта, Ольт, нині Лот. Так і три притоки Псла на Україні, що вливаються в Дніпро, зветься Олтва, Олтава, з містом Олтва. На схід і південь по Олті, Олтаві, місто Полтава.
/Мала Боплана 1650 р./

З назвами міст не менше цікава картина руху Кельтів на Україну. Ми вже казали, як Гали занесли назви в Італію. Прикладів можна подати більше, особливо про Британію. В Галії Кельти мали 5 міст з назвою Н о в і о д у н, що означає в перекладі Н о в г о р о д. На межі між Норікум і Панонією, при впаді річки Сави в Дунай теж був Новіодун, а біля його і Сінгідун, Сегодун, як в Рутенії, де так звалося головне місто Русинів, переіменоване в Родоз. Далі на південь по Дунаю ліва притока його зветься Алота, Ольта, як в Рутенії, а попередю звалася Араур, як невеличка річка на півдні Рутенії Араур, Араур, коло гирла якої на березі Середземного моря була грецька колонія Агата. Ще нижче по Дунаю, ближче до гирла його і не далеко од гирла річки Прута теж було місто Н о в і о д у н. Ці назви просто зв'язують з Галією і уявляють собою міста осідків Кельтського населення, яке з Галії, в тім числі з Рутенії, що підкреслюється назвами з Рутенії, ходило вниз по Дунаю з найдавніших часів, шляхом на Україну.

Руські назви "Новіодуни" відповідали у послаяненої Руси назві "Новгороди". Ми маємо Новгородів так багато, як і Новіодунів: Новгород Святополч, Новгород Сіверський, Новгород Волинський, Новгородок на Україні, Новгород на р. Волхові. На о. Тамані у Русинів осідок головний звався, мабуть, Новіодуном, бо в житті Степана Сурожського, яке дійшло в перекладі, стоїть назва Новгородом.

Кельти занесли на Україну не тільки свої назви. У них були свої поети, співці, музики, творці пісень, як у Київських князів, або як у козаків на Україні бандуристи, робзери, лірники. Кельти в цім так кохалися, про що дбала школа Друїдів. Прийшовши на Україну, Кельти принесли з собою і свою владу, і скарби своєї попередньої творчості для дальшого розвитку і нового виразу в народності нового осідку. В 1898 р. у Варшаві надруковано працю І. Созоновича: "К вопросу о Западном влиянии на Славянскую и Русскую поэзию". Розглянувши схему Київської біліни про Добриню, Созонович установив таку схожість цієї схеми зі схемою П р о в а н с а л ь с ь к и х пісень, що визнав ці пісні джерелом біліни про Добриню. На його думку, сюжет було розроблено під впливом Гомерової Одиссеї Грецькими колоністами на півдні Франції, тут утворилася Провансальська схема в піснях Провансальського населення, а звідти вона зайшла і в Італію, і до Славян. В Києві цю схему Провансальських пісень невідомий поет-співець взяв собі за схему для біліни про Добриню, який виступає з другим героєм - Дунаєм. Для Добрині автор взяв історичну особу-вєводу Добриню, дячка Київського кн. Володимира, якого Добриня виховував для князювання. Він, як Володимир в Києві, поставив Перуна в Новгороді над Волховим. Обидва вони приносили ідолам людські жертви. На північ цю біліну заніс якийсь княжий дружинник або співець з України. Потанин називає цю схему "провансальсько-руською". Але і Созонович, і Потанин, буди норманистами, не могли пояснити, яким це шляхом психологія і наука провансальської творчості проявилася в Києві. Все те принесли з собою з Провансаля Кельти-Русини і пересадили на Український ґрунт життя й розвитку творчості, прищепивши зі своєї традиції. Не дурно ж автор

Слова о Полку Ігоревім /1187 р./ згадує кілька раз про імператора Траяна і про його часи, як про своє рідне.

Проф. М. Дашкевич /Київ/, розглянувши зі Слова о Полку Ігоревім "Плач Ярославни", теж знайшов спільності з провансальськими піснями жалкуваннями. /Чтен. Ист. Общ. Летоп. Нестора, 1907, кн. XX, с. 50-52; Збірник у славу В. Ягіча, 1908, с. 415-422; Акад. В. Перетц, "Слово о Пол. Іг." с. 85, вид. Української Академії Наук, в Києві, 1926 р./

Тільки що вийшла праця проф. Федора Савченка "Парубоцькі та дівоцькі громади на Україні". Прослідкувавши існування цих громад з класичних часів, Савченко установив існування таких громад у Бритійських Кельтів, на півночі Франції в Пікардії /де річка Самара, нині Сом/, на півдні Франції /де Рутенія, Провансаль/, на півдні Германії /Норік/, в Панонії, в Далмації, в Португалії /де Галіція/, в Чехії, на Україні. /"Первісне громадянство та його пережитки на Україні", Науковий щорічник в Києві, 1926 року, вип. 3, Всеукраїнська Академія Наук, стор. 88/.

Разом з схожість між Провансальськими та Українськими веснянками в музиці констатували М. Лисенко, О. Русов та ин. Психологічна антропологія мусітиме визнати багато спільностей в духовній творчості і проявах національної інервації у населення цих двох віддалених між собою країн: французького Провансалу та України. Ці спільності, як і все на світі, мають свою причину. Тут ця причина в тім, що з Рутенії, з Провансалу, прийшов на Україну Кельтський нарід Русини, злився з Українським Славянським населенням в кровну, духовну й культурну одиницю, і приніс із собою в Українську душу й культуру, що мав свого з Рутенії Кельтське. Ріжниці з Провансальським бачимо там, де переважав Славянський елемент. Цікаве явище підкреслив проф. Н. С. Трубецькой. В противність Українській і Французькій музиці народних пісень, Московські народні пісні складено в п'ятигтонній гамі, яка зветься індокитайською, панує у Фінів та Монголів і не йде в Європі далі поширення Московської народності. Ні в Українців, ні у Французів, ні у Німців, ні в Італійців цієї гами в їх народній музиці не існує. Це гама Азійська і, по виразу Трубецького, поширення її в Європу "на Великоруссах обривається". /"Исход к Востоку", Софія, 1921, стор. 97/. Відомий російський музичний критик і композитор Серов уже в 1861 р. в журналі "Основа" писав, що всяку дійсно народню московську пісню можна програти на піаніно тільки на білих клавішах, без чорних, тоді як ні одної Української пісні без чорних клавішів програти не можна. Пісня і музика є вираз душі, чуття, душки. Яка ж це "единая русская народность", коли ці основні вирази народності не тільки не схожі, а цілком чужі і противні!

В народних забобонах та повір'ях архаїчного походження теж бачимо багато спільностей. Напр., коли на весіллі молоду виводять до молодого в його хату, то, як на Україні, так і в Франції, кидають їй під ноги вінки або дровину. Коли у дитини ріжуться зуби, то на Україні і в Франції вішають дитині на ший вовчого зуба. У Німців - їжурну. Ми не маємо можливості розглянути культ божеств Перуна, Білуна, Велеса, Нептуна, Прозерпіни, Плутона, Діда, який на Україні перетворився в Діда і в приспівках зветься Дід-ладо, Навія, пошани дуба Перунового і дубового гаю у Кельтів, завважимо тільки, що й тут у Кельтів і Українців дуже багато таких спільностей, які могли бути тільки занесені на Україну Кельтськими Русинами зо всіма їх культурними скарбами й пережитками.

Право промовляє про теж саме. В договорі Київського князя Олега

з Греками 911 року параграф про спадщину після Русина, який умре в Греції, взято з XII Римських таблиць, частина в дослівному перекладі з латинського, і це названо руським правом. В школах в Галії після Цезаря вчили XII таблиць на пам'ять, а романізація зробила їх правом і кельтським, втім числі і русинським, руським. Так занесли його з Рутенії і на Україну. Інституту приданого з сувітним вінуванням теж занесено і прищеплено на Україні Кельтами-Русинами. Рахунок рідні по боковій лінії, як брат у перших, сестра в других і т.и. - це у Кельтів так само, як і на Вірнії. В родинному праві навіть назва для жінки "водима", "привожаху" та, що й у Кельтів /*beducta*/ як з вінегом.

Феодалні відносини, князівства-землі й відносини між ними, городи й пригороди в відносинах між ними, клієнтура, болре і т.и. - прототип цього маємо у Кельтів, багато навіть в опису Ю. Цезаря. Боярами в Норіку називалися Бої /боєр, боїоарі/, які переселилися туди за часів Цезаря і були спеціалістами по хліборобству, чим так славилися, що Німці прохали їх бути для них навчителями хліборобства. Ці Кельти Бояре прийшли на Вірнію разом з іншими Норцями в гурті з Русинами і стали видю хліборобською верствою на Вірнії з принесеною ними назвою Бояр.

В Українську мову Кельтами-Русинами теж занесено багато зо всіма прикметами їх златищення. Ними занесено, напр., такі слова, як броня /боронити/, меч, овн, ягня /ан'йо/, свиня /суїнус, свінус/, поросля /пурсо/, пасти, барило, слива, горно, конін, ринигати, черешня, віно, міна, жупан, юпка, скриня, сорочка, кошуля, котика, раптон, валечний, бравий, говяд, говядина, се, гризти, шапка, капелюх і т.и. Принесено й плуг з назвою його плугон, винайденим вперше в Реції /коло Норіку/ Кельтами, можливо Боїми.

Зносини між Кельтикою та Україною піддержувалися з найдавніших часів. Тому зрозуміло й натурально, що Французький король в XI віці прислав у Київ до кн. Ярослава сватів і одружився з його донькою Ганною, яка по смерті свого чоловіка Генриха Капета була королевою Франції. Од неї zostалися її підписи славянськими літерами. Факт, який свідчить, що на Вірнії і дівчат вчили грамоті вже в початку XI віку. Коли в кінці XIII віку в Парижі засновано було університет Сорбонну, то вже в XIV віці в нім вчилися студентами Українці, які бували й професорами. Усевич склав українську граматику, написану ним в XVI віці по латині, як наукову працю не задану в Сорбонні тему. Наука там йшла по-латинськи, як і в інших університетах. В алфавитах Сорбонни, розшуаних Бордаком в архівах, значиться багато студентів Українців. Проти прізвиська деяких значиться, що вони "нацією Рутени", а походженням з "Київської землі на Україні". Те, що гетьман Богдан Хмельницький послав на поміч Французам під Дюнкірхен дві тисячі Українських козаків і вони виручили їх з біди, не було випадком.

Арабський письменник Аль Мукадессі в 985 році, розповідаючи про похід Київської Русі на Ковар, пише, що ця Русь є "народом з Руна, що звється Рус". Рун у Арабів - це назва Римської імперії. А Галія і Норік, звідки була Русь, входили в Римську імперію.

Про походження Русі з Галії і рознесення пев назв маємо і стародавній нарочитий переказ, який у формі легенди ввійшов з народної пам'яті в Новгородські хроніки XVI-XVII віків у книжній редакції під заголовком: "О исторіи еже от начала Русскія земли и созчаніи Новагорода". Н. Костомаров назвав цю легенду казкою, але заслуговую-

чою уваги істориків. Одначе, вони, сівши на Скандинавськiм походженнi Руси, нічого з цією легендою не зробили, як і з переданим нами оповiданням Льюгофета про те, що Київська Русь є Дромiти з Галiї. Теорiя Кельтського походження Руси розкриває і цю легенду, рекомендовану Костомаровим історикам. Костомаров відкидав Скандинавське походження Руси, але не вгадав, звiдки вона. Од першої своєї вказівки на Литву, на Амудь коло р. Німану, він зрікся.

По цій легендi нащадки Афета - С к і ф та З а р - Д а н, відділившись від своїх соплеменників, пішли зі своїх земель до Евксiпонту /до Чорного моря/ і оселилися тут на прилягаючих до його землях. Це населення прожило коло Чорного моря досить довго, поки виникли в його усобиці, в наслідок чого частина зі Словеном /Словени/, а частина з Русом /Русини/ покинули свій осiдок і пішли од Чорного моря шукати кращого місця, більш спокійного. Так вони дійшли і до озера, яке по імені дочки Словена назвали озером Ільмерь /Ільмень/ та до гирля річки, яку по імені його ж сина назвали Волхов. В тій же країні вони заснували місто, яке назвали по імені Руса - Русо, а річку по імені його жінки Порусою /Прусою/, другу ж річку по імені його сестри Полістю. Коло Волхова вони поставили ідола Перуна. Звідси нащадки Словена та Руса поширили свою владу на північ до Ледовитого моря. Згодом трапилося лихо: в землі Словена та Руса настав голод і напала на людей морова язва. Од цього люде розбіглися, а коли повернулися до дому з іншими народами, то застали той край зайнятий Білими Уграми. Прогнавши їх війною, вони поставили собі вище старого Славянська город і "нарекша его Новград", відновили Русу, через що вона зветься Новою Русою, і обрали собі за князя Гостомисла. Син Гостомисла поставив другий Словенск по своєму імені Словена, але його син переіменував цей город на Ізборск. Постарівшись, Гостомисл порадив їм вибрати собі князя з Прусської землі од Варяжського моря. Так і зробили вони: покликали Рурика, Сінеуса й Трувора.

Костомаров правду каже, що в цій легендi є "очевидні нісенітницi". /"Севернорусскія Народоправства", т. I, СПб., 1886, стр. 4/. Але в кожній легендi є нісенітницi, які через фільтр науки відпадають. Всяка легенда, а особливо історична, завше має під собою реальний ґрунт, ту правду, од якої людина не може ухилитися, якої б фантастичности вона не виявляла. Білі Угри в Новгородській землі ніколи не були - вони були на Україні. Згадка про Перуна вказує на Київ, з якого Русин Добриня дійсно приходив і дійсно поставив коло Волхова Перуна. Це показує на звязок легенди з Київом, як назва Евксiпонтон показує, що в основу легенди ліг грецький переказ про Чорноморську Русь. В цю легенду введено, потрібне для Новгородських інтересів, географічні назви в Новгородській землі вказані правильно. Але Русинів тут введено ясно і виразно з Чорноморщини, з України, не дійсно були і Скiфи, якими Греки прозивали і Українців. Русинів введено тут в товаристві і спорідненні зі Славянами, чим сконстатовано помісь Русинів зі Славянами. В легендi звертає на себе увагу назва народу коло Евксiпонту /Чорного моря/ З а р - Д а н. В цій назві географічні вказівки на наріч. На півночі Франції коло р. Самари р. Ізара. На лівому боці Родану, де Дром, річка Ізара. В Норіку з правого боку Данувію р. Ізара. Од цього З а р. Що до Д а н, то це вказує на наріч од річки Ро-Дан, який і для Українських річок поніс назви Дан /Данувій, Данастер, Дан-Дон/. Той наріч, що жив на захід од Ро-Дану, в Рутеніі, перейшов через Ро-Дан в краї-

ну Дром, де річка І-Зар, пішов далі в Норік, де річка І-Зар, поніс назви річкам Д а н, це є Зар-Дан, Рутени, Роусини, Роус, Рус, Русь. Таким чином, Зар і Дан в легенді - це прикмети народу Кельтського, народу з країни Цезара - /Цезар- Ззар-Зар/, з-за річки Ро-дану, де жили Рутени, Русини з Рутенії. Син Волхв, по яким прозвано річку Волхов, вказує на зв'язок пришельців з Волохами, з Північними Італійцями в Приадриатиці, де Слав'яне мішалися з ними. Так розшифровується вся легенда.

Татищев з Іоакимовського літопису передає переказ, як в Новгороді під головуванням князя Гостомисла прогнали Варягів Шведів, але Гостомисл був старий, а синів його повбивано. Зосталося у його тільки три заміжні дочки, з яких одна У м і л а була заміжкою за князем Русином і у неї од цього Руського князя народилося троє синів: Рюрик, Сінеус і Трувор. Іх Новгородці й покликали до себе за князів.

В яким би переінакшенім вигляді не дійшла до нас якась легенда, каже Костомаров, але в ній завжди світиться історична основа, яка перейшла через народні перекази, традиції. У Русина жінка Слав'янка, а тому нащадки рідні Слав'янам, споріднені з ними, бо од мішаного шлюбу. Ці діти од матері Слав'янки знають Слав'янську мову та Слав'янські звичаї. Це кровне й культурне зближення помогло Русинам швидко порозумітися зі Слав'янським населенням і злитися в національну одиницю.

Звертаємо увагу, що до озера Ільменю прийшли од Чорного моря в одній гурті Русини і Слав'яне. В Новгороді були етнографічні назви однієї частини Пруського вулицею, а мешканці її Прусами, другої-ж частини Словенським кінцем. На Пруській вулиці жили заможні і при народних рухах в Новгороді цій частині иноді доводилося дуже круто од бідного населення. Звертаємо увагу на назви в Новгородській землі і по сусідству, куди йшла Новгородська колонізація, Новгород, Руса, Галич, Пруса - назви, які просто ведуть до Галичан, до Галів, до Русинів, до Руси в Кельтику, в Галію, до народу Зар-Дан, до його Новіодунів. Мимоволі напрошується аналогія: В Малій Азії були теж Пруса і Галич. Пруса біля Пропонтиди була мабуть першим осідком Галичан /Галатів, Галів /, які потім осілися на схід од Пруса, по сусідству в країні, названій їх іменем Галатією. Од моря Пруса по дорозі в Галатію. /Історичний атлас Путцгерса, Відень, 1910 року/. Походження старого Ростова, Руського міста серед Мері /Фінів/, не відоме. Але корінь назви з Рос, каже про те-ж, що й назви Руса, Галич, Пруса, а в Галіі Русціно, Руссілон і Родез.

На території Чорноморського осідку Руси з найдавніших часів коло поділу гирла річки Дону на рукави, де тепер місто Ростов на Дону, було поселення, яке звалось Руське село, а пристань звалась Руським портом. Про його з назвою "Росія" згадується у Едрізі і ин. арабських письменників XII віку. В договорі Греків з Генуезцями 1169 року цей порт було виключено, як і Тмутаракань, з тих портів, що були Візантійськими, в яких Генуезцям надавалося право вільного торгу. В договорі цей порт названо по грецькому "Росіа". Руїсбрук в 1253 році тут переїздив і називає це поселення по латинському Касале, де Рутеніс /Ruthenis /, то-б то Руське село. /М. Грушевський, "Історія України-Руси", т. I, в 1898 р., стор. 115, 378, 379/. Як бачимо, Руське населення коло Дону і Азовського моря звалось у Греків Росіа, а у Західно-Європейців Рутени, Русини. Тут і тепер живуть Українці.

В життєпису єпископа Хуонрада 1131 року Прикарпатська Русь названа "країною Русинів" /Ruthenorum /. В грамоті князя Юрія 1339 р.

його титул: князь Руссії /рекс Руссіе/, а населення цієї Руссії названо Русин, Русини /Ruthenus/. В грамоті Польської королеви Софії 1441 року право Руське названо /"jus ruthenicum"/. В 1643 році визволилася з Турецької неволі в Італію галера з 277 невільниками. В реляції про цю подію в Римі надруковано, що з тих невільників 207 Русини з Польської держави /Ruteni del regnodi Polonia/. Очевидно, що це були Українські козаци - воли Русини, Ruteni. В рукописній праці Якова Сума 1664 року, єпископа Холмсько-Белзького Українців названо Русіанами і наведено слова Папи Урбана VIII з 1629 року, в яких він Українське уніятське населення називає: mei Rutheni, мої Русини. В Папській буллі 1446 року Угорських Русинів названо Rutheni. Літописець Німецького ордену Петро Дюсбургський Київську і Західну Русь XI-XIV в. всюди називає Rutheni, Русини.

Ми могли б навести без кінця прикладів, що Русь по латинському звалася завжди так, як зветься у Юлія Цезара - Rutheni, Рутени, Русини. Країна Руси, Рутенів в тих же стародавніх документах зветься Рутенія, Русція, Россія. В договорах Київських князів Олега 911 і Ігоря 945 р. з Греками маємо для Київської Руси назву "Русин". Множник од його Русини.

Папство, ширивши католицтво між народами і мавши всюди своїх місіонерів, вело точні списки народів, держалося постійно одної назви для кожного народу і не міняло її, як і взагалі через свою консервативність воно придержувалося традиції. В Джерелах Римського походження або звязаних з католицтвом назва Русинами, Рутенами постійна і однакова для Української Руси, та сама, що й для мешканців південної Галлії, нині французького Провансалу.

Перед висновком з вище наведеного подам ще кілька уваг. В Зальцбургові /в Юваві Римського Норіку/ в замкові є трое шостигнутих дерев'яних дверей з різним дерев'яним орнаментом рослинного характеру. На одних дверях є надпис, що їх зроблено в 1501 році. Це двері точнісінько такі, як на Україні вважаються українськими - можна бачити їх в Полтавському Земському будинкові. Таку різьбу теж можна стрінати всюди на Україні. В Гальштаті, недалеко від Зальцбургу, в тім же Норіку в музеї зберігається реля, така сама, як у старців на Україні, і дерев'яна різьбарська робота, як на сволоках, возах, санях на Україні.

М. Костомаров у своїх "Севернорусских народоправствах" звернув увагу на те, що Новгородське населення балакає особливою мовою, дуже близькою до Української мови, і вимовляє, як Українці, славянське ять за і, замінює о на у, л на в, а на о, як в Українців, а окрім того має багато схожого з мовою Словаків. /Стор. 10/.

Культура Київських Славян в VIII-IX віках була високою. Ми вже казали про походи Антів, про їх стики з Готами, в Римлянами і Греками. Впливи елітської культури були величезними. В Київщині і в Полтавщині нинішніх тоді жили Греки, які звалися Неврами і Гелонами. Вони балакали двома мовами - Грецькою і мовою місцевого населення, з яким мішалися і змішалися цілком. Про велику кількість грецького населення серед Українських Славян і про культурні впливи промовляють не тільки історичні й археологічні дані, а і назви: Київ, Славика, Хоревіця, Либедь, Василів, Треполь, Халапье, Китаїв, Канев - ц. грецькі назви. Коли Амазони були Кельтами, то у них був і Кельтський вплив. Перед приходом Руси у Полянську землю, в Київ, цей осередок Українського племені Славян, мав багату складну культуру: славянську, елітську, римську, готську і можливо кельтську. Християнство в Києві було вже до при-

буття Русинів, які були язичниками. З опису України Бопланом в 1650 році, знаємо, що він чув у Києві переказ про зруйнування його в VII віці. Він сам бачив у Києві руїни церкви, на останках стін якої він читав грецький напис III віку. Він описує монети кладів, знайдених в льохах і в інших місцях. Намальована ним монета одного з кладів відноситься до VI віку /монета Юстиніана I/, але знайдено археологами багато монет старіших - та й Боплан змалював тільки одну з найдених. Коло Дніпра знайдені на Придніпрові монети Тіверія, Клавдія, Нерона, Веспесіана, Адріана, Марка Аврелія, Коммода, Фавстини і ин. - це з перших віків християнства. Монети свідчать, з ким тодішні Українці мали торг, зносили і звязки, які культури на них впливали.

Галли, яких Київський літопис називає Галичанами, або Кельти, будучи в перевазі населення Рутенії, з півдня нинішньої Франції, а по назві Галичане, Рутени, Русини, за часів Аттила мусіли великою масою емігрувати з рідної землі в Римську провінцію Норік. Осівши там в V віці коло попередніх переселенців з Галлії /Бої і ин./, в Придунайщині, в Панонії, в Приадриатиці, вони на нових місцях зустрілися зі Славянами: Хорватами, Сербами, Словінцями, Чехами, Словаками. Підсилюючи себе через шлюби з цими Славянами Адриатичної Славянської раси, до якої належали і Анти, ці Кельти-Русини-Галичане примушені були, як це в VI-VII віках було річчю звичайною для багатьох народів, протягом часу мандрували вниз по Дунаю за спокійнішим кутком, поки в кінці VII або початку VIII віку, нарешті, дійшли до Азовського моря, перейшли Дін й отаборилися в захищеному природою острові Тамані, де раніш були грецькі міста Фанагорія та Ермонасса, потім Тмутаракань, а на другому березі Пантікапея. Ясно, що це місце було дуже зручним для піратства і для торгу та військових наскоків з його, тому вони мусіли здобути його собі силою. Прийшли вони озброєними, з родинами, організованими і в великій кількості, цілим Кельтським народом. Од Гардіззі знаємо, що їх було там коло 100.000. Прийшли вони сюди зі знанням морського й військового діла та торгу, бо за раз же заявили себе тут морськими й суходутними походами та торгом. Прийшовши на остров Тамань з домішкою Славян Норіцьких, Панонських, Приадриатичних, будучи ознайомлені зі славянською мовою та славянськими звичаями од жінок та матерів своїх Славянок, Русини тут на Тамані ще більше славянилися. Нападаючи на Славян Українців і захоплюючи їх в полон на продаж у неволю, Русини здебільше Українок зоставляли собі в жінки, бо иншого притоку жінок вони не мали, і цим збільшили ославлення й українізацію своїх родин.

Арабські письменники розповідають, що Русини робили постійні морські наїзди на Славянські землі Причорномор'я для полону Славян і продажу їх. Натурально, що з них вибирали жінок і собі. Новгородська легенда про оцю мішанину Руси й Славян розповідає точно. Од жінок Славянки діти вчилися славянському і таким чином Русини з бігом часу все більше й більше славянилися. З собою вони принесли своє Кельтське, придбане Грецьке, потім римське, потім готське і славянське. Ці спільности полегчували взаємини і злиття Русинів із Славянським населенням України.

Проживаючи на острові Тамані, Кельтські Русини жили з сусідніми Козарами мирно, торгували, мали спільні інтереси і справи. Для Русинів у Козарській столиці Ітілі був навіть спеціальний суддя. На протязі часу Чорноморські Русини веросли числом, зорганізувалися на новому місці, веросли в силі і зміцнилися так, що для суходутних і морських війн мали велику силу, яка лякала сусідів, і придбали собі

репутацію войовничостю людей всім відомих, про яких часто було говорено. Через походи та торг вони добре знали і територію і населення. Свої добрі ділові відносини з Козарам, які мали свою добру армію з магометан та Славян, Кельти-Русини використали на те, щоб безпечно вирушити на краще місце, бо острів Тамань для постійного життя народу не годився вже хоч би через надмірну вохкість та невелику просторінь. Рушили вони після розвідок з рочищами по Дніпру в славянську землю Полян, в Київ, який платив данину Козарам за спокій, щоб не чіпали й боронили. Тут, мабуть, вони видали себе за союзників Козар, перейняли собі їх становище і осілися в Києві пануючими. Донори Олега Аскольдові та Дирові за те, що їх було прийнято не за тих, ким вони були в дійсності, попали в легенду про прибуття Ігоря не з вітру, а з якоїсь рації. Те, що Київський князь титулувався по козарські Хаканом, теж мало свої підстави. Мабуть зайшла Русь вжила якихось хитрощів, підробившись під Козар, а може й видавши себе за них. Такі обманства в ті часи були річчю звичайною. Щось було. В Києві нарід Кельтської Русі зустрів багато спільностей через славянське споріднення і впливи однакових культур. Полянська земля Славян Антів перейняла собі з еллінської культури не менше, як Русини у себе в Галлії од своїх Греків колоністів. Останні спільні впливи чужих культур теж полегчували можливість збалакатися. Тому Русини осілися тут і розпочали роботу, як з центру. Вояцькі та купецькі ватаги Русинів із своїми соплеменниками та Полянами пішли на розвідки на північ, поширили туди свою владу і заснували там свої центри-города торгові, адміністративні й військові, обилавши фініське населення, яке ще не знало організованої чужої влади і було напівдиким, даниною. Так промишляючи спочатку як і в Тмутаракані, полоном сусідніх Славян, яких продавали Грекам, Болгарам, Козарам і иним в неволю, Русь тут знайшла інші предмети для торгу, який поширила, а пославянення її все більше й більше робило торг славянськими невільникми неможливим. Своїми факторіями та колоніями вони, як і в Кельтиці, поширили свої географічні та топографічні назви метрополії. Для України Кельти-Русини були нарід, який прийшов на територію Українського Славянського народу і злився з ним кровно, духовно, культурно в одну Українську народність, утворивши з ним одну антропологічну цілість. На території Новгородської землі це було трішки в Новгороді та в городських центрах колонізації. На території ж земель, які потім стали зватися Московією, нічого навіть подібного цьому не було. Там була зайшла княжа династія порабителів та завойовників той годі. По літопису народи цієї землі для Славян і для Русі були "инии язичі /народиХ, иже дань даять Руси". /Лпат.літ.с.9/. Тому для України Русь - це нарід, а для Московії - це тільки династія порабителів. Для України історія Русі - це історія народу Русі, а потім історія Українського народу, для Московії ж - це тільки історія династії, бо між Московським народом і Русею були відносини тільки порабителів і порабощеного.

Кельтська Русь, прийшовши в Київ, заснувала на місці старої нову державу по тому зразку, який мала в своїй власній історії, і примусила сусідів та народи півночі платити данину їй. Пославянені пришлеці знали мову і легко було збалакатися та погодитися зі Славянами. Київській державі ці Кельти-Русини прицепили своє державне імя старої метрополії - Русь і назву Русина - Руського народу. В Галлії вони мали вже свою державу Рутенію. За Збручем вони прицепили Українському племені свою племінку назву по загальній для Кельтів тери-

торії - Галиція, Галичина, Галіці, Галичане, як в Малій Азії та на Піренейських півострові, і державне ім'я Руси, Русинів. Це не випадок, що Київський літописець назвав населення Кельтими Галичанами і Русь, а на Україні теж Галичане і Русь, Русини. Можливо, що частина Кельтів з Придунайщини пішла впрод на Карпати й Галичину і дала тут своє ім'я од свого імені Галів і Русинів. Але Славяне, розходившись з Приадриатики, понесли і своє власне Славянське ім'я України для своєї території, а по ній і назву Українцями, бо, по переказу Київського літопису Славяне називалися, пішовши од Дунаю, кожен по тій землі, на якій осівся. Про це далі. З наведеного ясно, звідки в Українців взялися назви Галичани і Русини, Русь. Це назви принесені, але пізніше зробилися природними, бо так звався той Кельтський нарід, який влився в Славян і цим прилучився до родоначальників Української нації. Для Москвинів цей нарід не був ні в якій мірі родоначальником. Тому й назва Московського народу Руським може мати тільки політичне значіння. Та й присвоєно Москвинами собі цю назву Русь виключно з політичними цілями проти справжніх Русинів. Тому й назву присвоєно в новішій її формі, а саме: Руські. Старіша форма Русини, Руси зосталася не зацепленою, бо так Москвини ніколи не називалися і не називають себе. Одначе, все таки з присвоєння чужої назви, та ще для нищення й підступного порабощення дійсного носія цього імені, вийшло багатобаламуцтво, плутанини, шкод і непорозумінь. Тому Українці, маючи своє таке ж давнє, ріднє і природнє Славянське ім'я України й Українців, покинули зватися Руськими і зосталися при іменах України і Українців.

Констатований академиком М. Грушевським вплив Кельтської культури на Українську націю ішов, таким чином, безпосередньо од Кельтів, бо і сама Русь, що злилася з Українським Славянським народом, була Кельтською. Вказівка М. Грушевського, що цей вплив ішов через Германців, є помилковою. Германці були культурно нижчі за Кельтів і переймали від них навіть техніку хліборобства. /Історія Укр.-Руси, стор. 169, М. Грушевський/. Дочка Київського князя Ярослава /XI в./, вийшовши за Германського короля, не змогла винести Німецької некультурності, покинула чоловіка і вернулася в Київ. Ми вже згадували, що її сестра була заміжжю за Французьким королем і, овдовівши, стала королевою Франції, а що найважливіше для культури того часу - була грамотною. Вона мала з собою Євангеліє, на яке Французькі королі присягали, не знаючи, на якій воно мові. В розговорах Руських князів з Німцями 1195, 1229, 1264 р.р. руське право переважує німецьке. /Буданов, "Обзор", 1909, стор. 93/. Як ми бачили, Українців XIV-XV віках вчилися в Сорбоні, де наука вимагала знання латинської мови. З цього бачимо, що ще й Татарська навала не зруйнувала Української античної культури Славянського народу. Ламати її й нищити почали спеціально Поляки - шляхта і католицьке духовенство, яке теж було панством. Німецька культура почала свої помітні впливи тільки пізніше.

Так не відповідають істині і вказівки на вплив Польської культури. Ці впливи тільки пізніші, насильницькі і понижуючі. Поляки і по цей день не мають свого кодексу законів, тоді як Українці мають свої власні багаті пам'ятки права. Як цілком правильно установив проф. Линниченко, Польська культура до XIV віку була в дуже низькому стані і росла перейманням од Українського народу здобутків його культури, черпаючи цим шляхом через Українців і Єгипетське, а далі Візантійське. /М. Линниченко, "Взаимныя отношенія Руси и Польши до 1/2 XIV стол."/
Україна займає таку територію, що її населення не було і не мог-

до бути ізольованим од чужих впливів та культурних взаємовідносин, як позитивного, так і негативного характеру. В Українській культурі констатуються впливи Елінські, Римські, Скифські, Готські, Кельтські, Тюрські, Азійські, Московські, Польські і ин. Впливи Московські і Польські були найпізнішими, насильницькими, руйнуючими, понижуючими, знищуючими вищу славянську культуру Українського народу, яка розвинулася під великими позитивними впливами Елінської, Римської та Кельтської культур. З цими культурами Московія не мала нічого спільного. Польща Елінську культуру черпала через Український нарід і од його, Кельтської культури вона не мала, а з Римської культури черпала тільки з новіших часів упадку її, та й то більше через Германців та в однокім релігійнім характері. І тепер Польща не може дати Українському народові нічого гіршого, а продовжує нищення паростів нової Української культури своїм насильством, як робила це Російська імперія.

В Кельтській походженні Руси наука знаходить собі нові теми, а Українська нація нову свідомість і нові горизонти свого розвитку, збитого асиміляторами, політиками та русифікаторами з природного ґрунту. З цими перспективами зв'язано вивчення минулого і дальша історія Української нації, стародавні історичні і людські національні права, якої так хотілося затерти й знищити унітаристам, імперіалістам, порабителіям, ворогам свободи, культури, розвитку й цивілізації Українського народу, славянства і людства.

""""""

УКРАЇНА І УКРАЇНЦІ.

З назвами Вкраїна та Українці Російські, Польські і Українські письменники наробили великого баламуцтва, пояснюючи цілком не відповідно істині, що слово "вкраїна" означає те саме, що "окраїна". Про це доведеться більше сказати під кінець, а поки що завважимо, що в Українській мові, слова "україна" і "окраїна" мають цілком різні значіння, "вкраїна" це ніяк не "окраїна". Тому й існують в Українській мові ці двоє слів, що вони містять в собі різні поняття, не однаковий зміст. Баламуцтво, поширене в літературі, примушує нас спинитися трохи більше над в'ясненням значіння слова "Україна", од якого пішла і назва нас Українським народом, Українцями.

Народ хліборобський вже своїм заняттям зв'язується з певним місцем осідку, бо того вимагає хліборобство. Він мусить викрчувати дерево, вивезти бур'яни, виготовити ґрунт, щоб орати, сіяти, а зібраний хліб держати в певнім місці для молотьби і схову. Це вимагає осідку. Але в давні часи не так-то легко було всидіти на одному місці і ще тяжче було народові вдержати в своєму володінні й посіданні якусь певну просторінь землі, бо треба було постійно одбиватися від бродячих народів і розбійних нападів. Тому хлібороби мусіли бути більш воївничими, як скотарі та бродячі. Юлій Цезарь пише, що північні Гали стали особливо воївничими, бо мусіли постійно обороняти свою землю од Германців, що не були хліборобами. Володіти землею для хліборобства нарід міг тільки тоді, коли мав силу одбитися од сусідів і кочевників, коли мав спромогу мечем у к р а я т и собі од сусідів і інших в своє володіння й посідання певний шмат землі й силою меча установити межі, за які не пускати, обороняти їх, одбивати-

ся од інших народів. Таким чином, скільки землі хліборобський на-
рід полужає зі всього земного простору в к р а я т и собі мечем
од інших народів - то є його займанщина, його земля, скільки в -
к р а я в, то його в к р а ї н а, територія, посімість. Обороняю-
чи мечем свою країну, він мусів р у б а т и с я за її межі ме-
чем, тому межі ці зветься р у б е ж е м. Границя її - р у б е ж,
бо тут треба р у б а т и с я ради оборони й удержання в своїх
руках, робити так, як в пісні про Перебийноса: "рубас мечем, голови
з плечей". Володіння землею і осілок на ній оплачувалися ціною
крови й життя, тому хлібороб зв'язаний з землею кровно.

Так було в Придунайщині та Адріатиці, так було і в Наддніпрян-
щині, Прикарпатті. Кожен ступінь землі хліборобський нарід мусів
здобути і міг удержати тільки силою меча. Тому то багато понять,
а з ними й слів зв'язаних з мечем, зв'язані і землею. Психологічна
єдність та цілість виявляється в єдності й цілості творчості й
словотвору народу. В давні часи не можна було поняття про свою зем-
лю відокремити від поняття про боротьбу за неї мечем, яким рубали,
краjali, тому й ці слова увійшли в земельну і в хліборобську термі-
нологію, як рубез, країна, країна і ин.

Український весільний звичай уявляє собою надзвичайно виразне
представлення військового народнього побуту хліборобів з найдавні-
ших часів поганства. В нім символізовано, уявлено ще передкняжі й
княжі часи життя народу, його побут, взаємовідносини. Весілля - це
театральна вистава утворення родинного життя нової пари людей з
уведенням її в соціальну організацію народу. Весільний театр вима-
гає своїх декорацій, які мусять означати, символізувати собою житть-
ову дійсність, показати її штучно. Коровай на весіллі - це означен-
ня землі з хліборобством, скотарством, рибальством, торгом. Гільце -
це означення лісу з його благами для життя. Але все те можна здо-
бути, мати і удержати тільки мечем. Тому меч на весіллі або вішають
на гільце, або держить в квітках світилка. Коровай бгають гуртом, бо
землю можна удержати тільки гуртовою організованою силою народу.
Коровай - це великий хліб, на якому з тіста роблять всякі зв'язані з
земельним багатством символізуючи його фігурки: коровлячі дійки, ріж-
ки, копитця, колоски, півники, шпичечки, довгі качалочки і т.и. для озна-
чення річок, лісу, степу, скотарства, хліборобства, рибальства і ин. на
зайнятій народом землі, яка дає йому в своїх межах оте все і яку
олицетворено короваем на столі для всього народу. Там же стоїть
гільце, а на ньому меч, або його держить в квітках світилка, бо моло-
дий, що мусить орудувати мечем, щоб здобувати і охороняти землю з її
благами для родини й народу, зайнятий на весіллі молодю. Дружки спі-
вами нагадують мужчинам про їх обовязки:

Дружба м е ч а /також - ножа/ не має,
Нам коровай не в к р а є,
Дайте му колодача /звичайний ніж/ -
Най нам у к р а є калача.

Після того, як дружок одержить благословення од весільного ста-
рости, взявши меч од світилки або з гільця, він робить знак мечем, а
потім бере ніж і крає ним коровай на шматки, які роздають всім так,
щоб нікого не минути, бо земля всіх. Дружки ж співають:

Дружок коровай крає,
Золотий ніжик має...
Ой край, дружбоньку, дрібно,
Щоб було усім рівно,

Пшениця при долині,
Щоб стало всій родині!

В цій плесці народної психології склалася примовка: "У нас Україна: треба самому собі хліба у к р а я т и" /Слов.Уманця, 1893, ст. 570/. Ця народна примовка виявляє очевидний зв'язок поняття У к р а ї н а поняттям у к р а я т и: тому Україна, каже наріц, що кожен кусить сам собі хліба украяти. Але, для цієї можливості народ мусить попередити вкраяти собі землі, на якій хліб родить, украяти з просторів од інших народів силою свого меча. У весільних піснях тому й співається про коровай - землю: грає, вирає, украє. Не вкраєш землі, то й хліба не матимеш, щоб краяти і їсти. Це все стародавнє і глибоко народне, це зв'язаний з реалізмом твір народної психології, а як національна психологія єдина, то ця єдність виявляється і в творчості народної душі. Україна од "украяти". Тому: "У нас Україна: треба самому собі хліба украяти". Це назва народна, славянська, стародавня, давніша, як Русь або Малоросія. Тому ці останні ніколи не витримували конкуренції з назвою Україна і не могли забити її. Вона глибока, природна, зв'язана з побутом і психологією народу, з стародавністю, з необхідністю військової акції мечем, щоб украяти для себе територію. Мечем крають, рубавть, тому і така земля - вкрайна мечем є вкраїна, а границі її - рубежі, бо за них рубавться мечами. По цій невідмінній приметі утворилася і назва Україна.

В 1673 році, після Турецької війни, коли велось розмежування і проведення границі між Польщею та Туреччиною, Київські дворяне дали своїй уповноваженим наказ доглядати, щоб з України "не було з а к р о с н о" до Туреччини нічого з Київщини. /Арх.Ю.З.Р., ч. II, т. II, стр. 329/. Тут вираз "закросно" од слова кроїти, краяти, як і назва Вкраїна, іде з одної психології і уяви про територію України. Тому і Запорозькі козаки в листі до гетьмана Виговського, в 1659 році, писали: "Од Поляків ми... за предводительством... Хмельницького... браними оружьем, со многими з обох сторон кровопролиттям і обох п а н с т в /держав/ Польського і Українського поврежденням... заледво од с і к л и с я". Український літописець Самійло Величко, розповідаючи про бажання Турок, щоб Поляки порвали союз з Московією, передає це словами: "лігу з Московією желізом р о з с і к т и". Це з того ж поняття і джерела, що і примовка: "У нас Україна: треба самому собі хліба украяти". Єдність національної психології і певні уяви життя дають вираз цьому і в творчості.

Ця протонародна назва Вкраїною любима Українським народом, вона йому своя, рідна, любя, дорога, вона психологічно й інтимно зв'язана з ним, з його історичним життям і побутом, тому постійно вживається народом в піснях, думах, приказках, примовках, оповіданнях, переказах з найдавніших часів, постійно і незмінно на протязі тисячеліть. Персоналізуючи в назві Україна народне, кров, душу, мрії, думки, бажання, життя народу, Україна, як щось живе і втілене з людською душею народу, відчуває, живе, плаче, стогне, тужить, журиться, розвеселюється, сміється, радіє, балакає до народу, як до своїх дітей мати, і кожному промовляє до його серця, до його душі, як найближча рідна жива істота. Назва Русь талеко не те. Вона вживається переважно у книжників, а в народі рідко. Назва Русь психологічно дальша й менш рідна народові і такі переживань та відчужань не містить в собі, бо в неї наріц їх не виладав. Вона принесена чужими, а не народжена душею народу, в початку належала тільки чужим, до принесли її, тому довго була для народу чужою, а як засвоїлася, то не могла конкурувати з рідною народові

кровно й психологічно по своєму походженню назва Україна і перейняти в себе всю глибину змісту цієї назви. Тому у народі Русь тільки в певних випадках встигала замінити собою Україну. Що-ж до назви Малоросія, то вона, як цілком чужа, штучна і без сталого предмету, ніколи і ніяк не була прийнятою народом, через що в творах народної словесности зовсім, нігде і ніколи не вживалася. Назва Україною - це цілий великий, дорогий і повний змісту живий образ, з яким інтимно зв'язані життя і душа народу. Русь - це споріднений образ, затуманений особами князів, в яким рідне життя не має повного виразу життя народу. Малоросія - це образ, в якому взагалі не видно рис, з яким через це немає й уяви. Назва Вкраїною містить в собі поняття про територію, про окрему землю, з якою органічно зв'язане й злине національне історичне життя народу, яку наріз вкраяв собі мечем, щоб жити й розвиватися, вкраяв як окремих шматів з цілої земельної площі, зайнятої народами, в своє окреме поселення, свободне володіння й користування незалежно від них. Україна - це національна назва для території народу і для його самого.

Утворена Українським народом назва Україна психологічно зв'язана з ним і його творчістю, в якій і треба шукати походження назви. Український наріз належить до Адриатичної або Дінарійської Славянської раси, тому коріння назви Україною може бути і у Сербів, Словінців, Босняків, Хорватів, Чехів, Словаків, як народів тієї ж Адриатичної раси, яка зветься Славянською. Дійсно у них ми й знаємо це. Москвини та Поляки до Адриатичної раси не належать. У Москвинів зайшло од Славян, перейшовши через чужоплеменні психології, в багатьох випадках цілком одійшло од славянської основи. Тому у них в їх словотворі ми не можемо шукати пояснень для назви Вкраїною.

Краяти щось - означає різати, сікти, рубати на шматки щось, якийсь предмет /землю, хліб, полотно/. Ці шматки краями, різанням од цілого відділені в окремі предмети. Украяти чи вкраяти щось - це одрізати й відокремити од цілого предмету частину, шмат, і цим утворити окремих предмет. Окраяти щось - не щось, а щось - це одрізати якийсь предмет з боків, кругом, не творивши нових предметів такого ж характеру, а зоставивши попереднє, але зі зміненними боками чи боком. Як у-краяти /чи в-краяти/ не те саме, що окраяти, то й Україна /чи вкраїна/-це не те саме, що окраїна, а тому й Україна - не окраїна. Коли окраємо, то маємо одрізки щось з країв чи країв: окраєць хліба; окраєць, окраєць полотна, дошки, сукна, а коли украємо чи вкраємо, то маємо од цілого окремих шмат. Слово Україна відноситься спеціально до землі - це одрізаний, відокремлений од простору землі самостійний шмат її з своїми межами, боками, окраїнами, краями, це шмат одсторонений од цілого, тому він сторона. Таким чином, Україна - це ніколи не окраїна, не пограниччя, не межа, а окрема земля, самостійна територія, вкраїна од цілого простору зовсім тим, що є на ній з того простору. Таку землю-область з своїми межами, краями, окраїнами, пограниччями, рубежами і всім, що на ній і в ній, в старі часи вкраєвали собі і удержували тільки силою меча. А як на тій землі за неї були постійні бої, то вона по прикметі краяти мечем, щоб украяти і вдержати її, набрала собі і власного імени У к р а ї н о ю, В к р а ї н о ю, К р а ї н о ю. Ця очевидна прикмета відчувалася всіма, жила в уяві й душі кожного і всіх, тому і назва по ній Україною була всенароднім твором.

Згуки В та У в початку слова в-краяти і у-краяти міняються в залежності од потреб музичности мови, але значіння не міняють, як,

напр., улетіти і влетіти куди, уїхати і віхати куди, унести і внести куди і т.и. Вкраїна і Україна - це те саме. Цілком инша справа в Московській мові: улететь - звідки /з клітки/, а влететь - куди /в клітку/, унесть - звідки /з хати/, а внесесть - куди /в хату/ - значіння різні. Тому й московське слово україна має цілком инше значіння.

Краяти - це різати на часті. Тому, обрізок од боків - це окрайка, окравка, а одрізок - це крайка, кравка. /Словник під ред. Грінченка, Бєрлін, 1925, т. I, стор. 334, т. II, стор. 58/. Те, що збоку, скраю - це окраєць, окраїна. Але, коли річ іде про військо чи народні повстанчі загани, то од слова краяти така військова чи повстанча частина має спеціальну назву к р а в ч и н о ю, як у південних Славян од того ж краяти - країною. В думі про Саву Чалого він жде кравчини, тоб-то військової частини, відділу. У Т. Шевченка в "Тарасовій Ночі" читаємо: "Обізвався Наливайко - не стало к р а в ч и н и! Обізвався козак Павлюга - за н е ю полинув! Це означає: на журбу й сльози Матері-України обізвався Наливайко та не поміг, бо у нього не стало повстанчих загонів, розбитих Поляками; обізвався Павлюга і полинув збирати повстанчі відділи, військові частини, к р а в ч и н у. У Срезневського в т. I "Запорожської Старини" читаємо також: "Славна стала та кравчина, як на Польщу стала". Як крайка, окрайка, окравка, окраїна од к р а я т и, так і кравчина, крайчина теж од того ж слова краяти.

Вперше в писаннях ми читаємо назву Україною, Вкраїною і Країною в Іпат'євському спискові літопису за 1187, 1189, 1213, 1268, 1280, 1282 роки. Читаємо її й у стародавніх географів на давніх картах Європи, Польщі, Угорщини, України. Очевидно, що ця народня назва перед тим, як попала од народу з його простої мови в книжну мову літопису, вже давно була у словесному вжитку народу, так давно, що встигла набрати собі права увійти в книжну мову. Значіння слова Україна треба шукати перш за все у нашого ж народу, в його мові, з найдавніших часів. Завважуємо про це тому, що цього й досі ніхто, окрім Максимовича, не робив, а зверталися до польських та московських джерел і з цієї фальші подавали такі ж і висновки. Як мешканці Америки-Американці, Канади-Канадійці, Волині-Волинці, так і мешканці України-Українці, а по старобайному Українцям. Що народи прозивалися по землі, про це розповідає і літопис.

Він каже, що "язик Словенск, ... нарицаемїи Норци, иже зуть Словени, по мнозїх же временах сїли суть Словени по Дунаевї, кде есть нинї Угорская земля і Болгарская. От тїх Словен розїдошася по землі і прозвашася імени своїми, кде сїдше, на котрїм мїсті, яко... на ріці іменем Моравї і прозвашася Моравя... Тї же Словїни пришедше сїдоша по Днепру і нарекошася Поляне, а друзїї Древляне, зане сїдоша в лісах"... /Іпат. 5/. По літопису цей Славянський рух стався тому, що "Волохом бо нашедше на Словени на Дунайскїї і сїдши в них і насиляши им", тоб-то через Римлян, які творили насильства. Це була та причина, через яку, як ми вже казали, звідти - з Придунайщини та Приадриатики потім пішли собі геть і Русини, що зайшли звідти на острів Тамань коло Азовського моря. Вийшли, одначе, не всі Славяне, бо й тепер в цих краях живуть Славяне Адриатичної раси. І от у цих Славян і тепер ми маємо назви Країна, Вкраїна, кравчина, Дуліби, Поляне, Северяне - те саме, що й на Україні у нас.

Звертаємо увагу, що в давніші часи казали: Словїне, Поляне, Древляне, Кияне, Смольняне, Волиняне і т.д. з кінцівкою слов на "не", а пізніше заміняли цю кінцівку на ці: Словенці, Смоленці, Волинці, Киянці і т.д.

Як побачимо далі в давні часи звалися Українці, а потім стали Українці, як в Воличчяне - Волинці і т.п.

Коло Адриатичного моря, на південь од Каринтії, маємо область, яка і тепер зветься Країна - це в атрайї Іллірії, гуна й Анти, як розповідає в VI в. Прокопій, хочши походами. Київський літопис в записі під 898 роком розповідає, що в Іллірію Славяне жили вже під час Христа і до них заходив з проповідцю ап. Павел. Тордан /Торнанц/ в VI віці, як ми вже казали, розповів нам про наших предків Антів. Од його ж ми маємо звістку, що коло Мурзіанського озера була держава з містом Новіодуном, тому Новіодунська, і там жили Славяне. Це біля Дунаю коло гирла річки Сави. Натурально, що Русини, йшовши звідти на о. Тамань, мали між собою і Славян, з якими жили, а Славяне понесли і свої назви, незалежно від того, що понесли їх і ті, що пішли, як видно з Київського літопису, на Україну - в Полянську, Древлянську, Северянську землі, на переселення од Римських угорців. Ото в тих місцях область і тепер зветься Країна. Це Україна Словенська.

В Сербії в її північно-східній частині при р. Дунаї область називається Країною, Україною, головний город її Неготин. В Боснії округа при ріці Врбасі з містом Бігач зветься також Країною, Україною. В Далмації область від Ошима до Меретви зветься Країна. У південих Славян слово к р а і н а означає також: в і й н а, р а т ь, б і й, а також в і й с ь к о, в і й с ь к о в а ч а с т и н а. Там-же маємо назви С е в е р я н е, Д у л і б и. І у Чехів маємо назву Дулібами.

Вже ці назви сполучають Український нарід з Приадриатикою й Придунайщиною, де Країнами зветься землі, які уявляли собою області, здобуті мечем, на яких були за них постійні бої, за які доводилося вести війни, які, щоб володіти ними і владіти на них, мужність їх мусіла захищати й держати мечем, боем. Та самісінька картина, що і на Україні, яку так само населення її мусіло вираяти собі з просторів землі й постійно обороняти мечем од навал і нападів інших народів. Тут ми маємо справу не з філологією, а з головнішим - з психологією Славянських народів Адриатичної раси, бо ця психологія була творцем назв. Українське кравчина і Південно-Славянське країна одного походження, як і Південно-Славянські Країни та наша Україна одного стародавнього походження: од крвати на части, вираяти, укрвати собі у володіння й посідання землю мечем. Це назви бойового походження, військового хрещення.

В записках Іпат'євського літопису читаємо: під 1187 роком Україна, під 1189 роком Україна, а в Ермалаєвському списку Країна; під 1213 роком - Україна; під 1280 роком - Віраїна, а в Ермолаєвському списку - Україна, під 1282 роком - Віраїниця, під 1268 роком - Українці. Ясно, що Країна, Віраїна і Україна - це одна назва для землі Українського народу. На географічних картах читаємо: на карті купця Мотієля з Франції не пізніше 1580 року - Україна; на картах Боуплана 1650 року - Україна; на карті Сансона 1641 року - Віраїна; на карті Польщі, Литви, України, зробленій коло 1650 р. Віт. Амстероламі, Віраїна /по латині/; тоб-то Віраїна; на карті Сансона 1663 року - Україна; на Паризькій карті 1806 року Україна. Це У і В в початку заміняло одно друге в звязку з потребами музичности у вимові.

В 1185 році Новгород-Сіверський кн. Ігорь пішов на Дон походом проти Половців, які постійними наїздами на Руські землі спустошали

їх і забирали з них великий полон, але Половці побили його військо, а його самого захопили в полон до себе. Після цього вони зібрали силу і пішли на Руські землі, перш за все на Переяславщину. Спустошаючи її, вони дійшли до міста. Князь Переяславський Володимир Глібович мав славу найкращого борця проти Половців, але був один з дружиною, його було дуже поранено, помочі ні від кого він не діждався, бо князі не стояли за одно, і справа була програною. Князі, що вийшли і не допомогли йому, як пише літопис, "бяхуть бо печальні". Половці ж, пограбувавши Переяславську землю аж до Римова /Ромен/, дійшли аж до "Путівля", на північ до Курщини, "повоеваша волости і села их пожгоша, пожгоша же и Острог у Путівля и возвратишася во своясі", набравши безліч полону. Це сталося р. 1185. Половці робили постійні наїзди на Переяславську, Київську, Чернігівську землі, але заїздили й далі. Тому р. 1187 проти Половців на чолі з Київським князем Святославом пішло багато князів, в тім числі і Володимир Глібович з Переяслава, земля якого була цілком спустошеною. Святослав, буди певним у побіді, щоб слава досталася його синам, хотів послати наперед проти Половців своїх синів. Але інші князі на чолі з Рюриком заперечили цьому і настояли, щоб уперед пішов Переяславський князь Володимир Глібович, відомий борець проти Половців і знавець ведення проти них війни. Половці, прочувши про цей похід, повтікали, а кн. Володимир, погнавшись за ними, так застудився, що його принесли в Переяслав і він умер. Літописець, з любовію писавши про його кілька раз і рсточаючи йому похвали, з приводу його смерти пише так: "Плакашася по нем в с і Переяславці", бо він любив дружину, не шкодував золота і маєтку, а давав дружині, був добрим князем, міцним у бою, відважним і "всякими добродітельми наповнен - о нем же У к р а ї н а много постона", тоб-то: журилася, плакала, жалкувала вся Україна, вся Русь. Коли пригадаємо, що він пішов уперед проти Половців не сам, а з бажання всієї Русі і через це застудився і вмер; що він був оборонцем не тільки своєї Переяславщини, вже спустошеної в край, а всіх Руських земель; що Руські князі, коли він за два роки перед тим був тільки раненим, "бяхуть бо печальні"; що тепер він умер, як страждалець за всю Руську землю, то натурально, що з приводу його смерти на це повинна була реагувати вся Руська земля. Про це й пише літописець, підкреслюючи, що за небіжчиком плакали не тільки "всі Переяславці", а більше - Україна, Руські землі, які він боровив. Так під 1187 роком маємо перший вжиток в писаних пам'ятках назви Україна.

Під 1189 роком в тім же літопису розповідається, як кн. Ростіслав, ідучи з Смоленська, приїхав "ко Україні Галицької", взяв два Галицькі городи і звідти поїхав у м. Галич. Як Русь Київська, Чернігівська, Галицька, так і Україна Галицька. Приїхав "го Україні Галицькій" - це "и Руси Галицькій". Під 1213 роком розповідається, як кн. Данило "прия Берестии, и Угровеск, и Вередин, и Столи, Комов и в с ю У к р а ї н у", тоб-то всю українську землю, всю українську область, яка належала адміністративно до тих городів. Це Побужжя на південь од Берестя, з частиною Холщини. Під 1268 роком в тім же літопису розповідається, як Ляхи розпочали військовий наступ коло м. Холму, але мусіли відступити, нічого не взявши, бо Ляхи "Україняне" дозналися про наступ своїх соплеменників і попередили про це Холмчан, з якими жили на одній території, на Холмській Україні, через що й попередили їх, як своїх людей по землі, на якій з ними жили. Холщина - то Україна. тому й мешканці її з протилежність мешканцям Польщі. звуться Ук-

раїнянами. Як ми вже назвали, пізніша форма - Українці, а давніша - Україняне, як Волиняне - Волинці. Під 1280 роком так же розповідається, що Лев, схотівши собі по смерті Польського князя Болеслава, "в землі Лядській города на Вкраїні", поїхав до Хотин за поміччю проти Ляхів, щоб взяти собі, що хотів. Болеслав завелощів частиною Вкраїни, городом на Вкраїні, приграниччии з Польщею. Лев хотів по смерті Болеслава з допомогою Татар взяти собі той город. Тут звертає увагу вживання слова "Вкраїна", яке абсолютно виключає помилку про якусь чи чийсь окраїну. Пригранична частина України чи Вкраїни буде Українця чи Вкраїниця. В літописному запису під 1282 роком ми й маємо такий випадок. Тут розповідається, що ки. Володимир згадав, що Местко взяв у його "село на Вкраїниці именов Воїн". Дійсно Воїн українське село на границі з Польщею, на окраїні Вкраїни, тоб-то на Вкраїниці. Тому в Хрїновському сп. літопису стоїть, замість "на Вкраїниці - "в скраїниці".

З перегляду цих найдавніших записів, де зустрічається назва Україна, бачимо, що Україна або Вкраїна - це вся Русь, вся територія, населена українським народом, в тім числі і Галичина, яка зветься "Україна Галицька". Для повноти додамо, що й Закарпатська чи Прикарпатська Русь теж звалася Україною з найдавніших часів. Езуїт Севастьян Міллей в листі своїм до Краківського езуїта Мартина Міткевича 3 цовтня 1662 року вживає назву Україна, як властиве імя Прикарпатської Русі. По місту Мункач він називає її Мункачівською Україною, Munkacsienzis Ukraina. Лист писано по латині і ця назва Україною стоїть без перекладу, як назва, як імя. Як Біла Русь, Чорна Русь, Червона Русь, Київська Русь, так, окрім спільної назви просто Україною, вживається ця назва і до частин України з додатком імени тієї частини: Галицька Україна, Берестейська Україна, Подільська Україна і инш., Мункачівська Україна. Міллей згадує і інші України. /Лист Міллея у Целевича - див. Д-р. Б. Барвінський "Д-р. В. І. Словник", Львів, 1927, стр. 33/. Ці України Прикарпаття потім звалися такос "Країни" Шаршська, Зережська, Ужська, Землинська /Україна/. Як ми поклали з Іпатьєвського літопису в нїм Вкраїна, Країна, Україна вживається рівнозначно.

Київська Русь, Галицька Русь, Прикарпатська Русь і т. д., а всі разом соборно, в гурті Русь. Так і Вкраїна: Україна Галицька, Україна Мункачівська, Україна Подільська, Україна Волинська, Україна Козацька, Україна Малоросійська, Україна Польська, Україна Сьогобочна, Україна Тогобочна і т. д., а все разом теж Україна, як разом Русь. Як мешканці Русей є Русини, так мешканці України є Українцями.

Зайняло б багато часу подати приклади. Обмежуся найменшим.

Київський біскуп Полян Іозеф Верещинський р. 1594 звернувся до панства, щоб воно розміркувало, як би "та золота Україна знаходилася спільно з Короною Польською в крадії безпеці", бо "вся Україна гуртом з Короною Польською" в небезпеці, і ця "Україна, яка є довшою і ширшою ніж Мала і Велика Польща, така широка і довга держава /панство/, через недбалство" може бути втраченою. Король Степан Баторій в універсалі 1580 року звернувся: "К Україні Руській, Київській, Волинській, Подольській і Брацлавській", а в листі до Козаків Українських в 1618 році пишеться так: "... Явичники спустошили вже майже всі області України: недавно же такий багатий Волинський край, Покуття" ... /Арх. Ю. З. Р., 1863, ч. III, т. I/.

Київські дворяне в інструкції своїм послам на сої: доручили хлопотати, щоб було як найшвидче надруковано Статута, по якому тво-

риться Суд на Україні в воеводствах Київським, Волинським, Брацлавським і Черниговським, а Волинські дворище в такій же інструкції своїм послам 29 вересня 1669 р. отсі воеводства називають "Українськими". /Арх. Ю. З. Р., ч. II, т. II, стр. 263, 277, 278/.

Україна Руська - це Галичина. Покуття - теж Україна. Всі названі України є Україною. Семен Окодьскій в дневникові в 1638 р. писав: "Козаки вже розподілили Україну між предводителями: одному Переяслав, другому Київ, третьому Волинь". /Мемуари, вип. II, перекл. К. Мельник, 1896 р., стор. 226/. Французький інженер Боплан, що був на службі у Польського короля з 1630 до 1647 року, видав в Руані, у Франції, опис України з мапами: він означив, що "Україна простягається від границь Московії до границь Трансільванії і поділена на кілька провінцій Польщі". Межі України - од Московщини аж до Угорщини. На мапах в Україні показані Поділля, Волинь, Брацлавщина, Покуття, Галичина, яку названо "Руссія", Черниговщина і Київщина, яка займає просторинь по обидва боки Дніпра аж до Московії, яка зветься у Боплана Московією.

Все отсе не є чийсь межі, чи пограниччя, чи окраїни, а є окрема земля, окрема територія, по виразу Верещинського, шарша і довша за Малу і Велику Польщу, має свої межі, свої границі, пограниччя і окраїни, і зветься Україною, по виразу Боплана, який каже про це, valgo, тоб-то по народньому, в народній мові, по простонародньому, бо це назва народни.

Французький історик Вольтер в своїй "Історії Карла XII" всюди вживає назву Україною і Стороною Козаків, Московію він називає Московією і пише: "Україна - сторона Козаків простягається між Малою Тартарією, Польщею і Московією". /Вид. 1730 року/. Знов, це окрема земля з своїми межами, а не якась окраїна. Так не може бути окраїною, бо відділена і має свої межі од Татарії, Турції, Московії, Валахії, Трансільванії, Чехії, Польщі, Литви, як мають їх і Польща, і Московія, і інші держави. Вона ділиться на області, воеводства і ин. адміністративні одиниці, але так діляться і всі держави на світі, проте вони є окраїнами. Сполуча з Литвою чи з Польщею на підставі унії не робила України окраїною їх.

Все з наведених документів бачимо, що Україна - це земля і її нарід од Московії до Польщі, Угорщини і ин. Назва землі нашого народу Україною є народною назвою і в писанні пам'ятки увійшла вже з 1187 р., коли Польщі та Московії, як цілостей, ще і на світі не було і коли Україна не мала з ними нічого спільного, од них не залежала і залежати не могла і не могла бути окраїною ні Польщі, ні Московії. Тому й казати, що назва Україною походить од того, що вока окраїна Польщі чи Московії, це така ж нісенітниця, як би хтось казав, що дід є внуком якогось хлопчика. А так пишуть московські і польські навіть учені, так засліплені політиканством, що загубили льогіку і пошану до істини.

Коли Україна після унії гопала під владу Польської корони, то все таки восталася з своїм іменем України і Руси, не губила його, була "панством" /вираз Верещинського 1594 р./ більшим за Велику і Малу Польщі разом, в цілях адміністративного керування її було поділено на області, воеводства, з яких кожен мало окрему назву, що додавалася до назви Україна, щоб означити цим приналежність до України, як частини до цілого. Так само і Русь ділиться на кілька Русей, і Польща ділиться на кілька Польщ, перш за все на Велику і Малу Польщу, і так само й Польща та Московія ділилися на області, воевод-

ства і т.и.

Свідомість народної і територіальної єдності та одноцільності України жила вже раніш 1187 року, коли Україною названо Русь і сказано, що ця Україна-Русь "постона", тоб-то стогнала, журилася, жалкувала за помершим князем Володимиром Глібовичем, бо він був добрим і обороняв нарід од розбійних наїздів кочових орд, тоді як інші князі нищили землю і нарід усобицями та наїздами. Ця свідомість виразно виступала з найдавніших часів і виступала виразно. Свідок цьому літопис, Слово о Полку Ігоревім і ин. пам'ятки. Це ми бачимо не тільки в Українців, а і в чужинців, як Полик Верещинський, Француз Боплан, Німець Лясота і ин.

В думі про Байду, якого вбито в 1575 році, Турецький султан пропонує йому зрадити рідному і за це стати "паном на всю Україну" та Байда вибрав собі смерть, а не зрадив рідному.

В думі про похід Свірговського в 1574 році проти Турків і смерть його в тім поході співається:

Україна сумувала,
Ой, Україна сумувала,
Свого гетьмана оддала.

В пісні про Морозенку /XVII вік/, яку співають вусиди од Карпат до Кавказу, через що її й записано по всій Україні, поминають його: "За тобою, Морозенку, уся Україна плаче". Україна уявляється живою людиною, яка відчуває горе народу свого і, як за Володимиром Глібовичем "Україна много постона", тоб-то дуже жалкувала, плакала, так і тут, бо одна творчість. В пісні "Ой у полі два Явори, третій зелененький" співають про козака: "А щоб пішла славонька на всю Україну", не на одну якусь частину України, а на "всю", на цілу Україну. В думі XVI віку про наїзд Татар на Бкраїну, коли вони зробили набіг на Волинь і забрали великий полон, співається:

В е л и к и й с в і т Україна,
Та нігде прожити:
Витоптала орда кіньми
Маленькі діти...

Забрала полон, везе і веде його, аж діброва зашуміла од жалю:
Везуть волиночку,
Молодую Вкраїночку...

А нінчається дума так:

Живіть, живіть, Українці,
Не бійтеся нічого!...

Тут Україна - це великий світ, велика земля, велика сторона. Волинь відділена від Татар Київщиною, Брацлавщиною, Поділлям, така ж Україна, як і вони, а дівчина з Волині - Волиночка, й як Волинь Україна, то й дівчина Українка, молодая Вкраїночка. Коли б це був хлопець, то як вона Українка, він Українець. В думі про Наливайка за похід його року 1596 співається:

Ой у нашій, у с л а в н і й У к р а ї н і
Бували колись престрашні злигодні бездольні го-
дини.

Бували й мори, й війскові чвари,
Ніхто У к р а ї н ц і в не рятував...
Тільки Бог святий знав,
Як незгоди на У к р а ї н с ь к у землю по-
силав!

/Максимович, "Собр. соч.", 1876, т. I, стр. 619, .

Тут ми маємо вияв: 1/народної свідомості імені своєї території, яку нарід сам здобув для себе, укрояв собі мечем і заледнив - вона зветься "У к р а ї н а"; 2/свідомості імені народу - "У к р а ї н ц і"; нарід, як долю свою зв'язав з територією, та й імя своє з іменем її; 3/свідомості суверенних прав на цю територію, здобуту власними силами і своєю працею Українського народу, через що він повинен мати владу на ній, як господар, суверен, незалежно ні від кого, бо то своя "У к р а ї н с ь к а з е м л я".

Тут виявляється народна свідомість усіх трьох елементів держави: народу, території, верховної влади.

Ці народні права своєї державності ущерблені, порушені ворогом і нарід мусить ужити зусиль, щоби відновити їх і наповнити своїм реальним змістом державності та цим здійснити свою державність організацією державних своїх органів і свого державного життя. Нарід бореться за це і, бачивши, що ворогів багато - Татари, Турки і ин., до того ще пізніше прийшли й Поляки, та що він витрачає всі зусилля на боротьбу за визволення й свободу, але знемагається, нарікає в цій думі на Бога, що він все бачить, знає і все таки посилав на Українську землю "незгоди", - тому нікто "Українців не рятував", навіть Бог, і вони мусять всі надії покласти тільки на самих себе.

Левассер де Бошан, проживши на Україні 17 років /1630-1647 р./ придивився до Українського народу й до його становища. Він пише, що Польське панство зробило з України для себе рай, а для населення утворило своїм здиством, насильствами та кривдами чистилище, иноді як на каторзі. Свого Українського панства у них, каже Бошан, мало, але і воно намагається походити на Поляків, чим стан народу ще згіршується. Бошан хвалить Українців і називає їх "благородним народом", але поневоленним і обезправленим, через що, дороживши більш за все свободою, без якої, каже Бошан, вони не змогли б жити, вони кожних 7-8 років піднімають повстання проти своїх гнобителів.

Ясно, що ці повстання підживляли й виховували у нації свідомість своїх прав, творили ідеали морального, економічного, соціального характеру, жагали свободулюбивій нації про її суверенітет на своїй території, промовляли, що "в своїй хаті, своя правда, і сила і воля", підвищували ідеали й надії на досягнення, будили чуття людської гідності, робили ворогами насильства, проти якого треба повставати, і виховували правове думання, яке базується на моралі, праві, справедливості. Тому й повстання піднімалися завжди з гаслом: "За права і Вольности"! Все це виховувало націю соціально. Але за все це їй довелося вести боротьбу з надмірною витратою сил і з виснаженням себе. Ця боротьба за народне Українське та за Україну зробила народів імя України ще більш дорогим, ще більш рідним та інтимно близьким душі.

Поділ України р. 1667 по Андрусівському договору на Лівобережну і Правобережну Україну по р. Дніпру між Москвою та Польщею викликав у народній душі такий тяжкий біль і обурення, що з того виникли і кроваві події, які в Українців мали ціллю зеднати Україну в одноцільне Соборне тіло. В ті часи появилися відозви до народу, як напр., відозва Суховієнка. В ній Суховієнко, звертаючись до Українського народу, називає Україну бідною Матір'ю, милую отчизною, а народ Український своїм "єдиносутробним братством посполитим Українським, по сім і по тім боці Дніпра обриваємим християнським народом", вказує, що "польські та московські хитрощі ведуть до загибелі України і Українського народу", тому треба противостати всіма силами проти Москви та Варшави і зеднати Україну в одноцілу землю та спасти "От-

чизну Україну". В цій відозві є такі місця: "Матко моя, Отчизно, бідная Україно! Забвенна будь десниця моя, ею же сіє ради твого добра пишу, прильни язык мій портані мому, яким сіє тобі і всім твоїм любим сином моїй единоутробній братії, всьому православному народові, в Україні живущим, проголошав".

Тут має свій повний вираз чуття національної єдності Українського народу, кровного племенного зв'язку, солідарности, окремішности од Москви і од Варшави державно-національних прав і осередкування всього цього в імені У к р а ї н и, Отчизни Українського единоутробного посполитого братства. Цей останній вираз на адресу України мав свою попередню традицію.

Польське панство, духовно не культурне, жадібне до роскоші та наживи, похапливе до влади та панування над поневоленим народом, не дуже то дивилося на інтереси Польщі і використовувало еґоїстично всякий випадок для досягнення своїх еґоїстичних цілей. Тому, коли Українські козаки мусіли виступити на війну з дому в похід, хоч би навіть і за Польщу або в поміч польському військові, польське панство використовувало те, що козаків немає дома, для своїх поработительських цілей на Україні проти народу. Так сталося і під той час, коли гетьман Сагайдачний забрав зо всієї України велику силу козаків і пішов під Хотин виручати Польське військо од Турків. В листі з цього приводу з Київа до Польського короля Жигмонта III, з 15 февраля 1622 року, гетьман Сагайдачний пише йому, що з боку "вельможних їх милостей панів коронних Вишневецьких, Конецпольських, Потоцьких, Калиновських і інших, на У к р а ї н і, в л а с т н і й п р е д к о в і ч н і й О т ч и з н і нашій, власть свою неслухне /тоб-то: неправливо, незаконно/ распространяющих", іде напасть, бо вони роблять так, щоб народ "в підданство і ярмо робітниче собі нахилити", "...бо скоро я гетьман... на Хотинську військову службу з козаками з У к р а ї н и війшов", так зараз же ті пани заходилися на Україні силувати населення на роботу, бити і мордувати.

Тут виявлено Українську свідомість того, що "Україна в л а с т н а п р е д к о в і ч н а о т ч и з н а" Українського народу, а не Польська і нічия інша, і що польське панство протизаконно і протиправно ширить свою владу на Україну, яка не його, а Українського народу, використовуючи для цього необхідність козакам іти на війну. Тут виразно вказано, що право хазяїна на Українській землі належить тільки Українському народові. Примирення з чужою владою немає, живе традиція своєї державности Української і навіть гри лояльности відносин заявляються права і протест проти потоптання їх.

Свобода нації - це свобода народу самому бути хазяїном на своїй землі, над своїми інтересами, самому упорядковувати їх і розпоряжатися ними н е з а л е ж н о ні від кого, це свобода од чужого втручання в життя нації, в її інтереси та її внутрішні і зовнішні взаємовідносини. Коли інтереси народу в їх задоволенні, свободні од чужого втручання і він сам господарь, суверен над ними, то й нація свободна. Поработити націю - це значить стати паном над її правом, над її правовими, духовними і матеріяльними інтересами, зробити їх залежними од чужої і взагалі од сторонньої волі.

Українська православна церква була свободною, незалежною, автокефальною, зв'язок її з Константинопольським патріархатом був моральним і її ієрархія - єпископат, духовенство - незалежною. Вибірав народ..

Для порабощення Українського народу політично, економічно і духовно, Польща вела політику творення насильством та своїм законодавством залежності всіх інтересів Українського народу од польської шляхти, магнатів, панства, як світського, так і духовного. Маючи сама церкву, залежну од Риму, Польща творила таку церкву і на Україні, щоб в союзі з Римом, зпанством, стати на Україні хазяїном над церковно-релігійними інтересами народу, позбавити його і в цім свободи, а через залежне духовенство порабощати панству нарід. Для того треба було знищити і Українську національну церкву, бо вона незалежна і творить народові незалежність, а утворити католицьку та уніятську церкву, залежні од Риму та од Папи, щоб духовенство слухало їх, а не нарід, підпорядковувало б народні інтереси їхнім панським інтересам, працювало б в гурті з польським панством проти Українського народу.

Р. 1596 проголошено було церковну унію з Римом. Духовенство мусіло підпорядкуватися вимогам з Риму і слухати наказів звідти, а Рим та Папа робили солідарно з польським панством, яке у всім мало підпору в католицькій церкві. Рим, Папа, Польське панство виступали і працювали проти Українського народу заодно, а щоб цілком опанувати церковно-релігійними інтересами Українського народу, то знищили його православну автокефальну ієрархію: православна церква на Україні зосталася без архієреїв. І от, гетьман Сагайдачний повів справу так, що церковно-релігійні інтереси Українського народу перейшли під протекцію козацтва, яке взяло їх під свою оборону. Гетьман Сагайдачний взявся за відновлення православної ієрархії Української церкви, не залежної ні від кого, звязаної тільки з Українським народом. Поляки й католики з свого боку, щоб знищити Українську церкву, підняли проти її духовенства обвинувачення в тім, що воно підбурює нарід на повстання і організує їх. І от новопоставлені православні владики 28 квітня 1621 року подали Польському урядові меморіал, вперше надрукований М. Грушевським. /Історія України-Руси, т. VII, 1909 р., стр. 391-393/.

Відкидаючи від себе обвинувачення, автори меморіалу між иншим пишуть /завважимо, що це в той час була найосвіченіша верства громадянства, дехто з них учився і в закордонних університетах/:

"Що до козаків, то про сих рицарських людей знаємо, що вони наш рід, наші брати і правовірні християне... Вони мають природжений дотеп і Богом дарований розум... Се ж бо то племя на роду Руського, ... що воювало Грецьке Цісарство морем Чорним і сухопуттю. Се з того покоління військо, що за Олега, монарха Руського, в своїх моносіллях... плавало і Константинополь штурмувало. Се ж вони за Володимира, святого монарха Руського, воювали Грецію, Македонію, Ілірик... учаться письма, знають Бога і закон свій... Ще раніш того, як ми стали владиками і до Київа та на Україну завітали, вони вже свідчили своєю вірою, писали, посольства посиляли... Річ це знака і звісна широко... Ніщо не чинить стільки зазолоту на Україні, як унія і утиски Руси через унію та безправність і утиски убогих людей... Серцями та замислами козацькими не керуємо. Бог керує ними, і він тільки знає, на що він заховує ті останки тої старої Руси та їх управу і силу їх на морі й на землі широко і далеко розширив".

Ця "стара Русь" є Україною. На мівніч од неї лежала Суздальщина, що потім перетворилася в Московію. Русєю вони не звалися і не вважалися. В 1621 р. і взагалі в першій половині XVII віку Московія ще звалася тільки Московією, хоч царь і вживав у своїм титулюванні

назві Русь, як вживав назву Болгарії, Грузії і ин.

Для певніших висновків з плутаної термінології тих часів і візьмо документальні дані. Плутанину утворили Польські та Московські претензії, які, напр., доходили до називання Росії третім Римом, а Московського царя наслідком Римського імператора Августа. Все то вияв мегаломанії, яка за титулом заявляла претензії і на те, що в ній було, як на реалізацію заявленого буцім би то права.

В Козацьким літопису Самовидця /1648-1702 р./, написанім Українською народною мовою, всюди вживається тільки назва "У к р а ї н а", "В к р а ї н а" для всієї території од Трансільванії до Польщі, Московії, Дону.

В літопису Самуїла Величка і в зібраних ним в ній документах переважає взагалі українська канцелярська нучерява книжницька мова. Для України і Українського народу вживаються різні назви, по потребі, особливо в залежності від того, хто пише, до кого пишеться і од кого пишеться. Так воциться і у інших. Напр., і тепер, як пишуть з Германії або Франції, то звуть "Австрія", а як з Чехословачії, то звуть "Раковсько". Найголовніша назва і у Величка все таки "У к р а ї н а". Маємо у Величка такі назви для України і її частин: Україна, вся Україна, а по частинах: Україна обох сторін Дніпра, обої України, Україна сегобочна, Україна тогочасна, Козацька Україна, Козако-русська Україна, Україна Малоросійська, Мала Росія, Русь. Для підкреслення державности маємо назви: Річ Посполита Українська /переклад з Республіка Українська/, Панство Українське /це Держава Українська/ як "Річ Посполита Польська", "Панство Польське", "Панство Кримське", "Государство Московське". Московська перописка ринмає назви Українцю, бо це слово в московській мові має инше значіння - вона вживас назв Войско Запорожское, Малал Русь, Черкаси, а навіть називає Черкасами, Черкесами, народом Черкаским. Гетьманські титули такі: Гетьман всієї України, Гетьман Войска Запорожского і всея України, Гетьман Войска Запорожского, Гетьман Войска Запорожского і цілої Козако-русської України, Гетьман тогочасної України, Гетьман сегобочної України. Завважимо, що В.Хмельницький підписувався також: "Гетьман Войска Запорожского і всіх Русей". Для Московії вживаються назви: Московія, монархія Московська, держава Московська, царь Московський, монарха Московський і ин., а народ Московії завше зветься народом Московським. Народ Український називається: Все Войско Запорожське і цілий народ Український, Войско Запорожське і народ Малоросійський, народ Сарматійський, народ Савроматський, народ Роксоланський, народ Український, народ Козако-русський, народ Руський, Росіяне, Русь, Руськи, Славяно-Козаки, Сармато-Козаки, Україно-Малоросійський народ. В листі з Запорожської Січі Гетьманові 3 січня 1654 р. про згоду з Московським царем Запоріжці пишуть: "Во всім військом і Україною отчиною нашою", а Величко пише: "Во всею Україною і Войском Запорожським". Про права писали так: "Староситні права і вольности Українські і цілого Війска Запорожского". Далі, вживається така термінологія: границі, рубежі, пограниччя, порубежжя, Українські границі, Руські границі, Українопольські порубежжя. В Московії розуміли ріжницю між Московським значінням "україна" од "у крає" і Українським значінням "україна", "україна" од "вираяти", "ураяти". Московське значіння од "у крає" - окраїна. Українці про свої городи і села пишуть: "села і городи Українські". Щоб уникнути плутанини, Москва писала: "Українські Черкаські городи", иноці ж і просто "українські городи", "черкаські городи". Свої Московські окраїни городи вона називала "укра-

инные городы" - в цім же папері українські городи названо "черкаські городы". Це в пар. 16 додаткових пунктів з Юрком Хмельницьким "порубежні з Україною Московські городи названо "украинскими городы", а Українські городи, в які з Московії тікатимуть люде на Украину, називано "Черкаские городы". Свої порубежні городи Москва називала "украинскими" і "украинскими". Од того в переписках з Москвою виникали непорозуміння та неясности, бо Українці всі свої городи на Україні звали українськими. Москва в початку для городів на Україні, щоб одрізнити од Московських порубежних городів, вживала назви "украинские черкаские городы", або писала "черкаские городы", вказуючи цим, що це річ не про Московські городи, а про городи на Україні, але Українці не хотіли зватися Черкасами, мали і вживали давню свою термінологію: "порубежні городи українські", "порубежні городи московські", "порубежні од поляків городи українські", "Конотоп, пограничний город од Путівля держави Московскої". Москва помалу перестала вживати для означення окраїнного чи порубежного городу назву "украинским", а перейшла на українську термінологію, чим і уникла непорозумінь, в даному разі для неї небезпечних, все таки зоставивши назву Черкасами, городами Черкаскими і т.и.

В документах, що відносяться до договору 1654 року, як і в пунктах договорних вжито, замість Україна, Войско Запорозьке і Мала Русь. Назви тут Україною не вживали, бо в Московській мові це слово має инше значіння і з того могли виникнути непорозуміння. Цікаво, що вживане сторонами слово Мала Росія вони розуміли ріжно, кожен по своєму. Українська сторона розуміла означення цим корінної Русі, а Московська розуміла меншу, молодшу, підлеглу їй Русь. Про це далі. Українська сторона звала Українців "весь мір Россійский", а Україну "Государство Россійское" і вимагала од Московського царя підтвердити "права, установи, привілеї и всякія свободи... от князей... и от королей Польских в Государстве Россійском наданые", бо розуміла, що Московія не Росія і що Московське государство не є Російським государством, а Московський царь називав Україну Черкасією, себе ж титулював царем "всей Россіи", розуміючи Московію.

З цих же документів бачимо, що назва України Русею була для Польків неприемною, бо так звалася Київська держава, якій Польки в X віці платили данину. Це була офіційна, міжнародна назва Української держави і нагадувала Українцям про їх права державности, а Польки навпаки робили все так, щоб Україна-Русь стала б споляченою і порабощеною частиною Польщі навіть без натяку на минулу державність і незалежність. Про це в статейному спискові внесено слова Хмельницького до Українського народу, що Польки хотять досягти того, щоб і "ім'я Руське не помянулось в землі нашій". Польки по цій причині стараються уникати називати Україну Русею і Руськими, обходять це різними способами. Коли в договорі з Виговським 1659 року Польки згодились на утворення з України князівства Руського, то з необхідности, і цього не виконали.

В Універсалі гетьмана Богдана Хмельницького 1655 року про Запорізькі землі, який дійшов у копії XVII віку і у всякому разі утворює собою рукопис XVII віку, маємо всю державну термінологію Української Республіки і її елементів держави: "Україна", яка протиставляється Польщі; "народ Український", "Войско Запорозьке і Українське по обоім сторонам Дніпра", "Народ Український по обоім сторонам Дніпра"; суверенні права Українського народу, який обраним Гетьманом доручає йому "всім народом диріговать" /управляти/ і надає йому для того

"зверхню владу", тоб-то верховну, найвищу владу в Республіці. В "Вислові прав України", розісланім по державах гетьманом Шимлом Орликів в 1712 році, Орлик Україну називає Україною, а Московію Московією і Московітами, але Русєю і Россією її не називає. Договір року 1654 він зве міжнародним трактатом між державами Московською та Українською, вказує на суверенітет України і на те, що цей суверенітет здійснювали Козаки.

Приймаючи Польських Комісарів у 1649 році, Гетьман Богдан Хмельницький сказав їм: "Визволю з Личської неволі руський нарід увесь... За границю війною не піду. Досить маю тепер на Україні, на Поділля і Волині. А ставши над Вислою, скажу дальшим Ляхам: "сидіть і мовчіть, Дяхи!" І думів, і мислив туди замену... Не стане мені на Україні нога ні одного князя або шляхтича... Малий я і незначний чоловік, але з волі божої став самовладцем і самодержцем руським". Вказівка окремо на Поділля та на Волинь зроблена для підкреслення, що і ті частини України одвоєвані од Польщі в незалежну Українську державу. Межі України по Вислу. Пригадаймо запис в Іпат.літ. під 1282 роком, що Воїн пограничний горює з Польщею. Це "по Вислу", "над Вислою". "Самовладець і самодержавець" - це незалежний од Польщі. Як бачили з універсалу 1655 року, Хмельницький вважав свої верховну владу дорученою йому од народу актом обрання в гетьмані. Дедукція 1712 року теж вважала суверенітет належним народові.

В Андрусовському договорі Москви з Польщею Україна зветься, як з боку поляків, так і з боку Москви Україною, вживається назва "всє Україна". Царь Петро цю назву вживав постійно для землі і її населення. Це і в листах Петра до Мазепи, і в листах Мазепи до Голови на в Москву. В Прутському трактаті царя Петра з Турцією читаємо: "Хотя Турки сначала претендовали в с е й У к р а и н ы о б е и х сторон Днепра". В роспорядженні 16 січня 1712 року царь Петро писав: "Гарнизоны Малороссійских городов укрепить людьми из У к р а и н ц е в". Таких виписок можна подати без кінця. Для нас досить показати, що з них зробити цілком певні висновки.

Ці висновки ми подамо в закінченні, бо мушно ще вяснити справу з назвою Малороссією і Малороссами. Тут же завважимо тільки, що назва Україною, Вкраїною, Країною походить од слова "краяти", "вкраяти", "украяти", а означає собою земля, яку народ вкраяв, украяв, одрізав собі збройною силою меча в своє посідання і володіння. Ця назва давніша за Русь, є народною назвою і має два значіння: племінне і політичне. Населення України - Українине, Українці.

В Українській мові слово Україна вживається не тільки, як назва землі, залядненої Українським народом, а і взагалі в значінні країни, землі, області, краї, володіння. В пісні про вдову, що, жучи пшениць, бідається над малими дітьми, вони кажуть їй, що, повироставши розійдуться од матері всюди і тоді:

Ой буде нас, мати, по горах, по долинах,

Ой буде нас мати по чужих країнах!

- себ-то: по чужих краях, країнах, землях. В примовці /у Номиса/ сказано: "Гомен вславився своїми циганами по всіх країнах", тоб-то по всіх землях, краях, країнах. В пісні про Орла та Сокола Сокол каже:

Дарую тобі, орле, всі с б л а с т и мої,

А сам я полину на ч у ж у в к р а і н у,

В чужу вкраїноньку, в чужу с т о р о н о н ь к у.

Тут: область, країна, сторона, край - те саме.

В народних піснях відрізняється назва нашої землі Україною од тільки що вказаного значіння області і протиставляється Україна Польщі, Московщині, як держава.

Ой поїхав Козак з Польщі на Вкраїну...
Або в другій пісні: Ой була Польща, була Польща,

Та стала Вкраїна...

В пісні про Козака, що починається: Стоїть явор над водою...

співається: Ой поїхав з України

Козак молоденький,

Ой поїхав на чужину...

В другій пісні оповідається, що Козак

Ой поїхав в Московщину

Та там і загинув,

Свою рідну Україну

На віки покинув...

Так ясно, як соняшний день, що вкраїна чи україна - це зовсім не те, що окраїна, як вкраїти - це зовсім не те, що окраїти, а про те і з цим наплутали, накрутили, набаламутили, та ще видаючи з своїми баламуцтвами навіть товсті книжки, як напр., Волконський.

Московські автори твердять своїм читачам, що слово "Україна" походить од слова "У края" і означає те, що лежить "у края" чогось, як його о к р а ї н а. Тому, кажуть вони, Україна - це окраїна Росії!

Але, це слово не московське, а українське і має инше походження. В літопису і в українській мові вживається однаково: Україна і Вкраїна - для означення окремої землі, території, сторони, з своїми границями, рубежами, межами, пограниччям, порубежжям, окраїнами. З слова "у края" ніяк не зробити "вкраїна", а вкраїна це те саме, що україна. Означити українським словом "вкраїна" чи "україна" о к р а ї н у ніяк не можна, бо вкраїти чи укрятити це ніяк не те саме, що окраїти. Означити Вкраїною окраїну Московії, що потім стала Росією, теж ніяк не можна, бо назва Вкраїною існувала для нашої землі вже з 1187 року, вже з того часу, коли ще Московії і на світі не було.

Так і Польські автори, як напр., Яблоновський, Равіта-Гавронський і инші з політичних цілей польського імперіалізму та порабителства хотіли б переконати цілий світ, що назва Вкраїною означає окраїну Польщі. В тенденційнім заслепленні Яблонський при своїй ученості перекутив Верещинського, а про вжиток назви Україною в Іпат. літопису з 1187 року і не згадав, бо це нищить все його твердження. В 1187 році, коли Русь названо Україною, Польща тільки народжувалася. Україна вже в XI віці мала свій кодекс "Руську Правду", коли у Ляхів ще й помину не могло бути про законодавство в формі збірки законів, бо Польські племена були ще в напівдикому стані. Треба бути цілком засліпленим шовінізмом та остаточно отруєним імперіалізмом та жадністю до заборчости чужого, щоб твердити і ширити такі нісенітниці, наче б то Вкраїна означає о к р а ї н у Польщі, тому й зветься Вкраїна, Україна! Чому ж тоді північні або західні окраїни Польщі не називаються Вкраїнами! Польські учені та публіцисти для своїх політичних цілей хотіли використати московську філологію. Для ученого це скандал, для публіциста - не розумно, для політика - не серйозно.

Але маємо це більший курйоз. Є фактом, що назва Вкраїною увялає собою протонародній твір, який по цій причині увійшов у всі твори народньої словесности, введений в них самим же народом. Тому і Боплан в 1650 році писав, що це назва вульго, в просторіччі, в словесно-

му народньому вжиткові. Поляки твердять, що назва Вкраїною пішла від того, що в 1187 році це була о к р а ї н а Польщі. Москвини твердять, що назва Вкраїною пішла від того, що це о к р а ї н а Московії. Ні в польській, ні в Московській мові слова "вкраїна" не існує. Українці твердять в своїх працях про назву Вкраїною, що ця назва від того, що наша земля взагалі є о к р а ї н о ю Європи, пограниччям з Азією і всякою іншою окраїною і пограниччям! Приписувати народові таку творчість - це відкидати всі закони і всяку психологію творчості, а в основу її класти хаос душення. Очевидно, що взагалі не міг Український народ називати свою територію Вкраїною тому, що вона окраїна Польщі та Московії чи чиясь інша, коли б вона навіть була окраїною їх, та ще в 1187 році, коли ні Польщі, ні Московії ще й на світі не було і коли Вкраїна і не могла бути в якому б не було звязку з ними. А в Придніззінні та в Приадриатиці Вкраїни хіба теж через те, що вони окраїни Польщі або Московії чи пограниччя з Азією! І самі дописи не розумні, і ще більше не розумно накидати їх народові, як щось розумне, хоч воно позбавлене всякої логіки. Для назви окраїною народ має слово окраїна, а не україна.

Професор Степан Рудницький в німецькій книжці: "Україна. Земля і народ", як і в українській книжці: "Основи замезнання України" /Кн. I, Прага, 1923 р., Львів 1924 р./ пояснив, що "назва нашого краю Вкраїною - означає межову, пограничну землю. Стара історична назва, що ще в княжій добі виринула... Україна - це дійсно межова земля Європи, є настояча границя Європи од Азії". Не обмежившись цим, проф. Рудницький далі пояснює, що Україна тому так зветься, що лежить "на границі Європейського горного хребта і Європейської долини", творить граничну область "з морфологічного боку", "гляціальні форми роблять тут місце формам ерозії й вітру. Так само в гідрографії й кліматології є Україна типом пограниччя. Найгірше, однак, виступає характер України як країни границь в біогеографічній і антропогеографічній царині. Крізь Україну проходять межі двох лісових областей Європи, межі... степової полоси... Україна лежить на межах родин європейських народів, славянства, європейської культури і zarazом на межах цікавого антропогеографічного твору". Тому вона, як пограниччя, межова земля між Європою та Азією, границя між ними та всього отого, і має назву Вкраїною!

Очевидно, що всі подані проф. Рудницьким прикмети в 1187 році не могли прийти в голову не тільки простим людям, а - найученішій людині. Та й тепер знайдеться мало навіть докторів, які знали б прикмети, описані Рудницьким, до того ж ще й спірні й далеко не очевидні. Ще гірше справа з твердженням, що Україна - то пограниччя, межова земля між Європою та Азією. Україна ніколи не була пограниччям з Азією.

Границею Азії з Європою в давні часи вважалася річка Дон. У грецького географа IV віку перед Хр. Скілака з Каріанд сказано: "Од річки Танаїса /Дону/ починається Азія" /Гол. 70/. У географа Скімна з Хіосу /I вік перед Хр./ - теж саме /стіх 874/. У географа Клавдія Птолемея /2-й вік по Хр./ Азія теж починається за Доном. Пізніше вважали за межу між Європою і Азією річку Ра, Волгу. Пізніше цю межу перенесли ще далі на схід і стали вважати межею між Європою і Азією Урал. Русь займала тільки гирло та коло гирля р. Дону, який зразу ж круто верне на схід, в бік Азії. Україна ніколи до річки Дону не кирилася. І тепер вона займає тільки гирло та пригирля Дону, а її етнографічний кордон далеко не доходить до р.

Дону. Од східної межі України до Уралу більш 700 кілометрів, як од Київа до Варшави або до Чехословаччини, чи як од Львова до Берліну. Донщина ближче до Азії, ніж Україна. Чому ж Донщина не зветься Україною, а Донські Козаки не зветься Українськими Козаками, чи Українцями? Донці ж ближче до Азії! Це східний кордон України. Коли візьмемо Західну частину України, то як ми довели документально, Галичина теж звалася Україною, як і Прикарпатська Русь звалася Україною так само в найдавніші часи. Але од Галицького Львова не тільки до Берліну, а й до Парижу ближче, як до р. Дону, а тим більше до Волги або до Уралу. Од Львова до нинішньої східної межі України більш 1200 кілм., а од Прикарпатської України коло 1500 кілм. Од Прикарпаття до Дону навпростець коло 1650 кілм., а од етнографічної межі Польщі до Дону коло 1350 кілм. - чому ж Прикарпатська Русь зветься Україна, а Польща, що ближче до Азії, не Україна! Од Прикарпатської України-Руси до Германії та Франції безмірно ближче як до східної границі України, а ще ближче, як до річки Дону. Од Дону ж до Уралу більше 600 кілм., таким чином тепер од межі України до Азії звиш 700 кілометрів, тоб-то як од Львова до Берліну. Од Київа ж до Дону більше 1.000 кілм. навпростець. Ясно, що Україна не була і не є пограничною землею з Азією і що назва Україною не має ніякого відношення до Азії, як не має і назва Підкарпатської Русі Україною. Походження і природа цієї назви інша, та, про яку ми виклали. Те, що писав Рудницький, є його фантазією, не має під собою ні найменшої реальності, позбавлене наукового ґрунту.

Доктор Богдан Барвінський стоїть на тім же ґрунті, що й Рудницький, і своїми численними публікаціями про назву Україна спричинився може найбільше до ширення баламутства в широких колах суспільства. У його назва Україна означає "пограничні землі Українського народу". Він того не завважив, що і центральні землі Українського народу називаються Україною, а не самі тільки пограничні. Не завважив він і того, що в літопису стоїть однаково Україна і Вкраїна, а од Вкраїна українська психологія ніяк не може дійти до поняття про окраїну чи пограниччя. Барвінський сам себе видав з головою, як він дійшов до такого розуміння і чому під своє розуміння підгонить те, чого ніяк не припасуєш, бо проти того наука. Він за розумінням Української мови поліз до Московської мови і посилається на назви в Московській мові: "Псковская україна", "Московскія україны" і т.и. Московські дяки розуміли ріжницю між Українською і Московською мовами, тому мали в Посольськїм приказі перекладчиків з української мови на московську, а ріжницю між московським словом "україна" і українським словом "україна" вважали такою великою, що для уникнення непорозумінь, старалися не вживати слова "україна", коли ж треба було вжити, то для ясности додавали слово "черкаська", бо значіння цього слова в Українців було інше і тим додатком вказувалося на українське значіння слова. Так було в XVII віці, а для Барвінського в XX віці цього не було і не існує.

Це є результатом відчужености від рідної психології Українського народу, а тому і від психології його мови. Це наслідок русифікації, полонізації і взагалі денационалізації Української інтелігенції, яка через це перестала відчувати душу мови Українського народу, як і багато іншого звязаного з народньою творчістю і духом нації. Тому і не відчують ріжниці, яку відчували навіть московські дяки.

Історик Іван Крип'якевич шкільний підручник "Історія України" /вид. 1918 р./ починає з науки, що "наш рідний край називається Україною тому, що він лежав на краю Європи, в сусідстві коло Азії". Межа од Азії не вказана. Бідні школяри та їх батьки селяне думатимуть, що Україна простигається до Уралу і що Донські Козак, Калмики, Балкири то що - також Українці! Розірвавши з психологією Української мови, автор рве її і в дітей такими перлами, як те, що "річка пливе", а не тече, в море вона не вливається, а тільки "допливає" до його, могилу над мертвим "висипували", а не насипали, в степах люде дорогу "перетерли", а не протоптали чи протерли або втерли, хати у Славян "звичайні", на вічах люде "сідали" на великих камінцях", назва Київа від "Киї" і це "було коло 800 р. Від того часу числимо історію України", а до того часу не було нічого, в тім числі і Українського народу... Нецасні діти! Яку вони уяву матимуть про свою батьківщину Україну з каліченою психологією, зіпсутою уявою і без істинного знання елементарних річей!

Проф. М. Грушевський, на звільнившись од змововлення російською школою, теж пояснив, що Україна - це означення пограниччя, окраїни. В 1923 році доктор Кирило Студинський од імени "Наукового Товариства ім. Шевченка" видав "Пропамятне Письмо" в Львові про назву Україна. В цім "Письмі" пояснено, що назва ця появилася для означення "пограничних земель Руської держави" і що Український нарід перейняв його собі, як "нове національне імя", остаточно в XVI ст. "для збереження своєї національної окремішности". Записку видало було у відповідь на роспорядження львівської шкільної кураторії, яким заборонялося в школах вживати це імя. Твердження "Пропамятного Письма" не мають нічого спільного з наукою і утворюють собою безкритичне наслідування Московським і Польським тлумаченням Української назви Україна. Все цього було досить, щоб з "Пропамятним Письмом" не рахуватися на користь Українців. За те воно своїм неправдивим твердженням дає підставу ще з більшою енергією заборонити вжиток назви Україна і Українці. Поляки робили це з імперіалістичними цілями колонізації Українців і нищення якої б не було української окремішности, а "Пропамятне Письмо" як раз пояснює, хоч і фальшиво, що саме імя України нарід взяв собі "для збереження своєї національної окремішности". Ясно, що як хочеш нищити окремішність, то починай з імени, з назви. Тому Поляки взяли за цю справу з більшою енергією і в березні 1925 року в Дубні на святі Шевченка староство заборонило вживати назву Україна, українське і Українці навіть в писмах і декламаціях. Коли назву, по розясненню в імени Наук. Т-ва ім. Шевченка, утворено для сепаратистичних цілей окремішности, тоб-то: утворено штучно і тенденційно, то і церемонитися з нею нема чого, особливо асиміляторам! Наукова неправда "Пропамятного Письма" стала в поміч саме тому, проти чого "Письмо" було видало. Поляки і Москвини, які тенденційно в своїх політичних цілях поясняли, що "Україна" то означення окраїни, знайшли собі в "Пропамятнім Письмі" повну піддержку, бо саме це письмо складалося людиною, в якій чуття Української мови де-націоналізацією у великій мірі затерлося психологічно, тому Україна відчувалася фальшиво окраїною і цю фальш приписано й народній творчості.

Я мусів згадати про це, щоб, з одного боку, викликати як можна більше критичне відношення ради істини, а з другого боку виступити проти упереджености, яка є ворогом свободи наукового дослідю,

допитливості, знання, істини, правди, прогресу. Всяка упередженість є підлогою рутини, застою, відсталості, забобонів, кривди і творить та зміцнює шкідливу інерцію думання. Жертвою її стали і українські вчені та письменники, які ширили, що Україна то окраїна. Український нарід, який творив цю назву, ніколи не думав так і не міг думати.

Через денаціоналізацію інтелігенції з розумінням назви Україна стався те, що й з розумінням назви Поляне. Той же Крип'якевич там же учить дітей: "Над Дніпром на широких полях жили Поляне, в лісах були Деревляне". Неправдиво розуміючи назву полем, він пустив вигадку, що Поляне жили "на широких полях". В літопису читаємо: "Бяне около Києва ліс і бор велик і бяху ловаце звірь... і нарїцихуса Поляне, от них же суть Поляне Києане". /Іпат.сп.літ.стр.8, вид.1923 р./. Не "широкі поля", яких не було у Поляни, а ліс та бір великий, де вони "ловаце звірь", тоб-то п о л ю в а л и звірів, а тому і Поляне. Полем звалось і місце боротьби. Деревляне "ділають ниви свої і землі свої" /Лавр.під 946 р./, а про те вони не Поляне. Під 1036 р. читаємо в літопису, що Печеніги прийшли під Київ город і стали там, де тепер церква св.Софії, а ки.Ярослав виїшов до них з городу Києва, "исполчи дружину" проти, "було бо тогда п о л е вні града, і бисть січа ала", Печенігів було побито. Поле - це місце боротьби, змагання. Звідси і назва п о л к, ісполчити військо, ополчитися, звідси і польовати в лісі. Київська земля була місцем постійних боїв з наїздниками з степу, в цім зміслі вона була п о л е м боїв, тому земля Полянська, а її населення - Поляне. Тому і вираб літопису: "Полянами же прозвани быша, зане в полі сідяху" означає: Полянами прозвані були, бо сиділи на землі, яка уявляла собою поле боїв. Од того ж походить і слово "п о л о н", "п о л о н е н и й".

Проф.М.Мансимович писав: "Південно-Руська Полянська земля чи п о л я дніпрянські називалися У к р а ї н о ю, тим імям, яке в південно-руській мові визначало теж саме, що й п о л е". В своїх працях він вживає часто такий вираз: "Кіевская Русская Земля или Украина".

Коли побут нації складався в атмосфері війн, боїв за землю, за життя, за свободу і за засоби до життя, бо нація мусіла все здобувати і обороняти та захищатися мечем, яким для того всі мусіли добре орудувати, сікти, рубати, краяти, кравчати, то думання було постійно з цим звязано, все це впливалося в психологію нації і не могло не вплинути себе в словотворі. Тому територія Українського народу - Вкраїна, Україна, Країна, поле, а народ - Україняне, Українці, Поляне; межа - рубеж; пограниччя - порубежжя, окраїна; місце військового осілку - Січ; військова частина - країна, кравчина; відділити чи прилучити частину території - закромити, одрізати, одрубати, прирізати, одсікти, уцербити і т.д. Коли Турція стала вимагати од Польщі, щоб вона розірвала свій союз з Москвою, то, перейшовши через психологію українця Самуїла Величка, ця вимога "розірвати союз" виїшла з під пера Величка у виногу той союз "железом розсікти".

Тоб розуміти мову народа і його словотворчість, треба знати психологію народа і перейнятися нею, бо, по правдивому виразу поэта,

Язык є сновідцю народа,
В нім чується його природа,
Його дума і побут свій.

В цій атмосфері й площі ми шукали вяснення і назви Україною та Українцями.

МАЛОРОССІЯ І МАЛОРОССИ.

З цими назвами Московське політиканство теж наробило всякої плутанини і баламуцтва.

В старі часи назви земель Великими і Малими були звичайним явищем: Велика Арменія, Мала Арменія, Мала Польща, Велика Польща, Мала Русь і Велика Русь, Мала Азія в протилежність останній, Мала Греція, Велика Греція. Походження цих назв пішло од Греків, у яких назва Малим /мікрос/ і великим /мегас/ означало зовсім не те, в що переробили потім Москвини та Поляки. У Греків Мала Греція - це метропольна, корінна, основна Греція, зерно її, з якого розростається велике, а Велика Греція - це колонії грецькі, це те, що розрослося з корінної Греції, виростило з неї, як з зерна. Тому нинішня Греція звалася Малою, а остров Сіцилія та Південь Італії, де були Грецькі колонії, - це Велика Греція. В цім словотворі бачимо грецьку конструктивність і в психологічному звязку з природою. Назву корінної Греції Малою творено з уяви про мале зерно, малий корінець, з якого росте велика істота.

І в других народів назви країн Малими і Великими пішли од Греків, але Поляки й Москвини цілком переїнакшили значіння чужої для їх психології назви і, буди чужими єлінській культурі, надали їм не відповідне значіння важливости, старшинства і т.и., тоб-то як раз навпаки, як у Греків, бо у них Велика Польща і Велика Росія значить старша, з більшим значінням, а Мала значить молодша, залежна і т.и. Так Поляки тепер неграмотно прозвали Галичину Малою Польщею. Ніколи Галичина не була зерном з якого виростила Польща.

Назва Малою Росією появилася вперше у Греків в 1303 році. По зруйнуванню Києва Татарами в 1240 р., Київські митрополити не могли там всидіти і їздили для перебування на північ в Суздальсько-Московську землю. В 1299 році після Татарського наїзду митрополит зовсім перебрався в Московщину. Тоді Галицько-Волинський князь Юрій Львович, який титулувався рексом, королем Руси /Rex Russiae/, не бажаючи мати з Московією нічого спільного, звернувся до Константинопольського патріархату з проханням про висвячення для Руси митрополита. Московсько-Суздальські землі Русєю, Росією тоді не звалися, але Київський митрополит, що переїхав туди, звався старим титулом митрополита Руси. Галицько-Волинська митрополія була окремою і не мала з ним нічого спільного, бо він покинув Київ, місце осідку митрополита Руси. Росподіляючи митрополіччі округи, Синод Царьгородського патріархату і утворив для округів назви Мала і Велика Русь, вживши назви Мала і Велика в грецькому значінні: Мала - це стара, корінна, основна, а Велика - це колоніяльна, нова, та що виростила. Перший раз назва ця стрічається в каталозі епархій Царьгородського патріархату під ч.81 в 1303 році. /Див.у проф.М.Грушевського, "Іст. Укр.-Руси", т.ІІІ, вид.1905 р., стр.544/. Раніш нігде цієї назви не трапляється. У світських осіб найдавніший випадок вжитку назви Мала Росія зустрічаємо в грамоті Візантійського імператора 1374 р. Для Московії назву Великою Росією зустрічаємо в грамоті царьгородського синоду в 1354 році. Таким чином, назви Мала і Велика Русь виникли вперше в XIV в. До того назв "Малороссії" і "Великороссії" не існувало.

Вже з цього ясно, що назва Україною давніша вже хоч би тим, що її читаємо вже в 1187 році і не знаємо, як давно вона утворилася перед тим, а без сумніву давно, про назву ж "Малороссією" знаємо, що

її утворено Греками в 1303 році. В Малу Росію входили церкви Галичини, Волині і Полоцької землі, тоб-то і не Українські. Парафії Царьгородський синод ділив по раз, але в остаточному рахунку Греки Малу Росію звали Галицьку, Волинську, Київську землі, тоб-то землі корінної, основної Русі, а пізніше, що росли з Київської колонізації урядуючої Русі назвали Великою Росією. Це був адміністративний церковний поділ духовною владою парафій, підлеглих Константинопольському патріархові.

Таким чином, це назва не наша, а грецька, штучна, книжна, церковна, новіша - вживається тільки з XIV віку, тоді як назва Україною народна і книжно вживається з XII віку. Утворена духовенством, вона і підтримувалася переважно духовенством та тими, що вели духовну політику або засвоїли собі духовну освіту. Вона зв'язана з організацією православної церкви.

Це назва церковна, а тому Галицькі князі в своїм титулуванні її не вживали. В титулах Галицьких князів читаємо: 9 августа 1316 року *Dux totius terrae Russiae* - князь всієї Руської землі; 27 августа 1320 р. *Dominus terrae Russiae*, а потім просто: *Dominus Russiae*, тоб-то: державець Росії; Юрій I в грамоті 1289 р. *Rex Russiae* - король Росії; Юрій II в грамоті 20 октября 1335 р. *Dux totius Russiae Minoris* - тоб-то: князь всієї Молодшої Росії, в протилежність *Majoris*, тоб-то Старшої Київської Росії. З Московією ніхто не рахується, як з Росією, бо ніхто її за Росію не вважає та і вона сама себе називає Московією, народом Московським, в титулі ж князів та царів Московських повно всяких претензій, які не мають спільного з дійсністю. Що торкається терміна *minor*, який Московські учені розуміють в значінні "Малій", тоб-то Росія, то це тенденційне розуміння. *Minor* означає "молодший", бо дійсно Галичина стала зватися Руссю пізніше Київщини, тому вона молодша Русь, а Київ старша. *Minor* це не грецьке "мікрос", тому і грецька назва "Мікра Росія", Мала Росія - це не латинське *Minor Russia*, Молодша Росія. В Римі, у Ватикані, папські секретарі добре знали і знають латину. Вони вживали *Magna, Parva Russia*, а не *Major, Minor*, коли писали до Москви чи Петербургу. Наприклад, в папській буллі 17 априля 1784 року, надрукованій по латині в Повн. Збірн. Рос. Зак. за 1784 р. під ч. 15. 982, стоїть *Magnae, parvae* а не *Majoris, Minoris Russiae*.

Для характеристики Московської мегаломанії і претенційності вкажемо, що Московський князь Семен Гордий /1341-1358 р./ почав писати в своєму титулі "всієї Русії", володіючи тільки невеликою Московською землею і не маючи ніякого відношення ні до України, ні до Білоруси а Україна і була як раз основною і міжнародно визнаною Руссю. Київський митрополит, переїхавши в Москву, привіз свій титул "всієї Русії" - Князь і собі не хотів мати меншого титула. Між Польщю та Московським царем була сутичка за те, що він титулував себе Руським і царь мусів уступити Польському королеві. Переяславський договір про військовий союз з Московським царем і про його претензії над Україною було утворено в 1654 році. А про те, як тільки в Москву прибув посланець з пропозицією союзу двох держав і протекції Московського царя, то це й переговорів не завели, як Московський царь уже почав себе титулувати: "Царь... всея Великія, Малыя и Белья Руси". Напр., в указі 17 грудня 1649 року /П.С.З. Р.И. ч.20/, 22 березня 1652 року, в грамоті Колязинському монастирю 20 серпня 1652 року /П.С.З. Р.И. № 81/. Московська дипломатія

поводилася по злодійському і хитрувала, тому, напр., в 1652 році в указі про буття посланцеві України Іскри у Московського царя в титулі поставлено "всєя Русїи", але немає "Великія, Малья Русї", хоч уже в 1649 році Москва просунула в титул "Малья Русї". Щоб виправдати себе за "всєя Русїи", Москва Україну не називає ні Русею, ні Малою Русею, а зве в тій же указі Черкасами - наріч і Черкасїєю - Україну, себе ж називає Московським Государством, Московїєю, тому виходить у неї так: "Гетман бы и Черкасы шли в царскаго величества сторону, а у царскаго величества в Московском Государстве земли великія и просторныя". /П.С.З.Р.И. № 76/.

Це крутість і хитрування з титулом робилося для того, щоб потім на титулі ґрунтувати свої права і відкидати права України. Москва все старалася взяти підступом та захватним способом, з надзвичайною упертістю, але з обережністю та лукавою овладністю, щоб потім замасковану претензію видавати за дійсне право і підстроєний факт перетворити в право. Проголошуючи Польщі війну в 1653 р., Москва взяла титулу "всєя Русїи" і не лише "Малья Русї", як писала в 1649 і ин. роках. А в грамоті про переговори з Україною 8 январа 1654 р. тож не вживає титулу "Малья Русїи", за те в тексті хитро вставляє "Великія и Малья Русїи". /П.С.З.Р.И. № 115/. Таке крутість і з хитком в титулі "Белья Русїи". В грамоті Бутурліну 8 мая 1654 р. в титулі вжито: "Великія, Малья и Белья Россїи", а в тексті: "Великія княжества Кїевское и Черниговское, и всю Малу Русь под нашу государскую высокую руку принял". /П.С.З.Р.И. № 125/.

Таким чином, Мала Росїя фігурує вже як політичний термін. Але було б легко довести, що в дійсності він мав церковно-православне значіння. Та й самий союз з Московським царем, а не з Султаном Хеном і ин. мотивувався тільки тим, що царь був православним, мотивувався релігією та й годі, про що сказано у всіх переговорних переписках.

Вказана в грамоті 8 травня 1654 року "вся Малая Русь" була значно менша, як Україна, бо Подїлля, Волинь і Галичина в договорі 1654 року не ввійшли. Таким чином Подїлля, Волинь і Галичина вже не Мала Росїя, хоч в початку саме вони й були "Малоросїєю". По Андрусівських умовах 1637 року при "Московском Государстве" зосталося тільки лівобережжя і таким чином Кїївщина перестала зватися Малою Росїєю. В Андрусівській договорі читаємо: "Государство Московское", "Україна", "обе Україны", "Українскіе Козаки", титула "Рускій" для царя не взято, але в титулі стоїть: "Великія, Малья и Белья Россїи", вся ж "Малая Росїя" звалася лише на Полтавську та Черниговську губерні. /П.С.З.Р.И. № 398/.

Таким чином, чисто церковний чи параквіяльний термін "Мала Росїя", утворений Греками і волею Москви перероблений в політичний, набрав собі з бігом часу иншого змісту і значіння. Назва Малою Росїєю, як церковно православна, по мірі ширення унії і католицтва на західній частині України зникла звідти і переносилася на схід її, де було православ'є. Але і тут ця назва далі Полтавщини та Черниговщини ніколи не ширилася - ні Харківська губ., яка звалася Слобідською Україною, ні Херсонська, ні Катеринославська ніколи "Малоросїєю" не звалися. Що ж до племенного чи етнографічного значіння, то ця назва ніколи не мала такого значіння. Вже в момент появи її вона відносилася і до Полоцької єпархії, де немає Української людини. Назва "Малоросїя" ніколи, ні при яких умовах, ні в якій періоді історії не покривала собор назви Україна, навіть не набли-

жалася, бо "Малороссією" завше була тільки та чи інша частина Української землі. Запорожські степи ніколи "Малороссією" не звалися. Як назва церковно-православна, вона іноді заміняла назву православними і, замість народ православний, писали народ "малороссійський". Дальша історія цієї назви свідчить, що за нею взагалі визнавалося тільки адміністративне, а не державне значіння, через що сам Московський і Петербурзький уряд, роздивившись, одкинувся од неї і позбавив її всякого політичного, адміністративного, церковного і племенного значіння. Він викинув її і з царського титулу, бо вона не має ні ясного змісту, ні зміслу. Харківщина, Херсонщина, Катеринославщина ніколи не були "Малороссією", а тому там не "Малоросси". Галичина, Поділля, Волинь і інші землі перестали бути "Малороссією", а тому і населення їх перестало бути "Малороссами". Пізніші стремління російських політиків підмінити назву Українці на назву "Малоросси" були просто дурними, як і попередні стремління звати Українців Черкасами, аби не Українцями.

20 жовтня 1775 року видано було царський указ: "город Київ присоединить к Малороссіи", бо по Андрусівських умовах він не доставався Московському цареві. /П.С.З.Р.И. № 14.381/. В 1781 році було утворено проект зробити з Малої Росії три намісництва, а указом 16 вересня 1781 р. "Малороссією" було поділено на три губернії: Новгород-Сіверську, Київську та Черниговську. /П.С.З.Р.И. № 15.171, 15.227, 15.229, 15.284 і ин./ Не довго, однак, існували ці три губернії, в яких містилася вся "Малороссія", як три адміністративні одиниці. 30 листопаду 1796 р. видано було новий царський указ: "Из трёх Малороссійских губерній быть одной губерніи в Чернигове" і ту губернію назвати "Малороссійской", а "город Киев с его окружною, по положенію его за рекою Днепром, от Малой Россіи отделить". /П.С.З.Р.И. № 17.594/. Але, як "Малороссійська" губ. вийшла занадто великою адміністративною одиницею, то 27 лютого 1802 р. вийшов указ: "Из Малороссійской губ. учредить две губерніи и именоваться одной Черниговскою, а другой Полтавскою", по 12 повітів у кожній. /П.С.З.Р.И. № 20.162/. Нарешті, 27 березня 1803 р. видано було царем нового указа: "Возстановить древніе пределы Малороссіи" додатком до того, що було прикраєно од неї до "Новоросії" то що, після чого, закругливши Полтавщину та Черниговщину, зробити з "Малороссією" дві губернії - Полтавську та Черниговську по 15 повітів у кожній. /П.С.З.Р.И. № 20.684/. Ввійшло сюди в Черниговщину і три повіти з Білоруським та Московським населенням. Так це дожило і до революції 1917 року. В Полтавській та Черниговській губ. зоставлено було чинними і деякі старі Українські закони. До Української Центральної Ради, а потім до мене, як я вів в 1918 році мирові переговори з Москвою, приходили од тих трьох повітів з неукраїнським населенням делегації з проханням не відділяти їх од України, бо вони, як жили, так і хотять зостатися з Українським народом. При переговорах в основу розмежування було покладено етнографічний принцип, через що виходило, що вони можуть одійти до Московії.

Таким чином, коли в 1803 році з "Малороссією" зроблено дві губ., то вона зникла зі світу, як назва, бо зоставалася без змісту і без офіційного вжитку. Що-ж до Київа, відділеного від "Малой Россіи" в 1796 році, то 12 грудня 1796 р. видано було указ по розділу Польщі і Українських земель, щоб "Из бывшей Польской Украйны" утворити три губернії: Київську, Подільську, Волинську. /П.С.З.Р.И. № 17.634/. Так зоставалося і до революції 1917 року. З цього офіцій-

ного акту видно, що Московсько-Петербурзький уряд вважав Київську, Подільську, Волинську губ. не "Малороссією" і не називав "Малороссією", а У к р а ї н о ю.

Наведені факти промовляють сами за себе і коментаріїв до них не потрібно. Хто називає себе "малороссом", той сам себе обезличує, бо невідомо, хто він саме. Коли "Малороссією" стали тільки Полтавська та Чернігівська губ., то Малоросами були і Великороси та Білоруси в трьох повітах Чернігівщини. Але в 1802 року не стало і назви "Малороссією". Тим, хто називає себе "Малороссом", Євчинченко в своїм творі "Хочу" дав таку характеристику: "Знаєте, що таке Малоросс? Нет?! Ни то, ни се. Он, видите ли, го провакожценію Украинец, по воспитанію Русскій, по убеженіям - невежда во всем, что касается родного народа, по характеру - трус, себялюб, раб. Вот это Малоросс". Українцями вони не хочуть називатися попросту, щоб скинути з себе обов'язок працювати на користь України і Українського народу та приназитися до групи "русской інтеллігенції", яка вважає їх "презреними Малороссіями", але дає їм можливість в гурті з нею мати на Україні привілеї та експлуатувати нарід політично, економічно, культурно, національно.

Хто з Українців називає себе Руським, той цілком зрінається національного предковичного власного імени свого народу і одверто переходить в табор ворогів Української античної нації, її соборности, національного розвитку, свободи, державности, незалежности; той національно обезличує себе і засвоєє собі чуже політичне ім'я, яке стало іменем порабителів Українського народу і насильників асиміляторів Української нації. Хто з Українців називає себе Малоросом, той робить те саме, тільки не одверто, а під темним серпанком цієї назви, маскуючи ним процес свого обезличення і ренегатства. Назви "Малороссією" і "Малороссійським" як і "Малоруським" в українському давнішому вжитку були назвами церковно-релігійного походження, як означення православної країни і православія людности, належности її до православних. Але ці назви чужого і найпізнішого походження ніколи не мали ні сталого змісту, ні етнічного, ні географічного, ні політичного означення. Тому їх в XVIII віку викинуто навіть з царського титулу, не зважаючи на те, що тоді Москвини накопичували всього, що могло означати хоч щось небудь.

З А К І Н Ч Е Н Н Я .

Історія Українського народу починається ще з Скіфських часів, ще з порец Різдва Хр. Свою державність Український нарід мав уже в IV в. по Хр. з князем Бусом, Вожком. Історія Руси для Українського народу є тільки пізнішим епізодом його історичного життя, яке почалося більш як за 1.000 років до приходу на Україну народу Руси. Антропологічна наука нам каже, що Український нарід антропологічно належить до адриатичної /дінарійської/ славянської раси. Тому його найдавніша історія була звязаною з історією Славян адриатичної раси - Словінців, Хорватів, Сербів, Словаків, Чехів. Тут постійно з найдавніших часів переходили, жили і мішались народи Кельтські. Славяне адриатичної раси займали безперервною масою землі Адриатичного моря по Дунаю на північний схід, кінчаючи Подніпрянщиною обох боків і ширившись до Вісли. Укрів тоді ще не було і в ті часи во-

ни не розділяли цілості славянських народів своєю займанщиною, як це маємо тепер. На Подніпрянщині Українці були з давніх часів корінним славянським населенням, найдавнішими тубольцями, тому і звалися у Римляни Антами. Це населення, по свідцтву Геродота, не будувало городів. Будували городи Греки. На Київщині за часів Геродота /перед Хр. V в./ з місцевим Українським Славянським населенням жили Греки Неври, частина яких звалася Гелонами і виселилася в нинішню Полтавщину, де мала город Гелон. Греки тут мішалися з тубольцями і балакали двома мовами: грецькою і тодішньою українською. Без сумніву, що вони багато внесли грецького в мову і звичаї тубольців. З бігом часу вони злилися з місцевим населенням в антропологічну одноцілість, передавши їй багато грецького. Про давню грецьку колонізацію на Україні відомо всім. Назви Київ, Хоревці, Скавники, Либеді, Китаєва, Треполя, Василєва, Халєпль, Канєва грецькі. Так зосталося багато грецьких назв і на півдні Галії, нинішньої Франції, де було повно грецьких колоній. Тут була Рутенія, тут Русини були під повним впливом грецької культури, як Українці на Україні. Знайдений Бопланом в Києві грецький напис III віку на стіні розвалиної церкви, як і грецькі вали в Канєві свідчать про теж саме. Таким чином, Український нарід в своїх предках мав і Еллінів - Греків. Цього у Москвинів не було. Про рух Українців з Приадриатики та Придунайщини переказує Київський літопис /Іпат.сп.стор.5/. Цей рух ішов через Норік, тому ці Славяне в літопису там же названі Норцями. Письменник VI віку Торцанд /Торцан/ розповідає, що Славяне ширилися од Новіодунської держави та Мурзіанського озера /де коло р.Сави при Дунаї/ на схід і на північ до Вісли та Дніпрової Причорноморщини. Прокопій, теж історик VI в., показав Славян до Дону. Анти були одним з численіших і більш воєвничих славянських народів Придніпрянщини. Це і є стародавній корінний Український нарід. Торцан розповів нам про війну цього народу під назвою Антів з Готами на Україні коло 380 року після Р.Хр. На чолі Готів стояв тоді король Вінтар, а на чолі Антів - князь Боз, Божко, Бус і 80 старшин. Готи перемогли їх, повбивали Буса та старшин і взяли одкуп з народу. Переказ про це переховався і в пам'яті Українського народу. Попав і в Слово о Полку Ігорєвін /1187 року/, де автор по назві Антів-Українців в 1187 році Русами називає той одкуп "руським златом" часів Бусових. Але Русь в 1187 р. звалася, як бачимо з літопису, Українцями. Таким чином, події 380 р. були подіями Українського народу. Та і з Київського літопису ми знаємо, що Українці це до приходу Русь мали князів та старшин. Значить мали свою державність.

Таким чином, історія Українського народу і його державности безмірно давніша, як приход народу Русь, що був завойовником і чужинцем. Прихід Кельтського народу Русь був лише епізодом в тій історії, хоч він і мав величезне значіння в ході подій. Цю стару історію України ніяк не можна звати Руською, бо Русь тоді це не було. Це історія не Русь, а Українського народу.

Назва Україною, Екраніною Країною народна, славянська, рідна, ніким не накинута, своя і з народами адриатичної раси, бо вживається і у них, давніша за назву Русь, принесену чужинцями Кельтами завойовниками не раніш VIII віку. Назва Україною і Українцями переносить нас в найдавніші часи нашої рідної історії і, як імя, зв'язане з душею народу, як власне імя з найдавніших історичних часів, не творить ні плутанини, ні баламутства. Це назва зо всіма правами на національ-

не імя народу.

Назва Русинами, Русами, Русью, Галичанами належала Кельтам, Галам, що знавчи шляхи на Україну з найдавніших часів, у V віці вимандрували з півдня нинішньої Франції, з Рутенії, а по грецькі з Дрому, на схід в Придугайщину цілим народом. В Норіку вони, образивши за ватагу Одоакра, підняли проти римської влади аграрне повстання і заволоділи землями під поселення, але, проживши там років з 200 в постійних війнах та прийнявши в себе домішку Славян, коло кінця VII віку вимандрували дармо відомими шляхами на схід і на північ: частина, мабуть, впрост до Карпат, куди й залезла назва Галіція і Галичани, а частина коло 100.000 душ на схід в Причорноморщину і далі на остров Тамань, в Тмутаракань. Тут вони промишляли піратством, війною, грабунками, торгом невольниками і приїздили собі у Греків репутацію народу жорстокого, немилосердного. Підпливаючи на кораблях, вони нападали на Славян коло Дністра, Бугу та Дніпра, хапали людей і продавали в неволю Козарам та Булгарам. Приблизно в початку IX віку вони з родинами в своїй більшості пішли з Тамані в Полянську землю, буди вже значно пославленими, бо і на остров Тамань брали собі в жінки полонених Українок. Київ вони або звоювали, або взяли хитрощами, вигориставши імя своїх союзників Козарів, яким Київ платив данину. Звідси, з Київщини, безробітні князі, ієгої, ходили в Тмутаракань, як до дому. Це показує, що звідти в Полянську землю вийшли не всі, а тільки більшість. Оселившись в Полянській землі між Українською людністю, цей Русинський нарід ще більше мішався з Українцями Славянами, поки остаточно влився в них в одноцілість. На це пройшов час. В початку і тут Русь промишляла торгом невольниками. У Константина Порфірогенета /905-959 р./ описано, як Руси з Київщини їздили в Константинополь і коло Дніпрового порогу Ненаситця "суходолом переводять невольників у кайданах шість миль", ведучи їх на продаж в Грецію.

З бігом часу ця Кельтська пославлена Русь увійшла в домішку до Українського народу і, як і Еліни-Греки, стала частиною предків Українського народу. Верхня верства пануючих Русинів, що була пануючою над Русинським народом, стала пануючою і над Українським народом. Але імя Руси перенала Українцям не ця вища верства, а Русинський нарід, який влився в нарід Український з своїм іменем Руси. Це видно і з того, що частина тієї ж пануючої верстви Русинів, ходивши з Полянськими авантюристами та дружинниками на північ для завоювань Фінських народів, не принесла туди назви Русею. З літопису бачимо, що північні землі Русею не називалися, а проти Русинів з Київщини бунтували навіть в XIII віці, вимагаючи, щоб князь не брав на службу Русинів. На Україні ж ця назва надбала собі і плем'я, і державне значіння. На півночі, по виразу літописця, "ини язиці /народи/, иеж даць дають Руси". Назва народу Русинами ніколи не ширилася на північ і Русинами звалися тільки на півдні та на заході.

Коли Україна підпала під владу Литовських князів /з XIV в./, а потім Польських королів, то по народові вони внесли в свій титул назву князем Руським. Московські князі і царі ради політичних цілей робили спроби називати себе руськими, але зустріли протест, особливо з боку Польських королів, як проти самозванства. Коли в 1654 р. Україна-Русь по договору з Московським царем про військовий союз і персональний протекторат дала йому право на титул Руського, то царський уряд зловжив цим і для політичних цілей з XVIII

віку перебрав назву Руси і на Московський нарід, який до того звався тільки Московським народом, Москвинами. А як Українці Славяне, то по назві Русею стали вважати і всіх Москвинів Славянами, хоч і Фінів, Татар, Монголів. Далі Основними Законами /т.І, ч.І, вид. 1906 р. ст. 69, 70, 71/ уряд установив вважати Руськими всіх Російських підданців взагалі - і Німців, Татар, Поляків, Жидів, Греків, Вірменів, Українців, Грузинів, Москвинів, Молдаван... А як Українці-Русини є Славянами, то по назві Руськими стали вважати Славянами і всі оті народи... Етнічна, династична, політична плутанина з назвою Русею, прикриваючи в собі і маючи своїм змістом виключно Московське, яке руським в дійсності не було і зроблене ним штучно тільки в назві, стала джерелом всяких злочинів проти свободи і розвитку народів, способом для всякого спекулянтства між славянами і гаслом неволі, політичної нечесности, нищення чужих прав і т.и.. Творивши крутіїства з назвою Руським і назвавши руським Московське, підмінювали ним Українське, як Руське, а Українське нищили. Галицьку і Прикарпатську Русь вважали через назву Русею частиною Московії і Московського народу, тоб-то частиною Фінських, Татарських, Монгольських народів. Тому під час війни в 1914 р. в Москві утворено було план переселення з Прикарпатської Руси на Сибір, в Костромську, Архангельську, Рязанську і ин. Московські губернії 300.000 Русинів, а на їх місце переселення з Костромської, Рязанської і ин. губ. Московських 300.000 Фінського населення. Так Прикарпатських Славян і Українців фальшиво використовуючи назву Руськими, хотіли підмінити Фіно-Монголами, вивченими "Руського" язика.

Для Москвинів, особливо по революції 1917 року, назва Руськими стала безгрунтовною цілком і перетворилася цілком в чужий паспорт, бо династії царської з титулом Руського не стало, а це було єдиною підставою для переіменования з Москвинів на Руських. Але вони все ще не зрікаються чужого паспорта і продовжують звати себе Руськими. В цих умовах баламуцтва і плутанини з назвою Руськими, під яку підведено в одну гущу Москвинів, Жидів, Фінів, Татар, Монголів, Німців, Українців, Грузинів, Поляків, Чехів, Болгар, Греків, Армян, Караїмів і ин. колишніх підданих Російського царя, а також Прикарпатських Русинів і Галицьких Русинів, які ніколи підданими Російського і Московського царів не були, творяться всякі підводи, фальші, спекуляції, авантюрицтва, а разом плянується порабощення народів. Ясно, що в інтересах людства і моралі мусимо зовсім знищити назву Руськими, яка ні для кого, хто нею зветься, не є природною. Це припинить і всякі нечесности з уживанням та використанням цієї назви, наскрізь переплутаної фальшуваннями, маскуваннями, підступом, обдурюваннями, хитрощами. Ми могли б указати "Руській Комітет", який представляють п'ять членів Управи з Німців. Могли б указати, як в зібранні Славян в м. Празі, як Руські, виступили три представники: Чех, у якого мати Полька, Жид і Українець - це Руські! І це правда, що вони Руські, бо і Поляки, і Жиди, і Чехи з Росії є Руськими, як і Німець. Тому і Славян може заступати Німець, як Руський і по цій причині Славянин! Це тільки баламуцтво.

Українці, маючи своє давнє, природнє, славянське, історичне, народнє ім'я України, Українців, Українського народу, повинні так себе і звати. Назва Руським, як ми бачили, загубила своє значіння і є так скомпромітованою, а для Українців це й огидженою політикою, які зробили її символом насильства, асиміляторства, поневолення народів, нищення їх людських прав, творення всяких авантур і спеціальної во-

рожости проти Українського Славянського народу, що краще на віки забути про неї, зоставивши тільки по необхідності для згадок минулої історії. Колись, в початку це імя належало Кельтському народові Руси. Але Кельти Русини влилися в Український Славянський народ і не стало імени Кельтів, так в бігом часу не стало для Українців і імени Русинів. Москвинам це імя ніколи не належало. Назву Руськими задержала тільки чужа політика, як назва Малоросами, так і назва Українців Руськими є ознакою плутанини, баламуцтва. Цих назв для Українців не повинно існувати далі. Вони потрібні тільки тим, кому треба плутанини, крутіїства та нечесности проти життя, свободи, розвитку, державности і соборности Української нації. Коли Московський народ хоче і далі називати себе Руським народом по титулу свого колишнього царя і в пам'ять по нім, то це його справа, але ж накидати цю назву Українцям він не сміє, бо це фальшування, підробка. Український і Московський народи цілком ріжні, а тому повинні мати кожен собі своє імя. В основі Українського народу Славяне, а в основі Московського народу Фіни і Монголи. З цієї причини в недавнього часу самі Москвини почали виключати себе з Славян і звати себе по належності до Фінських і Монгольських племен Евразійцями, народом Європо-Азійським. Українці мають в собі домішку народів Грецького, Кельтського, Сарматського, Готського, Тюркського, Москвини ж, будучи в основі не Славянами, а "инни ланци" - Фінами та Монголами, цих домішок не мають, а мають невелику домішку Славян, од яких і перейняли мову, як Кельти перейняли її од Римлян. Але як Французи од того не стали Римлянами, Італійцями, так і Москвини не стали від того Славянами, Руськими, Українцями, Кривічани. Сама мова не творить народности. Тому, як Українці є Руські, то Москвини не Руські, а як Москвини Руські, то Українці не Руські. Тут одно другим виключається.

Д О Д А Т К И.

Теорія Кельтського /Гальського/ походження Руси з нинішньої південної Франції, з колишньої Рутенії, з Провансалу, обґрунтовується доказами фактами історичного, географічного, лінгвістичного, правничого, звичаєвого, релігійного, побутового змісту. Цих фактів не можна відкинути. Противникам, очевидно, зостається дати їм своє тлумачення - більше нічого з ними подіяти вони не можуть. Але і тлумачення повинні бути обґрунтованими науково, логічно, а не зводитися на вигадки, на "можна гадати", "здається", "може" і т.п., що не має нічого спільного з наукою. Що Київський літопис, Льогофет, Скілиця, Кедрин, Аль Мукадесі, Шаррон і ин. писали неправду про Кельтське походження Руси, це противники мусять довести фактами, мусять збити науково. Мусять довести, що і катакомбний напис в Юваві /Зальцбург/, і Українські традиції у Величці і ин. про Русь не відповідають правді. Мусять пояснити, звідки у Київській Русі трупосналення з півнями, людські жертвоприношення, закон про спадщину, як в XII римських таблицях, установа приданого з сувітим забезпеченням, побутові спільности з Кельтами і т.п., і т.к., чому Норці, болре, Дан-увій, Дан-астер, Дан-апер, Буг, Кальміус, Дон, Орель, Олтава, Самара, Олта, Новгороди, Галич, Руса, Ростов і т.д. Чому бидіна про Добриню складена по схемі Провансальських творів, Плач Ярославни, як Провансальські плачі, парубоцькі і дівочі громади на Україні, як у Кельтів і т.д.

Особливо проти нас виступлять норманісти і Московські унітарис-

ти, для яких Кельтське походження Русі з півдня руйнує всі чисто їх побудови, особливо проти Українського народу і Славянства, бо всі їх побудови звязані з політикою, для якої принесено в жертву і науку.

Норманисти твердять, що Русь - то Скандінави, Швеци, і що ці люди Германського племені принесли на Україну з півночі своє ім'я Русі і державність. До їх приходу, який означається 862 роком, нічого не було. В дійсності ж теорія Скандінавського походження Русі не має під собою ні єдиного факту, збудована вся штучно на всяких вигадках, замовчуваннях, накручуваннях, перекручуваннях і т.и. підпорядкованих науки тенденціям. Натурально, що норманисти не можуть пояснити навіть походження назви Русею, в чім, як ми цитували, цілком одверто в 1919 році признався академик А. Шахматов. /"Древн. судьби Рус. племені", Петроград, 1919 р., стор. 52/. Кельтське походження Русі дало це пояснення.

Скандінавська теорія походження Русі звязана з іменем академіка Шлецера, який, як твердить частина російських учених, вигадав цю теорію для зміцнення в Росії панування Німців. Александр Васильєв пише, що Німець "Бірон, який правив у ті часи Російською державою, мав причину багати, щоб Руські не вважали себе народом самостійним... Байєри, Міллери, Шлецери - німецька партія одержали гору і німецьке пояснення Руської історії набрало такої сили, що Карамзин не відважився спорити" і поширив німецьку вигадку, по якій до 862 року в Росії не було нічого, а появилася тільки з призначенням Рюрика з Германського племені Скандінавів, яке і утворило все, що є, а тому і далі повинно панувати. Тому Шлецер, щоб не доконалися правці, "употребує все усилія подавити розісканія о древнейшей історії до-Рюриковской Россіи". /А. Васильєв, "О древнейшей історії Северных Славян до времен Рюрика и откуда пришел Рюрик и его Варяги", СПб., 1858, стр. I-III, 58 і ин. / Про це згадує і академик М. Грушевський, вказуючи на Кояловича, але від себе додає, що по Руській історії "наукові студії розпочались Німцями або взагалі ученим, далеко ліше ознайомленим з світом Германським, ніж зі Славянським", тому "збирались підтвердження до тих моментів" /Німецьких/ і так обставлялася "важка артилерія" норманізму. /"Історія України-Руси", 1898 р., т. I, стр. 460/. Це пояснення не повалює думки Васильєва і ин. Але є фактом, що в пізніші часи і Німецькі учені, як напр., Густав Еверс в 1814 році, виступили проти Норманської теорії. Еверс, Найман і ин. збили її докази. Але за цю теорію стояв з політичних мотивів Російський уряд, політика його панувала і над Російською наукою. Тому нашо такий курйозний факт. Іловайський в своїх шкільних підручниках виставляв Русь Скандінавською, а на наукових Зіздах і в окремих працях невпинно з 1871 року доводив, що призначення Варягів не було і що Русь не Нормани, а тому і норманська теорія походження Русі є штучною вигадкою. Однак, од себе він, як і Еверс, і ині, що цілком збили правдивість Скандінавської теорії, не ніг подати певних вказівок, хто ж саме була Русь і звідки вона. Тим часом Норманисти за піддержкою уряду робили своє так упертю, що напр., Полевой, гарячий норманист, як цитує противник його проф. М. Максимович, писав просто і одверто так: "до приходу Норманів наші східні Славяне не пусналися ні в які звитязні подвиги, тому не було у них і історичної поезії. Наше історичне життя почалося з приходом Норманів з Скандінавії". /Максимович, Твори, III, стор. 487/.

Виходить, що до 862 року, яким означено прихід Норманів, Український народ не мав ніякої своєї історії, бо вона почалася тільки з 862 р. А як і з цього року і це історія не народу, а князів Варягів, і як ці князі були і на півночі, то й історія Українського та Московського народів одна, тому і ці народи - очно, "единая русская народность". Розуміється, це нісенітниця. В Іспанії монархами були Габсбурги і в Австро-Венгрії були монархами Габсбурги. Однак, це не було та ніколи й не буде такого політика, а не то, що "ученого", який на цій підставі дозволив би собі сказати, що Іспанський, Німецький, Угорський, Польський, Чеський, Український народи це одна народність і що у них одна історія. Це було можливим тільки у Московських політиків та "учених". Тому то, починаючи з Шлецера і продовжуючи Полевим, вони боялися поглиблення й історичних розривів далі 862 року, бо все це незбиточно руйнує всі вигадки про унітаризм і дає факти, обґрунтовуючі скремі, свої права Української нації і її стремління до визволення й свободи.

Вайер зовсім не знав славянської мови, а писав історію Росії. Мілкер написав таку дисертацію "О начале Русского народа", що після рецензій Ломоносова, Кракенинникова та Попова її було відкинуто. А Шлецер знав славянську мову так, що можна написати книжку анекдотів. Напр., він, стараючись все пояснити німецьким, писав, що слово "діва" походить од німецького Dieb - злодій, або од нижн. Саксонск. Tiffe - сука. Руського князя він виводив од німецького слова Knecht - хлоп, слуга. А слово "боярин" од слов - баран, дурак! Обурений цієї філологією Ломоносов написав на це: "Каких гнусных пакостей не наколобродит в Российских древностях такая допущеная в них скотина". /Васильев, там же III/.

Шлецер бачив, що Київський літописець в оповіданні про Русь вважає за Варяжське море систему західно-Європейських морських вод Балтійського, Німецького, Середземного морів і Атлантичного океану, але йому це було не вигідним, бо потрібно було вважати за Варяжське море тільки море Балтійське, інакше з його Скандинавством нічого не виходило. І от, він над цим розсправився так: він заявив, що нігде в Західній Європі не зветь Німецького моря, Атлантичного океану і Середземного моря Варяжським морем, а тому це вигадка літописця. Так це твердження пішло за істину і опанувало на стільки, що і в останнім виданні Лаврентієвського сп. літоп. в покажчику Академії Наук значиться, що Варяжське море, то є море Балтійське! /"Пов. Ер. Лет", Лавр. сп., Ленинград, 1926 р., стр. 287, 288/. Вказівку літопису, що Русь не Шведи, не Нормани, не Готи, Шлецер позбув таким же не науковим способом.

Очевидно, що у Німців, Англійців, Французів, Італійців не можна шукати назви моря Варяжським, бо це слово Славянське і означає: закордонний, заграничний, чужоземний, чужонародний, чужий. В часи Київського літописця Західна Європа вже була поділена між народами, які мали свої межі. Переходили один до другого через межі, ворота, рогатки, шляхбауми, застави, перегорожі. Мали межі і землі Київської Руси. Сільська земельна одиниця називалася в "Рус. Правді" в е р в ь, од слова "верьовка", якою обмірювали володіння. /Див. у проф. В. Сергеевича "Лекції и исследование.", 1910, с. 257/. Перегородити на межі прохід можна верьовкою, яка зветься по нельтській "к о р т" /corde /, а по українській корда. На корді у нас ганять або нею припинають коня. Од перегорожі верьовкою межі, проходу, маємо назву кордон, закордонний. Верьовку для цього можна замінити гилною дерева, гиллям,

яким обтирають межі, а гилка по старославянському - грана, гранна. Звідси - граници, заграничний, як кордон, закордонний. Гранка, гранка може бути дрючком і вживатися для тої ж самої ціли, до і корда-верьовка або в заміну її гранка, гилка, гилля. По українському дрючок в цій ролі зветься варяка, воряка, в Черниговщині ж - варье, ворья. Тому нарід закордонний, заграничний, варяжський, варяг - це те саме, це чужинець з Західної Європи. А море Варяжське - це Західно-Європейські морські води, для Київ воді чужі, тоді як своє Чорне море - це море Варяжське, не чуже, а море Руське. На схід од України були кочовники, наїзники, які не визнавали меж і їздили, куди хотіли, по степах. По тих степах на кочовників були полювання і з ними були постійні бої, тому ці стеги - голе. А як такі народи літописець зве д и к и и /"Моловці дикі всі"-Іпат'єв., вид. 1923 р., зал. під роком II46, с. 314/, то і це поле а д и к е п о л е. Так воно зветься і у наших козаків. Ці наїзники кляли на коней свої сидла -кўльбаки, колбяки, тому по цій приметі їх звали Колбягами. І досі маємо од цього слово "окульбачити" когось.

Найбільше доказів для норманської теорії зібрав академик Кунік, але під кінець він сам зрікся її і висловив здогад, чи не була Русь з Готів. Проти цього, одначе, свідчить сам літопис.

Український учений проф. Н. Костомаров, цілком відкинувши норманську теорію, запропонував свою теорію про Жмудське походження Русі, в Литви од гирла річки Німана. В 1860 році стався навіть прилюдний диспут між Костомаровим і Погодиным після літературної полеміки між ними. Погодин норманист. В той час, як Костомаров повалив і збив норманські докази Погодина, цей не зміг збити доказів Костомарова, тому публіка визнала його побідженим. Але слідком за цим виступив проти Костомарова Д. Щеглов і інші норманисти. Щеглов надрукував у "Вестн. Евр." в двох книжках /т. I31, від. I/ статтю під заголовком: "Кто были Варяги-Русь, т. е., что мы такое"! Щеглов розбив докази Костомарова про Жмудське походження Русі і Костомаров зрікся своєї попередньої думки, але норманської теорії все таки не прийняв. Стаття Щеглова цінна тим, що він наочно довів розглядом імен князів та Руських послів неможливість покладатися на філологічну аргументацію в цій справі, але і норманізму він не урятував, бо не подав ні одного незбитного аргументу. Він каже, напр., що варяги - це імя тільки родове, виключно для народів скандинавських. Але в супереч цьому літописець ясно каже, що і Готи, і Англічане є варяги, а Німці, Галичане /Галлі/, Волохи /Італійці/ у його живуть теж коло Варяжського моря, тому є теж варягами. Щеглов розсипляється з цієї вказівкою, наче б то у літописці причислення Англічан до Варягів є "помилкою". /Стр. 440-441/. Він тлумачить вираз "заморье", "за море" наче б то це значить розположене по другий бік моря. В дійсности, як і тепер, це означає місце, до яких іде шлях морем. Італійські і Французькі вина для України будуть винами заморськими, коли їх привозять морем, бо за ними треба їхати морем до певних морських пунктів торгу. Все те, до чого їхати треба морем, буде заморським. Цікаво, що Щеглов зацікавився, розуміється безпідставно, Костомарова в тим, що він з своєю теорією виступив "в противодействіе уверенности Помпея, что они составляют необходимою связь нашего общества со всякою цивилизаціей, что без них мы были бы во мраке и невежестве". /Ст. 447/. Костомаров добре знав Українську історію і йому це було не потрібним, бо йому відомо, що Україна раніш була культурнішою за Німців, а "мрак и невежество" в ній насажувала своїми насильствами Мос-

ковія, яка нищила на Україні Західно-Європейську і Славянську культуру античної Української нації. Вона палила навіть церковні православні книжки, друковані в українських друкарнях, а школи нищила так, що вже в початку XIX віку не зоставалося по селах ні одної, тоді як ще в початку XVIII віку майже кожне село на Україні мало свою школу.

З противників норманізму особливо ріжносторонню і сильну аргументацію проти Скандинавського походження Русі подав С. Гомеонов /"Варяги и Русь", 1876 р./, але спроба його вивести Русь з Прибалтійських Славян була невдалою. Багато учених використали його аргументацію проти норманістів і розширили її в праві, в етнографії, в археології, в філології, але все такі питання, звідки ж взялася Русь - не вирішили. Так і Густав Еверс, збивши норманістів, дійшов з Русью до Чорноморщини, установив, що вона там була вперше до 862 року, а звідки ж вона прийшла на Чорноморщину - цього не вирішив. Просто дивно, як ніхто не звернув уваги на Кельтів, для яких південна Європа з Україною і навіть Мала Азія були країни їх постійних рухів. Від думки про них одволікало канонізоване Шлецером Фальшиве тлумачення слов літопису про Варяжське море, під яким розуміли тільки море Балтійське.

Ті, що попомілися тенденцією славянського походження Русі, натурально сахалися Середземноморських країв, а тому і Кельтів. Це звязувало їх думання протилежно літопису з твердженням Шлецера, що Середземне море і Атлантичний океан та Німецьке море ніяк не є Варяжським морем. Тут цитований нами А. Васильєв, бувши гарячим противником Шлецера, в цім слідує за ним. Він викуватить Шлецера в тім, що цей утворив атмосферу, в якій "ніхто не рещался говорити о дорюрикковском времени Руси" /стр. 28/, в тім, що він Іоакимовський літопис, де подаються звістки і про дорюрикковські часи, назвав "глупими сказками" /стор. 116/, але і він, як Шлецер, очмакується од Середземного моря, каже, що літописець назвав його, як і інші моря, Варяжським помилково. /Стор. 31, 29, 52/. Доказів того, що літописець помилився, він не подає ніяких. Тому треба відкинути Середземне море, щоб виставити Русь славянами, вивести її од озера Ільменю і показати північ творцем державности на Україні.

Зі свого боку Васильєв пише, що Русь - це "самобытное славянское племя", що Варяги Рюрики - це Славяне і що Варяжське море - це озеро Ільмень, або система вод Ільменю, Волкова, Ладого, яка звалася Невом, але ніяк не Балтійське море. /Стор. 28, 29, 49, 57, 62, 101/. Невом - це по Фінському морю, а Ільмень - це одкрите, вільне, одверте. Варяги не нормани /с. 31/, а Славяне од Ільменю /с. 49/, що ж до назви їх Варягами, то це від того, що там в Ільмень вливається річка Варяжна і річка Варанда, чи Веряжна і Веренда, так названі через те, що населення там виварювало сіль і там були солеварні. /Стор. 71-73/. Од цих солеварів по шию "вара" і пішла назва Варягами. Таким чином, Рюрик з дружиною пішли од річки Варяжі та озера Ільменю. /Стор. 52, 62, 71, 73, 101, 50, 51/. Яким чином назва солеварів стала назвою воєнків і творців державности та як саме солеварі перетворилися на відважних воєнків, мореплавців та князів - цього автор не пояснив. А щоб довести існування Новгороду в VI віці і що Іорнант писав про його, для цього автор перешив текст Іорнанта на свій копил. Іорнант вразно і ясно пише, що "Славяне од Новіодунської держави і озера, яке зветься Мурзіанським, і до Дністра та на північ до Вісли ширяться". /Sclaveni a civitate Noviodunensi et locu, qui appellatur Mur-

sianus, usque ad Danastrum et in boream Vistula tenus Commorantur - цит. з праці академіка Степана Смоль-Стоцького в "Зал. Наук. Тов. ім. Шевченка", Львів, 1925 р., т. 141-143, с. 10, у М. Грушевського про це в "Історії України Русь", т. 1, р. 1898, с. 95, 373. Річ тут про болото на гирлі р. Драви, коло Мурсії, нині Ессер, і про кельтське місто Новіодун коло гирла р. Сави і р. Дунаю - див. Історич. атлас Путцгерса для шкіл, вид. 1910 р., Вієнь, карта 10, захід, в Панонії/. Васильєв подав перекручену цитату та ще й сам робить поправки для своєї тенденції, напр., "до Вісли" він поправляє "од Вісли"./Стор. 16. 109, 110/. Все це не має нічого спільного з озером Ільмень і населення коло його і до Новгороду не відноситься. Вказівка, що в Ільменю є острів Орелець і поблизу гора Бронниця /стор. 51/, підтверджує, що ці назви туди занесла Русь-Кельти, як занесла назви Русою, Прусою, Порусою, Галичем, Ростовом. Про те, що броня од кельтського brúinne - груди, а звідти: боронити, боронитися, Бронниця, і що Орель кельтська назва, ми казали.

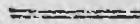
Придержуючись норманської теорії, академ. А. Шахматов, як і Васильєв, виводить Русь на Київщину теж од озера Ільменя, куди вона прийшла наче-б то з Швеції. Але, щоб помістити її там, він досить свавільно цитує Ібн-Росте, пропустивши те, що цілком повалже його твердження про місце осідку Русь коло озера Ільменя. Русь, про яку пише Ібн-Росте /Русте/ і яка постійно нападала на Славян, підїзжаючи до неї на кораблях, щоб ловити полон, продавала цей полон Козарам та Булгарам, Славяне ж ці були в недалекім сусідстві од Печенігів. По прикметах Ібн-Росте, каже акад. А. Кримський, ця Русь була на острові Тамані /Акад. А. Кримський, Хрестоматія, Київ 1924 р., стор. 131-132, акад. А. Шахматов, "Др. суд. Рус. племені", Петроград, 1909 р., стр. 55/. Про оз. Ільмень тут не може бути й речі, як у Торнанда про р. Волхов і Новгород. Але, як Васильєв, так і Шахматов самі не знають, звідки ж взялося імя Русь, Шахматов признався в цім /стор. 52/, а Васильєв і питання про це не піднімає. Один боїться Середземного моря, а другий Чорноморщини, як попередніх осідків Русь.

При цій нагоді використовую з праці Шахматова дві цікаві звістки. Він подає звістку Константина Порфірогена про городи Славян Уличів і Тіверців на побережжі між Дніпром і Дунаєм. Тут було шість старих городів, од яких zostалися тільки старі розвалини з слідами "церков та хрестів, висічених в камяних шкелях"./Шахматов, стор. 32/. Це підтверджує подане вже свідцтво Боплана про руїни церкви в Києві з написом на стіні III віку. Це показує про християнство на Україні за кілька сот років до кн. Володимира і про високу культуру Українців у найдавніші часи. Друге, це вказівка Шахматова на те, що поданий нами текст з Логофета про Русь-Дромітів, родом з Франків, за 941 рік, "славянській переводчик" з Амартола переклав "походженням з роду Варяжського". /Стор. 51/. Тут цікаво те, що в Києві в X-XI віках Франків, тоб-то тодішніх Французів вважали і називали Варягами. Тому і Гали, Кельти, з яких походять Французи, є Варяги.

Академик М. Грушевський, подавши перегляд майже всіх теорій походження Русь, особливо спинився на норманській теорії. Після ґрунтовної критики, він всі їх відкинув. /"Іст. Укр.-Русь", 1898, т. 1, с. 112, 113, 233 і ин. 460-479/. Запропонувавши свою гіпотезу про те, що Русь була Українці і назву набрала собі од річки Росі, М. Грушевський потім зрікся цього і написав: "Звідки імя Русь взялося в Київщині, ми не знаємо і не будемо вгадувати. Нам важно, що се

імя тісно зв'язане в Київом". /"Ілюстрована Історія України, 1921 р. стор. 52/.

Таким чином, тепер немає ні одної прийнятої теорії походження Русь. Теорія Кельтського походження Русь нова. Критика є друг істинній. Підозремо, що скажуть про цю теорію, яка сама виникла з фактів.

Народи Східної Європи Київський літописець ділив на дві групи: в одній Русь і Славяне: Поляне, Деревляне, Новгородці, Полочане, Дреговичі, Сіверо, Бужане, Волиняне, а в другій - про неї він пише так: "І се суть и н и и язичі /народи/, иже дань дають Руси, Чудь, Вєсь, Мєра, Муромь, Черемис, Мордѡва, Пермь, Печєра, Ямь, Литѡва, Зимігола, Корсь, Нєрєна, Лібь - сі суть свої язик імуще... иже в странах полумощных". /Іпатієвск. літ., стор. 9/. Ясне підкреслення, що це Русь і не Славяне. Літопис каже, що на північ од України живуть чужі для неї фінські племена.

В природі ніщо дурно не пропадає - його можна покалічити, перемішати одне з другим, переробити в молах природи, але не можна безслідно знищити. Фінських народів ніхто не винищував фізично, але влада їм насильно щепила де що славянське, особливо мову, і калічила їм психологічно, духовно. Означе, все теми в звичайному праві, в мові, побуті, релігії, взаємовідносинах, світогляді і т.п. проявах народності у Московського народу і досі панує фінське й монгольське, а не руське і не славянське, хоч його й стараються з політичними цілями панмосковизму та асиміляції наспівати й видавати за руське й славянське. Це роблять і російські вчені, які віддали науку на службу політиці.

Московський професор історик Е. Шмурло видав в 1924 році книжку "Введеніє в русскую исторію" і в ній на стор. 128 пише: "Чотирі російські губернії - Московська, Владимирська, Костромська та Ярославська значен вважеться корінними Руськими губ., не вважаючи на те, по основне населення їх було чисто фінське - на стільки руська народність прогинула його й не залишила нічого фінського". Так можна казати тільки заплісавши очі на фінське, щоб його не добачати. Тубольців фінів було чисельно безмірно більше, як пришельців славян завоювальників та ченців. Менше не може прогинути більшого. Не славянська і не руська, а фінська стихія прогинула на півночі Славян, засвоївши собі в наслідок цього де-що руське і славянське, але залишилась фінською. В інших місцях Шмурло визнає, що "великоруське плємя утворилося з величезним впливом фінів" /стор. 108/ і що взагалі воно творилося "серед безперестанного змішування з племенами азійського походження" /стор. 139/. Тому "Великоруське плємя", тоб-то Московський народ цілком відрізняється від Українського народу, у якого і "природа, і географічне положення, і люди, склад понятя, характер, взаєнні відносини і взагалі все инше" /стор. 108, 147, 165, 136/. Тому Москвинів "сила речей тягла невмолимо в Азію... і з Азією вони зостаються нерозривно зв'язаними так, що тепер в ХХ ст. цей узел затягся може ще більше й дужче, як поперед" /стор. 111/. Так пише Московський проф. Шмурло.

Свідомість цих зв'язків з Азією привела багатьох Москвинів до того, що вони в 1921 р. почали себе звати Евразійцями, тоб-то Азійськими Європейцями чи Європейськими Азіятами, замість Руськими, або Славянами, в яких себе виключили. Де кілька професорів утворили видавництво книжок про це і в Парижі організували читання лекцій

про Евразійство Москвинів. Це робить їм честь.

Що таке Русь і Руська народність - цього проф. Шмурло не чіпає. Очевидно, що Фінсько-й монгольське, хоч би й з домішкою славянського та хоч би й забалакало по славянськи, зостається все таки Фінським і монгольським. Фін може балакати і на кількох мовах, а все зостанеться Фіном, бо вдача, психологія, природа зостанеться Фінською, а тому і все, що з цією природою органічно зв'язане, буде Фінським, як у Німців - німецьким, хоч би він балакав і по китайському. Тому і в писаннях Гоголя та Достоевського легко розпізнати Українців, хоч вони й писали російською мовою, а знаменитого Лейбніца всі вважають німецьким генієм і Французи не присвоюють його собі, хоч він і писав усе французькою мовою.

Звичаєве право у народів твориться народною правосвідомістю в зв'язку з матеріальними умовами життя й побуту. Тому у кожній народності своє звичаєве право, яке завше є національним. Навіть коли щось переймається в звичаєве право од другого народу, то і в цім випадку воно переходить через національну лабораторію свідомості й набуває собі національного виразу. Тому кожен Славянський народ має своє національне право, а як у Славянських народів по їх славянству існують спільности хоч би вже в зв'язку з одним походженням, то у звичаєвому праві Славянських народів є багато спільного. Найдавніші писані пам'ятки права має між Славянами Український народ, бо його культура й цивілізація була найстарішою і найвищою у Славян. До таких пам'яток належить Київська "Руська Правда" або "Роська Правда", яка складалася з XI століття, з часів князя Ярослава, і в яку увійшли давні звичаєві правові норми. В цій Українській пам'ятці звичаєвого права наука установила спільности з правом і інших Славянських народів - Словінців, Сербів, Хорватів, Словаків, Чехів, Моравів, Полянів, бо Український народ Славянський і його пам'ятка звичаєвого права натурально є пам'яткою Славянського народу. Особливо багато спільностей з Славянами Адриатичної або Дінарійської раси, до якої належать Українці, Словінці, Сербі, Хорвати, Чехи, Словаки. Але всі старання розшукати в Руській Правді хоч щось небудь спільне з правом Московського народу закінчилися повною невдачею, нічим. Проф. Ф. Леонтович після цих пошукувань написав, що "між Руською Правдою і Московським законодавством полягає нічим не заповнима прірва" /Рус. Правда и Литовск. Статут"/. Тож саме писав проф. Беляєв. Проф. Володимирський-Буданов пише: "В Московській державі... немає ніяких слідів чинности Руської Правди" /"Обзор Ист. Рус. Права", 1909 р., стор. 217/. Руська Правда - це писана Київська збірка звичаєвого права Українського народу з додатком княжих норм. Назва "Руською", як і Русь в ті часи була племенною і політичною, народною і територіальною, національною і державною. /У Буданова стор. 25, 294, 90, 302/.

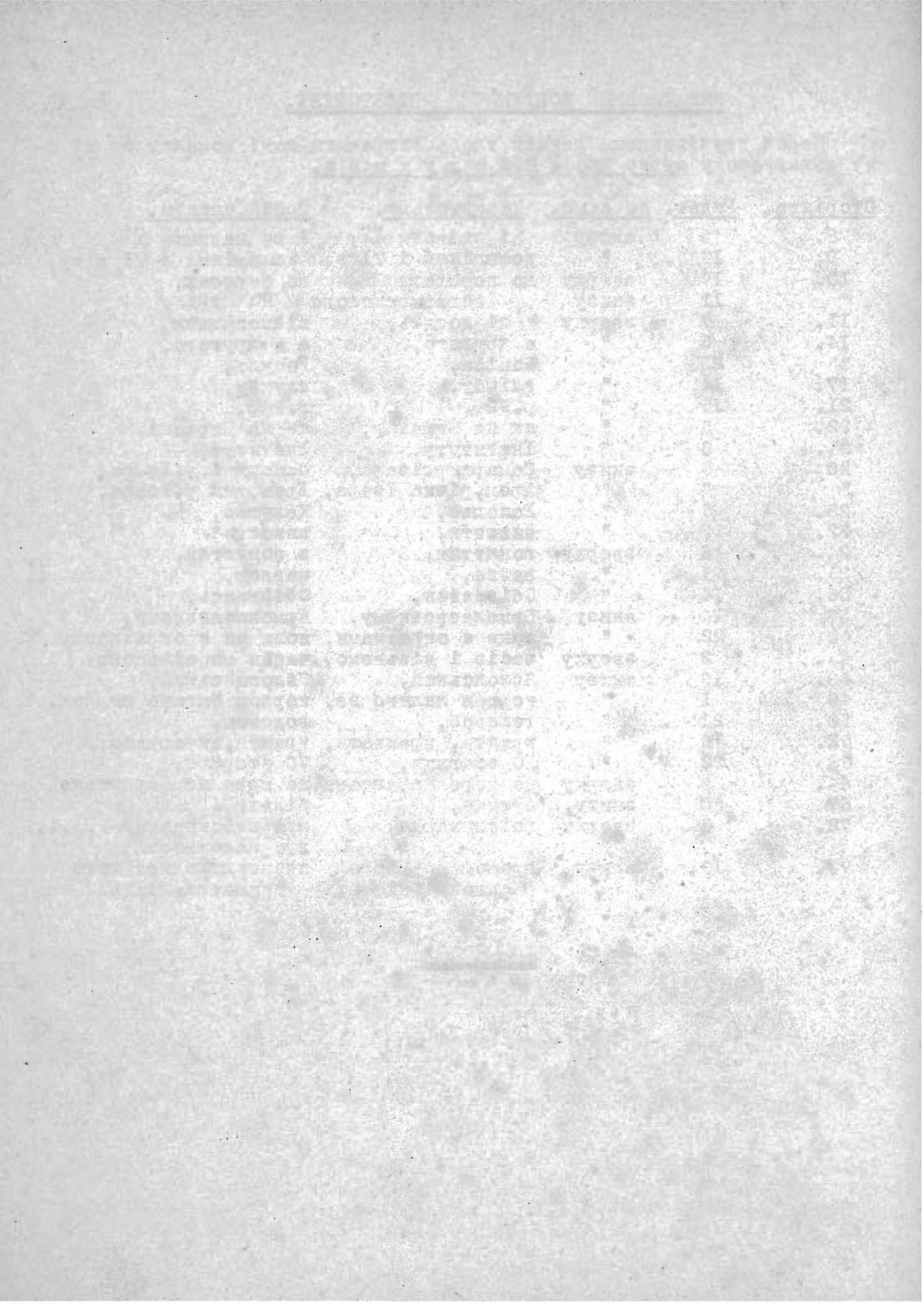
Ясно, що коли Українське і Московське звичаєве право остільки чужі між собою, що між ними "полягає прірва", то і Московський та Український народи є різноплеменними й чужими один другому вже в глибинах своєї національної природи, яка творить народове право в зв'язку з його матеріальними умовами побуту, бо ця природа виявляє себе і в правосвідомості. Ясно, що коли Правда є Руською, а чинности Руського права в Московії немає й сліду, то Московія не Русь і Московський народ не є Руським народом, бо у Руського народу і право звичаєве може бути тільки Руське. Ясно, що коли Руська Правда є Славянським правом, а в Московії немає й сліду цього права, то Мос-

УКРАЇНСЬКИЙ РОБІТНИЧИЙ УНІВЕРСИТЕТ.

Перед студіюванням лекцій треба виправити такі помилки по цілому доцятковому курсу Проф. С.Ш е л у х и н а.

<u>Сторінка.</u>	<u>Рядок.</u>	<u>Де саме.</u>	<u>Надруковано.</u>	<u>Треба читати.</u>
8.	5	знизу	і назвати її,	і не назвати її
9.	15	"	колоніями і VI в.	колоніями з VI віку,
10.	17	зверху	по порегах,	по берегах,
"	11	знизу	вставити слово / Rutheni /	
11.	7	зверху	відносить,	відноситься,
14.	3	"	а другого,	а в другого,
"	28	"	Роміла,	Ромула,
17.	14	"	службу,	службу,
21.	15	"	р.938,	р.983,
22.	5	"	як на Україну,	як на Україні,
25.	6	"	Інституту,	Інститут,
26.	5	знизу	Самари р.Ізара,	Самари і р.Ізара,
"	"	"	Дром, річка Ізара,	Дром, теж р.Ізара,
28.	5	"	Халапье,	Халепье,
32.	13	"	вивести,	вивести,
34.	6	зверху	поняттям,	з поняттям,
35.	1	"	назва,	назвою,
36.	14	"	Обізвався,	Обізвавсь,
37.	14	знизу	Ермалієвському,	Ермолаєвському,
40.	22	"	вони є країнами,	вони не є країнами,
45.	2	зверху	часів і візьємо,	часів ми візьємо,
48.	19	знизу	Яблонський,	Яблоновський,
49.	1	"	кордон далеко не,	кордон багато не дох.
50.	21	"	головоб,	головою,
52.	18	"	краяти, краювати,	краяти,вкраювати,
58.	22	"	80 старшин,	70 старшин,
64.	9	зверху	це море Варяжське,	це море не Варяжське.
67.	20	знизу	більше,	більше,
72.	3	зверху	неіснування,	про неіснування
				про належности,
73.	19	знизу	промовляла його самостійність,	промовляла про його самостійність.

U 27890